

Univerzita Karlova v Praze
Právnická fakulta

Klára Kmoníčková

Majetková práva autorská

Diplomová práce

Vedoucí diplomové práce: JUDr. Veronika Křest'ánová, Dr.

Ústav práva autorského, práv průmyslových a práva soutěžního

Datum vypracování práce (uzavření rukopisu): 12. 3. 2015

Prohlašuji, že předloženou diplomovou práci jsem vypracovala samostatně a že všechny použité zdroje byly řádně uvedeny. Dále prohlašuji, že tato práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze dne 12. 3. 2015

Klára Kmoníčková

Ráda bych na tomto místě vyjádřila poděkování vedoucí mé diplomové práce, JUDr. Veronice Křesťanové, Dr., za její neobyčejnou vstřícnost a ochotu, jakož i za všechny cenné rady a připomínky při odborném vedení mé práce.

Obsah

Úvod	1
1. Obsah autorského práva.....	3
1.1 Výlučná osobnostní práva	5
1.2 Výlučná majetková práva.....	10
2. Majetková práva autorská.....	12
2.1 Majetková práva autorská jako věc dle nového občanského zákoníku?	12
2.2 Právo dílo užit	14
2.2.1 Právo na rozmnožování díla	17
2.2.2 Právo na rozšiřování originálu nebo rozmnoženiny díla.....	18
2.2.3 Právo na pronájem originálu nebo rozmnoženiny díla	19
2.2.4 Právo na půjčování originálu nebo rozmnoženiny díla.....	20
2.2.5 Právo na vystavování originálu nebo rozmnoženiny díla	21
2.2.6 Právo na sdělování díla veřejnosti	22
2.3 Jiná majetková práva	32
2.3.1 Právo na odměnu při opětném prodeji originálu díla uměleckého	33
2.3.2 Právo na odměnu v souvislosti s rozmnožováním díla pro osobní potřebu a vlastní vnitřní potřebu	37
2.3.3 Právo na odměnu v souvislosti s pronájmem originálu nebo rozmnoženiny díla	41
2.4 Trvání majetkových práv	42
2.5 Volné dílo	45
3. Právo prvního zveřejnitel dosud nezveřejněného díla	46
4. Mimosmluvní instituty užití díla.....	47
4.1 Třístupňový test.....	48
4.2 Volné užití díla	49

4.3 Zákonné licence.....	52
5. Osířelé dílo	53
5.1 Obecně o osířelém díle.....	53
5.2 Právní úprava osířelého díla v ČR.....	54
6. Licenční smlouva	60
6.1 Pojem „licence“ a „licenční smlouva“	60
6.2 Obecná ustanovení.....	61
6.3 Zánik licenční smlouvy.....	67
6.4 Zvláštní ustanovení pro licenci k předmětům chráněným autorským zákonem ...	69
6.5 Zvláštní ustanovení pro licenční smlouvu nakladatelskou	71
Závěr.....	73
Seznam zkratek	75
Seznam citovaných a použitých pramenů	77
Resumé – Majetková práva autorská.....	83
Abstract – Economic rights in copyright.....	84
Název práce.....	85
The Title of the thesis.....	85
Klíčová slova	85
Keywords.....	85

Úvod

Tématem této práce jsou majetková práva autorská. Jedná se o práva, která se uplatňují v mnoha oblastech lidského života, je tedy nepochybné, že se s nimi každý z nás mnohokrát během svého života setká. A je tedy jistě užitečné mít alespoň základní povědomí o těchto právech.

Cílem této práce je analýza a shrnutí současného stavu právní úpravy majetkových práv autorských, popř. s nimi souvisejících institutů. V současné době má významný vliv na oblast práva duševního vlastnictví, a tedy i na majetková práva autorská, přijetí nového občanského zákoníku.¹ Novinkou v českém právním řádu je také institut osiřelého díla. Všem těmto změnám je v práci věnována patřičná pozornost.

Tato práce se skládá z šesti kapitol. Účelem první kapitoly, nazvané obsah autorského práva, je vysvětlit, co je obsahem autorského práva, popsat základní koncepce obsahu autorského práva a uvést, ke které z těchto koncepcí je řazena koncepce autorského zákona.² Tato kapitola se dále člení na dvě podkapitoly. V těchto dvou podkapitolách stručně charakterizují výlučná osobnostní práva a výlučná majetková práva.

Druhá kapitola je rozdělena na pět podkapitol. V první podkapitole se zabývám právním pojetím věci dle nového občanského zákoníku ve vztahu k majetkovým právům autorským. Druhá podkapitola se věnuje právu dílo užit. Tato se dále vnitřně člení podle jednotlivých způsobů užití díla. Jiná majetková práva jsou obsahem třetí podkapitoly, přičemž samostatně se věnují těm právům, která jsou výslovně uvedena v oddílu 4 dílu 3 hlavy I autorského zákona. O trvání majetkových práv pojednává čtvrtá podkapitola druhé kapitoly této práce. Pátá podkapitola popisuje volné dílo.

Ve třetí kapitole je charakterizováno právo prvního zveřejnitel dosud nezveřejněného díla.

Čtvrtá kapitola této práce se zabývá mimosmluvními instituty užití díla. Vysvětluje tento pojem, vymezuje instituty, které jsou do tohoto pojmu řazeny, a zmiňuje se i o tzv. třístupňovém (tříkrokovém) testu.

¹ Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník.

² Zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů.

V páté kapitole se zabývám institutem osiřelého díla, který byl do našeho právního řádu nedávno zaveden. A to především jeho právní úpravou v autorském zákoně.

Poslední, šestá, kapitola je nazvána licenční smlouva. Šestá kapitola je členěna na pět podkapitol. V nich se zabývám především úpravou licenční smlouvy, resp. licence, v novém občanském zákoníku. Jednu z podkapitol věnuji také vymezení pojmu „licence“ a „licenční smlouva“.

1. Obsah autorského práva

Obsahem autorského práva jsou podle ustanovení § 10 zákona č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (dále jen „autorský zákon“) výlučná práva osobnostní a výlučná práva majetková.

Autorský zákon je založen na quasidualistické koncepci subjektivního autorského práva. Jedná se o pojetí, které není jednoznačně dualistické, ani jednoznačně monistické.³

V ryze dualistickém pojetí je autorské právo souhrnem dvou vedle sebe existujících na sobě nezávislých kategorií osobnostních a majetkových práv.⁴ Takové pojetí se projevuje jednak možností převést majetková práva autorská *inter vivos*. Jejich nositel je tedy může ještě za svého života převést na jinou osobu. Dalším znakem této koncepce je různá doba trvání osobnostních a majetkových práv po smrti autora.

Ryze monistické pojetí vychází z jednoty obsahu autorského práva.⁵ Toto pojetí na rozdíl od dualistického zakazuje převod autorského práva *inter vivos*. Dalším odlišením oproti dualismu je úplná dědická sukcese celého autorského práva. Autorské právo tedy přejde na dědice jako jediný celek osobnostních i majetkových práv dohromady. Za monistický byl považován autorský zákon z roku 1965.⁶

Současný autorský zákon vychází z evropského kontinentálního pojetí práva, tj. vychází z osobnostněprávní povahy autorských práv a z přirozenoprávních východisek. Ve státech s tradicí *common law* se naopak prosadilo majetkové pojetí autorského práva, které je spíše pozitivněprávním pojetím majetkových práv autorských za účelem zajištění majetkových práv autora.

³ KRÍŽ, Jan; HOLCOVÁ, Irena; KORDAČ, Jiří; KŘEŠŤANOVÁ, Veronika. *Autorský zákon: komentář a předpisy související: podle stavu k 1. 9. 2005*. 2. aktualizované vydání. Praha: Linde, 2005. ISBN 80-720-1546-X (dále pouze „KRÍŽ; HOLCOVÁ; KORDAČ; KŘEŠŤANOVÁ. 2005.“), str. 79 až 80.

⁴ Tamtéž, str. 79.

⁵ Tamtéž, str. 79.

⁶ Zákon č. 35/1965, o dílech literárních, vědeckých a uměleckých (dále pouze „autorský zákon z roku 1965“).

Autorský zákon je, jak již bylo uvedeno výše, založen na quasidualistické koncepci obsahu autorského práva. Jsou v něm tedy současně obsaženy znaky dualistického i monistického pojetí. Dualistické prvky lze spatřovat v odlišení toho, co se s osobnostními a majetkovými právy děje po smrti jejich autora. Osobnostní práva po smrti autora zanikají. Vzniká u nich pouze postmortální ochrana některých jejích částí (blíže v podkapitole 1.1). Oproti tomu majetková práva jsou předmětem dědictví. Nezanikají tedy po smrti jejich autora jako je tomu u osobnostních práv, ale trvají dále, obvykle 70 let od začátku kalendářního roku následujícího po smrti autora, nejedná-li se o některý z případů zvláštní úpravy doby trvání majetkových práv (blíže v podkapitole 2.4). Monistické prvky lze spatřovat v tom, že majetková práva autorská nelze převést *inter vivos*, nelze je postihnout výkonem rozhodnutí, a nelze je ani ocenit dle zákona o oceňování majetku.⁷

Některé zdroje⁸ však označují koncepci současného autorského zákona za dualistickou. Vzhledem k výše uvedenému s tímto nelze souhlasit. Neboť v ryze dualistickém pojetí by osobnostní a majetková práva byla dvěma zcela samostatnými skupinami práv. Ale v autorském zákonu je v majetkových právech přítomen osobnostněprávní prvek, a naopak osobnostní práva obsahují majetkový prvek. Nelze tedy mezi majetkovými a osobnostními právy stanovit přesnou hranici. Někteří autoři⁹ dokonce tyto práva považují z teoretického hlediska za převážně osobní a převážně majetková. V průběhu času se navíc vzájemný poměr těchto práv mění.

Důležitou vlastností osobnostních i majetkových práva je jejich výlučnost. Jedná se o práva absolutní, která působí *erga omnes*. Právo autora se tedy vztahuje na všechny individuálně neurčené osoby. Jedině autor je nositelem subjektivních práv a může tudíž všechny ostatní individuálně neurčené osoby vyloučit z užití jeho díla.

Obsah autorského práva má také abstraktní charakter. Je to způsobeno tím, že samo autorské dílo je abstraktní povahy. Toto autorské dílo je třeba odlišit od hmotného substrátu autorského díla, prostřednictvím kterého je dílo vyjádřeno.

⁷ Zákon č. 151/1997 Sb., o oceňování majetku a o změně některých zákonů (dále pouze „zákon o oceňování majetku“).

⁸ CHALOUPKOVÁ, Helena. *Autorský zákon: komentář*. 4. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2012, xii, 477 s. ISBN 978-80-7400-432-2(dále pouze „CHALOUPKOVÁ. 2012.“), str. 22.

⁹ KŘÍŽ; HOLCOVÁ; KORDAČ; KŘESŤANOVÁ. 2005, str. 80.

Autorské dílo může působit na svého uživatele nezávisle na tom, zda se hmotný substrát díla nachází na daném konkrétním místě. Tato vlastnost autorského díla se nazývá potenciální ubiquita, neboli všudypřítomnost. Autorské dílo tak může být vnímáno a užíváno nezávisle na věci, prostřednictvím které je vyjádřeno navenek.

1.1 Výlučná osobnostní práva

Autorský zákon obsahuje ve svém ustanovení § 11 taxativní výčet práv, která náležejí do osobnostních (morálních) práv autorských. Výhodou tohoto uzavřeného výčtu práv je větší právní jistota v autorskoprávních vztazích. Na druhé straně toto klade vyšší nároky na legislativní přesnost zákonodárce. Důsledkem taxativního výčtu je také nemožnost dovozování dalších osobnostních autorských práv výkladem.

Od ochrany osobnostních autorských práv je třeba odlišovat všeobecnou ochranu osobnosti podle zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku (dále jen „nový občanský zákoník“ nebo „NOZ“), která je upravena v ustanovení § 81 an. NOZ. Pro rozlišení toho, jaký způsob ochrany bude uplatněn, bude důležité to, zda účinky porušení práv směřují vůči vlastnosti autora vyjadřovat se uměleckým či vědeckým tvůrčím způsobem, případně vůči samotnému dílu – pak by se jednalo o porušení osobnostních autorských práv. Směřoval-li by zásah například proti vážnosti, cti či soukromí osoby, jednalo by se o porušení všeobecných osobnostních práv.

Dle ustanovení § 11 odst. 1 autorského zákona má autor právo na zveřejnění svého díla. Jedná se o základní osobnostní právo autora rozhodnout o prvním zpřístupnění díla veřejnosti. Výrazy „zveřejnění“ a „první zpřístupnění veřejnosti“ lze pokládat za synonyma.

Způsoby zveřejnění díla jsou demonstrativním způsobem uvedeny v ustanovení § 4 odst. 1 autorského zákona. Jedná se o první oprávněné veřejné přednesení, provedení, předvedení, vystavení a vydání. Jelikož se jedná o výčet demonstrativní, může být dílo zveřejněno i způsobem v zákoně neuvedeným, například prostřednictvím počítačové sítě.

Dílo je považováno za zveřejněné, jestliže se jedná o první zpřístupnění díla a jestliže je toto zpřístupnění díla oprávněné a veřejné. Zveřejnění díla může nastat pouze jednou, po jeho prvním zveřejnění je již právo prvního zpřístupnění díla veřejnosti vyčerpáno.

Od práva autora na zveřejnění díla je potřeba odlišit souhlas s dalším zveřejněním díla. Souhlas autora s dalším zveřejněním jeho díla již nepatří do osobnostních práv autorských, ale jedná se o výkon majetkového práva autora dílo užít.

Je také třeba také rozlišovat mezi samotným zveřejněním díla a rozhodnutím autora o zveřejnění díla. Zveřejnění díla je objektivní právní skutečnost popsaná výše. Autorovo rozhodnutí dílo zveřejnit je zformováním vůle autora, zda již nastal ten správný okamžik ke zpřístupnění díla veřejnosti. Tento projev vůle autora může mít formu osobního jednání autora nebo se tak může dát prostřednictvím právního jednání, kterým autor dá souhlas třetí osobě ke zveřejnění díla.

Právo autora rozhodnout o zveřejnění díla zaniká jeho smrtí. Dílo ale může být zveřejněno i poté, a to i bez ohledu na to, zda si autor přál dílo zveřejnit či ne. Již se ale nejedná o osobnostní právo autorské, ale o právo související s právem autorským. Zveřejnění díla po smrti jeho autora jinou osobou zákon řeší v ustanovení § 28 odst. 2 a 3 autorského zákona, o tomto blíže v kapitole 3.

Dalším osobnostním právem je právo autora osobovat si autorství vyjádřené v § 11 odst. 2 autorského zákona. Jedině sám autor má právo osobovat si autorství k dílu, které vytvořil. Právo osobovat si autorství zahrnuje několik práv, a to právo bránit se osobování svého autorství jinými osobami, právo na označení díla při jeho užití, a právo rozhodnout o způsobu autorského označení při zveřejnění díla.

Jedním z práv autora osobovat si autorství je právo autora bránit se osobování svého autorství jinými osobami. Jedná se o subjektivní právo autora bránit se právními prostředky proti každé osobě, která si neoprávněně přisvojí autorství k jeho dílu. Jestliže určitá osoba neoprávněně zasáhne do autorova práva k autorství díla, nebo jestliže takový zásah hrozí, je autor oprávněn domáhat se svého autorství – autorský zákon tento prostředek ochrany upravuje v ustanovení § 40 odst. 1 písm. a). Neoprávněný zásah do práva na autorství díla může také naplnit skutkovou podstatu trestného činu porušení autorského práva, práv souvisejících s právem autorským a práv k databázi

podle ustanovení § 270 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník (dále jen „trestní zákoník“). Pokud by byla za autora označena jiná osoba než autor, má i tato osoba právo se proti tomu bránit. Důvodem k tomuto jejímu oprávnění je, že bylo zasaženo do jejích všeobecných osobnostních práv podle nového občanského zákoníku.

Dalším právem obsaženým v právu osobovat si autorství je právo na označení autorství při užití díla, neboli právo na autorské označení. Toto oprávnění ovšem neznamená, že autor rozhoduje i o konkrétním způsobu uvedení svého jména včetně přesného umístění a písma. Právem na autorské označení se rozumí, že autorské označení při užití díla bude uvedeno pouze v rozsahu a způsobem přiměřeným vzhledem k okolnostem užití díla a lze-li to spravedlivě požadovat. Zákon v ustanovení § 11 odst. 2 konkrétně uvádí, že musí jít o „užití obvyklé“. Bude tedy vždy záležet na konkrétní situaci, v jakém rozsahu se právo na autorské označení použije. Příkladem, kdy má autor právo na označení autorství svého díla, je vystavování výtvarných děl nebo vydávání literárních děl. Zjevným porušením práva na označení autorství by bylo například zakrytí označení, které autor včlenil do výtvarného díla při jeho vystavování.

Právo osobovat si autorství v sobě zahrnuje také právo autora rozhodnout, zda a jakým způsobem má být jeho autorství uvedeno při zveřejnění jeho díla i při jeho dalším užití. Toto právo znamená, že autor je oprávněn rozhodnout, zda bude jeho autorství uvedeno pod jeho skutečným jménem, pod pseudonymem či anonymně. Půjde-li o dílo anonymní, má autor rovněž oprávnění *erga omnes*, aby jeho pravé jméno nebylo vyzrazeno.

Ustanovení § 11 odst. 3 autorského zákona se zabývá právem autora na nedotknutelnost jeho díla. Tímto právem se rozumí právo na obsahovou i formální integritu díla. Zákon v tomto ustanovení stanoví práva, která jsou součástí práva autora na nedotknutelnost jeho díla.

Jedním z těchto práv je právo autora udělit svolení ke změně nebo jinému zásahu do jeho díla. Toto právo autor nemůže uplatnit v případech, kdy zákon stanoví jinak, jako například u zaměstnaneckých děl podle ustanovení § 58 odst. 4 a 5 autorského zákona. Právo udělit svolení ke změně nebo jinému zásahu do díla je zároveň i součástí práva dílo užít, blíže v podkapitole 2.2. Právo udělit svolení ke změně nebo jinému zásahu do díla představuje pro autora prostředek, kterým může vyloučit ostatní osoby z

toho, aby prováděly změny nebo jiné zásahy do jeho díla. Vyloučeny mohou být jak ty osoby, které jsou oprávněny vykonávat majetková práva, tak i osoby, které toto oprávnění nemají. Zásahem do díla mohou být jak změny netvůrčí povahy, kdy výsledkem změny není nové autorské právo odvozené povahy, tak změny tvůrčí povahy. Změnou tvůrčí povahy může být zejména zpracování nebo překlad, výsledkem této změny je potom vznik práva zpracovatele nebo překladatele. Tyto zásahy do díla pak mohou mít povahu změny obsahu či formy, připojení dodatků nebo doplňků k dílu, anebo zařazení díla do souboru nebo spojení s jiným dílem. Autor má, vedle samotného práva vyloučit ostatní osoby z provádění změn a zásahů na jeho díle, i právo na to, aby sám takové změny a zásahy na svém díle prováděl. Tímto oprávněním autor disponuje před svým rozhodnutím o zveřejnění díla i po jeho zveřejnění.

Součástí práva autora na nedotknutelnost jeho díla je také právo na užívání díla jinou osobou způsobem nesnižujícím jeho hodnotu. Zákonem je stanoven zákaz takového užití. Za dehonestaci díla, tj. za zásah do práva na užití díla způsobem nesnižujícím jeho hodnotu, je považováno jednání, které zasahuje do literární, umělecké nebo vědecké hodnoty díla.¹⁰ Jestliže tedy jednání osoby například snižuje tržní hodnotu díla, nejedná se o zásah do tohoto práva. Posuzování toho, zda došlo k dehonestaci díla, se děje vždy s přihlédnutím ke konkrétním okolnostem případu. K zásahům do tohoto práva dochází často například při citacích děl, při užití díla v nevhodné souvislosti nebo při nevhodném spojení díla s cizím dílem. Autor sám může však tímto svým právem disponovat i takovým způsobem, že svolí k užití, které může způsobit zásah do hodnoty díla. Právo na užívání díla způsobem nesnižujícím jeho hodnotu je také součástí postmortální ochrany díla dle ustanovení § 11 odst. 5. Od zásahu do tohoto práva je třeba odlišovat zásah do všeobecných osobnostních práv autora dle ustanovení § 81 an. NOZ.

Dalším právem, které je zahrnuto v právu autora na nedotknutelnost jeho díla, je právo na tzv. autorský dohled. Toto opravňuje autora k dohledu nad plněním povinností jiné osoby užívat autorovo dílo způsobem nesnižujícím jeho hodnotu, ledaže vyplývá něco jiného z povahy díla nebo z jeho užití, anebo nelze-li po uživateli spravedlivě požadovat, aby autorovi výkon tohoto práva umožnil. Právem na autorský dohled může

¹⁰ TELEEC, Ivo. *Autorský zákon: komentář*. 1. vyd. Praha: Beck, 2007, XVIII, 971 s. ISBN 978-80-7179-608-4 (dále pouze „TELEC. 2007.“), str. 155.

být například umožnění vstupu autorovi do soukromých prostor uživatele, nebo pořízení si fotografie. Naopak výkonem autorského dohledu není, vznáší-li autor vůči uživateli neospravedlnitelné nároky nebo jedná-li dokonce vůči uživateli šikanózně.

Autor se dle ustanovení § 11 odst. 4 autorského zákona nemůže svých osobnostních práv vzdát. Autor se tedy nemůže rozhodnout, že tyto jeho práva zaniknou. Ale na druhou stranu nemá povinnost je vykonávat. Osobnostní práva nelze ani platně převést. Za převod se přitom považuje jak translativní převod, tj. zcizení, tak převod konstitutivní, tzn. že v rámci autorova práva je zřízeno užívací právo cizí osobě.

Smrtí autora jeho osobnostní práva zanikají. Nejsou ani předmětem dědictví. Tímto ale není ohrožena tzv. posmrtná ochrana autorských děl podle § 11 odst. 5 autorského zákona.

Ustanovení § 11 odst. 5 autorského zákona upravuje tzv. postmortální ochranu díla, tedy ochranu díla po smrti jeho autora. Obsahem postmortální ochrany díla je právo, aby si nikdo neosoboval právo autora k dílu, dále právo na uvedení autora díla, nejde-li o dílo anonymní, a právo na užití díla způsobem nesnižujícím jeho hodnotu. Tato ochrana trvá i poté, co uplynula doba trvání majetkových práv autorských, není tedy časově omezená.

Osoby, které jsou aktivně legitimovány domáhat se této ochrany, jsou podle autorského zákona osoby blízké, právnické osoby sdružující autory nebo příslušný kolektivní správce. Pojem osoby blízké je definován v novém občanském zákoníku v ustanovení § 22 odst. 1. Osobou blízkou se rozumí *„příbuzný v řadě přímé, sourozenec a manžel nebo partner podle jiného zákona upravujícího registrované partnerství (dále jen „partner“); jiné osoby v poměru rodinném nebo obdobném se pokládají za osoby sobě navzájem blízké, pokud by újmu, kterou utrpěla jedna z nich, druhá důvodně pociťovala jako újmu vlastní. Má se za to, že osobami blízkými jsou i osoby sešvagřené nebo osoby, které spolu trvale žijí.“* Dalšími osobami, které jsou aktivně legitimovány, jsou právnické osoby, které sdružují autory. Ty jsou oprávněny se domáhat ochrany bez ohledu na jejich právní formu nebo na umístění jejich sídla. Jedná se například o Unii českých spisovatelů nebo Unii výtvarných umělců. Kolektivní správce je aktivně

legitimován k ochraně pouze v rozsahu veřejnoprávního oprávnění k výkonu kolektivní správy, které uděluje Ministerstvo kultury.

1.2 Výlučná majetková práva

Výlučná majetková práva jsou práva, která mají ekonomický význam. Tato práva nelze označit jen za ryze majetková práva, autor totiž při jejich výkonu vykonává také svá osobnostní autorská práva. Povaha majetkových práv je tedy smíšená.

Majetková práva lze rozdělit na dvě základní skupiny. První skupinou je právo dílo užít v širším smyslu, druhou skupinou jsou jiná majetková práva.

Právo dílo užít v širším smyslu zahrnuje právo autora své dílo užít, a dále právo udělit jiné osobě smlouvou oprávnění k výkonu tohoto práva, tj. udělit licenci. Tyto dvě skupiny práv jsou blíže popsány v podkapitole 2.2 a v kapitole 6.

Mezi jiná majetková práva lze zařadit jednak práva výslovně uvedená v oddílu 4 dílu 3 hlavy I autorského zákona. Těmito právy jsou právo na odměnu při opětném prodeji originálu díla uměleckého (§ 24), právo na odměnu v souvislosti s rozmnožováním díla pro osobní potřebu a vlastní vnitřní potřebu (§ 25) a právo na odměnu v souvislosti s pronájmem originálu nebo rozmnoženiny díla (§ 25a). Jinými majetkovými právy mohou ale být také práva, která nejsou výslovně uvedena ve zmíněném oddíle autorského zákona. Za takové právo lze považovat například právo na odměnu za půjčování originálu nebo rozmnoženiny vydaného díla dle ustanovení § 37 odst. 2 autorského zákona. Více o jiných majetkových právech v podkapitole 2.3 této práce.

Určité charakteristické vlastnosti, které jsou společné všem majetkovým autorským právům, jsou upraveny v ustanovení § 26 autorského zákona.

V ustanovení § 26 odst. 1 autorského zákona je zakotven princip nezcizitelnosti majetkových autorských práv.¹¹ Tato právní úprava je tak založena na konstitutivním principu převodu práv. Naopak práva nelze převést translativním převodem, tedy nelze je zcizit. Autor se svých majetkových práv ani nemůže platně vzdát. Majetková práva autorská jsou právy absolutní povahy, tzn. působí vůči všem. Jelikož součástí

¹¹ KRÍŽ; HOLCOVÁ; KORDAČ; KŘEŠŤANOVÁ. 2005, str. 118.

majetkových práv jsou také prvky osobnostní povahy, nelze je podle zákona postihnout výkonem rozhodnutí. Od absolutních majetkových práv je ale třeba odlišit majetková práva relativní povahy. Tato relativní práva vznikají z licenčních smluv nebo z jiného oprávněného užití autorského díla. Jedině pohledávky, které z těchto relativních práv vzniknou, lze postihnout výkonem rozhodnutí. Jedná se o pohledávky na plnění, například z titulu autorské odměny.

Ustanovení § 26 odst. 2 autorského zákona upravuje přechod majetkových práv po smrti autora. Předmětem dědictví mohou být pouze majetková práva autorská. Na rozdíl od nich osobnostní práva nemohou být předmětem dědictví a po smrti autora zanikají. Ale některá osobnostní práva, na něž se vztahuje tzv. postmortální ochrana, mohou po smrti autora uplatňovat zákonem stanovené osoby i přesto, že nejsou dědici. Pro případy, kdy majetkové právo autora zdědí více dědiců, určuje zákon subsidiární aplikaci ustanovení § 8 odst. 3 a 4 autorského zákona, které se týká vzájemných vztahů mezi spoluautory. O nakládání s dílem rozhodují dědicové jednomyslně. Jestliže jeden dědic brání bez vážného důvodu nakládání s dílem, mají ostatní dědicové možnost se domáhat nahrazení projevu jeho vůle soudem. Každý z dědiců je aktivně legitimován domáhat se samostatně ochrany zděděných autorských práv. Majetková práva autora může zdědit i stát, nebo mu tyto práva mohou připadnout jako odúmrt'. V takovém případě výkon těchto práv zajišťuje svým jménem Státní fond kultury ČR, a ohledně audiovizuálních děl Státní fond kinematografie. Výnosy z majetkových práv autorských jsou příjmem těchto fondů. Tyto příjmy jsou potom účelově vázány na projekty v oblasti kultury.

V případě, že právnická osoba, která zdědila majetková práva, zanikne bez právního nástupce, připadnou tyto práva státu. Majetková práva pak svým jménem vykonávají Státní fond kultury ČR a Státní fond kinematografie obdobně jako v ustanovení § 26 odst. 2.

Dle ustanovení § 26 odst. 4 autorského zákona platí pro dědice i pro stát stejná práva jako pro autora, jestliže z povahy těchto práv nevyplývá jinak. Jedná se zejména o případy, kdy zákon výslovně stanoví něco jiného, a dále o ustanovení o osobnostních autorských právech.

2. Majetková práva autorská

2.1 Majetková práva autorská jako věc dle nového občanského zákoníku?

Přijetí nového občanského zákoníku přineslo v oblasti práva duševního vlastnictví důležitou změnu, a to nové právní pojetí věci. Kromě této změny také NOZ nově obsahuje úpravu licenční smlouvy, resp. nově licence, která byla dosud upravena v autorském zákoně. Licenční smlouvě se blíže věnuje kapitola 6. této práce.

Věc v právním smyslu je v ustanovení § 489 NOZ definována jako „*vše, co je rozdílné od osoby a slouží potřebě lidí*“. Zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník (dále pouze „starý občanský zákoník“ nebo „předchozí občanský zákoník“) pojem věc nedefinoval a jeho vymezení přenechal právní teorii. Podle dnes již neplatného zákoníku mezinárodního obchodu¹² byly věci v právním smyslu ovladatelné hmotné předměty a přírodní síly, které slouží potřebě lidí. Pojem věc podle ustanovení § 489 NOZ je charakterizován třemi znaky. Prvním znakem je rozdílnost od osoby, věci je tedy všechno, co není osobou v právním slova smyslu. Druhým charakteristickým znakem věci je schopnost sloužit potřebě lidí. Věci tedy musí být osobám užitečné, tj. jsou objektivně způsobilé přinášet subjektům práva především hospodářský užitek. Třetí vlastností věci je její ovladatelnost. Jde o to, aby věc jako součást objektivní reality byla objektivně schopná podrobit se vůli osoby. Všechny tři znaky věci v právním smyslu musí být splněny současně.¹³

Nový občanský zákoník vychází z širokého pojetí pojmu věc v právním smyslu. Široké pojetí je takové pojetí, které do pojmu věc zahrnuje hmotné i nehmotné věci. Podle ustanovení § 496 odst. 1 NOZ je hmotnou věcí „*ovladatelná část vnějšího světa, která má povahu samostatného předmětu*“. Za nehmotnou věc považuje NOZ v ustanovení § 496 odst. 2 „*práva, jejichž povaha to připouští, a jiné věci bez hmotné podstaty*“.

¹² Zákon č. 101/1963 Sb., o právních vztazích v mezinárodním obchodním styku (dále pouze „zákoník mezinárodního obchodu“).

¹³ DVOŘÁK, Jan et al. *Občanské právo hmotné*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013, 429 s. ISBN 978-80-7478-326-5, str. 372 až 373.

Důvodem pro přijetí širokého pojetí věci je podle důvodové zprávy k NOZ to, že takové pojetí věci lépe vyhovuje praktické potřebě i hledisku zdejšího ústavního pořádku. Důvodová zpráva dále uvádí, že pojetí věci v širokém smyslu navíc plně vyhovuje čl. 11 odst. 1 Listiny základních práv a svobod a odpovídá i pojetí mezinárodních smluv na ochranu vlastnictví a řadě nadnárodních úprav. Jako příklady nehmotné věci jsou zde uvedeny předměty spadající do kategorií průmyslového a jiného duševního vlastnictví, zaknihovaných cenných papírů, a investičních nástrojů typu opcí, swapů, futures nebo forwardů.

Podle odborné literatury komentující ustanovení § 496 NOZ¹⁴ by se při dělení věci na hmotné a nehmotné měl uplatnit výkladový argument *a contrario*. Tedy pokud zákon nějak vymezí věc hmotnou, to, co tomuto vymezení neodpovídá, by mělo být věcí nehmotnou. Vlastní zákonnou definici věci nehmotné lze tedy považovat spíše za příklad toho, co by podle zákonodárce mohlo být nehmotnou věcí. Nehmotnou věcí jsou podle dle ustanovení § 496 odst. 2 NOZ jednak práva, jejichž povaha to připouští, těmi jsou především práva na různá plnění, tj. pohledávky, a dále jsou nehmotnou věcí i jiné věci bez hmotné podstaty, za takové věci lze považovat soubor dovedností, znalostí i zkušeností, výrobní postupy, investiční nástroje, i předměty duševního vlastnictví.¹⁵

Přestože ve vztahu k duševnímu vlastnictví byla očekávání k novému pojetí věci poměrně značná, vlastní úprava pak zatím vyvolává mnoho otázek, navíc je třeba ještě odlišovat, co je věcí v právním slova smyslu a jak se na takovou věc, resp. právo, vztahuje úprava věcných práv (srov. § 979 NOZ). Nová zákonná úprava věci a jejího režimu tedy není zcela jednoznačná nebo o ní minimálně nelze říci, že by byla bez jakýchkoliv výkladových nejasností.

Pokud jde o výtvary, tedy autorská díla umělecká či vědecká, umělecké výkony, designy, vynálezy, nebo jiná technická řešení, ty nelze považovat za věc v právním slova smyslu. Pro výtvary jako pro projevy osobní povahy je totiž charakteristická složka jejich osobnostních práv. Bez osoby tvůrce a jeho zvláštních osobních schopností by nemohl existovat ani vnější projev jeho osobnosti v podobě určitého výtvaru. Výtvary sice mají také majetkovou složku, a majetková práva samy o sobě věci v

¹⁴ ŠVESTKA, Jiří et al. *Občanský zákoník : komentář. 1. sv., (§ 1 až 654)*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013. 1736 s. ISBN 978-80-7478-370-8.

¹⁵ Tamtéž, str. 1172 až 1173.

právním smyslu jsou, ale právě kvůli existenci osobnostní složky výtvorů, která je neoddělitelně spjata s tou majetkovou, nemohou výtvoři být věci v právním slova smyslu.

Naopak autorskoprávní licenci lze považovat za věc v právním slova smyslu, a to za věc nehmotnou. A to proto, že k licenci se vztahují pouze subjektivní majetková práva poskytovatele licence.

Ryze majetková práva, která jsou translativně převoditelná, lze považovat za práva, jejichž povaha připouští, aby byly věci v právním smyslu. A to právě z důvodu jejich převoditelnosti. Takovým právem je například právo výrobce zvukového záznamu k jeho záznamu, právo výrobce zvukově obrazového záznamu k jeho prvotnímu záznamu, nebo právo rozhlasového a televizního vysílatele k jeho vysílání.

2.2 Právo dílo užít

Právo užít dílo ve svém širším smyslu je skupinou majetkový autorských práv. Tato práva jsou upravena v § 12 an. autorského zákona. Mimo práva užít dílo (v širším smyslu) patří do majetkových autorských práv i tzv. jiná majetková práva, kterými se blíže zabývám v podkapitole 2.3.

Obsahem práva užít dílo je právo autora užít své dílo (v užším smyslu) a právo udělit jiné osobě smlouvou oprávnění k výkonu tohoto práva, tj. udělit licenci. Právu udělit licenci, je věnována kapitola 6. této práce.

Užitím díla (v užším smyslu) je jakékoli nakládání s dílem. Jestliže je při nakládání s dílem zasazeno do díla samého, například zpracováním díla, jedná se zároveň i o výkon osobnostních autorských práv.

Okruh způsobů užití díla je demonstrativním způsobem upraven v ustanovení § 12 odst. 4 a 5 autorského zákona. Výhodou této demonstrativní metody je větší možnost výkladu přizpůsobit se novým poznatkům z oblasti vědy, umění a techniky. Nevýhodou demonstrativního výčtu je nižší právní jistota ohledně rozsahu těchto práv. Právní nejistota ohledně rozsahu práva dílo užít navíc vyplývá také z širokého výkladu pojmu „sdělování veřejnosti“ – viz níže.

K nakládání s dílem jinou osobou než autorem je nutný souhlas autora, zpravidla udělovaný smlouvou. Z nutnosti souhlasu autora k užití jeho díla existují výjimky, kdy

je možné dílo užít bez souhlasu autora. Těmito případy jsou tzv. mimosmluvní instituty užití díla, o těch blíže v kapitole 4.

Dílo je možné užít v jeho původní podobě, v podobě netvůrčím způsobem pozměněné, tj. výsledkem změny není nové autorské dílo, dále se právo dílo užít vztahuje na díla zpracované tvůrčí činností do podoby nového díla, na díla v souboru a na díla ve spojení s jiným dílem. Autor nově vzniklého díla je tedy ve svém právu užít dílo a udělit oprávnění k užití díla omezen právy autora díla původního. Je třeba zmínit, že změnou díla, jeho přetvořením, zařazením do souboru nebo spojením s jiným dílem je dotčeno také osobnostní autorské právo na nedotknutelnost díla podle ustanovení § 11 odst. 3 autorského zákona. Dílo je abstraktní povahy a jako takové nemůže změnou, přetvořením, zařazením nebo spojením zaniknout a bude se jednat pořád o totéž dílo. Změnou, přetvořením, zařazením nebo spojením sice mohou jiné osobě vzniknout práva k odvozenému dílu, takové dílo však nemá na práva autora původního díla vliv. Je-li užito odvozené dílo, je zároveň s ním vždy užito i původní dílo. Odvozené dílo lze užít jen se souhlasem autora původního díla, s výjimkou případů uvedených výše.

Ustanovení § 12 odst. 2 autorského zákona stanoví, že jestliže autor poskytne jiné osobě oprávnění k výkonu svého práva dílo užít, toto právo autorovi nezaniká. Autor je pouze povinen strpět omezení výkonu svého práva dílo užít v takovém rozsahu, v jakém je stanoveno ve smlouvě.

Udělení tohoto oprávnění je tzv. konstitutivním převodem, což znamená, že autor svou konstitutivní dispozicí zřizuje pro jinou osobu nové majetkové subjektivní právo. Je tedy pouze omezen výkon autorova práva v tom, že autor musí strpět výkon uděleného oprávnění v rozsahu daném smlouvou. Není tedy možný tzv. translativní převod autorských práv, při kterém dochází ke zcizení práva.

Právo autora na přístup k dílu je upraveno v ustanovení § 12 odst. 3 autorského zákona. Obsahem tohoto práva je právo autora požadovat na vlastníku hmotného substrátu díla, aby mu tuto věc, prostřednictvím které je dílo vyjádřeno, zpřístupnil, je-li to třeba k výkonu jeho práva podle autorského zákona.

Zákonodárcem bylo toto právo autora zařazeno mezi práva majetková. Ale podstata tohoto práva je osobnostněprávní. Vzhledem k tomu, že toto právo bylo zařazeno mezi majetková práva, bude toto právo po smrti autora předmětem dědictví.

Vlastník hmotného substrátu díla má povinnost na autorovu žádost poskytnout fotografie nebo jiné rozmnoženiny díla. Tyto fotografie nebo rozmnoženiny zhotovuje vlastník na náklady autora. Vlastník však nemá povinnost autorovi věc vydat. Právo na přístup k dílu nemusí být nutně uplatňováno jen vůči vlastníkovi hmotného substrátu díla, ale může být též uplatněno vůči osobě, která má věc ve své dispozici.

Výkon práva autora na přístup k jeho dílu ale nesmí být uplatňován v rozporu s oprávněnými zájmy vlastníka. Za oprávněný zájem vlastníka lze považovat zejména právo vlastníka nerušeně užívat svůj majetek. Jedná se také například o zájem na ochraně obchodního tajemství nebo know-how. Z důvodu ochrany oprávněných zájmů vlastníka, je možné po autorovi požadovat, aby učinil některá právní jednání, jako je například čestné prohlášení.

V ustanovení § 12 odst. 4 autorského zákona jsou demonstrativním způsobem vymezeny způsoby užití díla. Demonstrativnost tohoto výčtu vyplývá z druhé věty ustanovení § 12 odst. 5, která stanoví, že *„dílo lze užit i jiným způsobem než způsoby uvedenými v odstavci 4.“*. Tato věta byla do odstavce 5 přidána novelou autorského zákona z roku 2006,¹⁶ do této novely byla povaha výčtu způsobů užití díla taxativní. Z hlediska legislativně technického by se jako možný vhodnější postup ke stanovení demonstrativnosti výčtu jevílo například použití slova „zejména“ v uvozovací větě výčtu způsobů užití, nežli stávající řešení větou druhou odstavce 5.

Jednotlivým způsobům užití díla jsou věnována ustanovení § 13 až § 23 autorského zákona. Těmito jednotlivými způsoby užití díla se budu blíže zabývat v podkapitolách 2.2.1 až 2.2.6 této práce. Uvedené způsoby užití díla lze rozdělit do tří skupin.

Do první skupiny lze zařadit právo na rozmnožování díla dle ustanovení § 13 autorského zákona. Toto právo tvoří samostatnou skupinu, neboť rozmnoženina může

¹⁶ Zákon č. 216/2006 Sb., kterým se mění zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon), ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákon.

mít jak hmotnou formu, např. tisková rozmnoženina, tak nehmotnou formu, např. elektronická rozmnoženina.

Druhou skupinou jsou práva, která souvisejí s užíváním díla v jeho hmotné formě. Do této skupiny patří právo na rozšiřování originálu nebo rozmnoženiny díla (§ 14), právo na pronájem originálu nebo rozmnoženiny díla (§ 15), právo na půjčování originálu nebo rozmnoženiny díla (§ 16), právo na vystavování originálu nebo rozmnoženiny díla (§ 17).

Třetí skupinou způsobů užití díla tvoří práva související s díly užívanými v jejich nehmotné formě, tj. sdělování veřejnosti. Mezi způsoby sdělování díla veřejnosti lze zařadit sdělování veřejnosti (§ 18), právo na provozování díla živě nebo ze záznamu a právo na přenos provozování díla (§ 19 a 20), právo na vysílání díla rozhlasem či televizí (§ 21), právo na přenos rozhlasového či televizního vysílání díla (§ 22), právo na provozování rozhlasového či televizního vysílání díla (§ 23).

2.2.1 Právo na rozmnožování díla

Právo na rozmnožování díla je upraveno v ustanovení § 13 autorského zákona. Podle tohoto ustanovení se za rozmnožování díla považuje zhotovování dočasných nebo trvalých, přímým nebo nepřímým rozmnoženin díla nebo i jeho částí, a to jakýmkoli prostředky a v jakékoli formě. Právo na rozmnožování díla dle ustanovení § 13 autorského zákona je v souladu s úpravou rozmnožování díla v čl. 2 tzv. Informační směrnice.¹⁷

Podle judikátu Soudního dvora Evropské unie, konkrétně rozsudku ze dne 11. 9. 2014 ve věci C-117/13, se za rozmnožování podle čl. 2 Informační směrnice považuje i tisk digitalizovaného autorského díla na papír nebo jeho ukládání na USB klíč.¹⁸

Jestliže se rozmnožování díla uskutečňuje pro osobní potřebu ve smyslu ustanovení § 30 odst. 1 autorského zákona, nepovažuje se takové rozmnožování na užití podle autorského zákona. Neboť ustanovení § 30 odst. 1 je zvláštním ustanovením ve vztahu k ustanovení § 13 odst. 1. Uvedené nelze aplikovat na zhotovení rozmnoženiny

¹⁷ Směrnice EP a Rady 2001/29/ES ze dne 22. května 2001 o harmonizaci určitých aspektů autorského práva a práv s ním souvisejících v informační společnosti (dále pouze „Informační směrnice“).

¹⁸ POMAHAČ, Richard. Soudní dvůr EU: Právo užívat digitalizované autorské dílo. *Obchodněprávní revue*. 2015, č. 1, str. 30.

počítačového programu, elektronické databáze nebo rozmnoženiny či napodobeniny architektonického díla stavbou. K těmto dílům tudíž není možné pořídit rozmnoženinu bez souhlasu autora ani pro osobní potřebu.

Povahu speciálního ustanovení má také ustanovení § 66 odst. 2 autorského zákona. Podle něho se za rozmnožování díla nepovažuje pouze rozmnožování dle ustanovení § 13 odst. 1, ale také zhotovení rozmnoženiny, která je nezbytná k zavedení a uložení počítačového programu do paměti počítače, jakož i pro jeho zobrazení, provoz a přenos.

V souvislosti s právem na rozmnožování díla je třeba zmínit také pojem rozmnoženina díla. Autorský zákon neobsahuje definici tohoto pojmu. Vymezuje pouze vlastnosti, které může rozmnoženina mít.

Rozmnoženina může nabývat různé formy. Demonstrativní výčet těchto forem je uveden v ustanovení § 13 odst. 2 autorského zákona. Mimo formy v zákoně výslovně upravených mohou existovat i jakékoli jiné rozmnoženiny, kterými je objektivně možné vnímat zachycená díla. Tyto formy rozlišujeme podle prostředků, kterými jsou vyjádřené a to na rozmnoženiny tiskové, fotografické, zvukové, obrazové, zvukově obrazové, stavbou architektonického díla, jiné trojrozměrné rozmnoženiny, elektronické rozmnoženiny zahrnující vyjádření analogové a digitální. Formou rozmnoženiny díla neuvedenou v tomto zákonném výčtu je například ruční opis.¹⁹

2.2.2 Právo na rozšiřování originálu nebo rozmnoženiny díla

Právo na rozšiřování originálu nebo rozmnoženiny díla je upraveno v ustanovení § 14 autorského zákona. Za rozšiřování se považuje zpřístupňování díla v jeho hmotné podobě, které je uskutečňováno prodejem nebo jiným převodem vlastnického práva k originálu nebo rozmnoženině díla, včetně jejich nabízení za tímto účelem. Nabízení za účelem převodu vlastnického práva může spočívat například v inzerci, reklamě, zařazení předmětu do loterie. Rozšiřováním je i převod spoluvlastnického podílu k originálu nebo rozmnoženině díla. Právo na rozšiřování upravuje i Informační směrnice v čl. 4.

¹⁹ TELEC. 2007, str. 186.

V ustanovení § 14 odst. 2 autorského zákona je vyjádřen princip vyčerpání práva, který vychází z již zmíněné Informační směrnice. Podstatou této zásady je, že autorovo majetkové právo k originálu nebo rozmnoženině díla je vyčerpáno v okamžiku prvního prodeje nebo jiného převodu vlastnického práva k tomuto dílu. Autor tedy po tomto prvním převodu vlastnického práva ke svému dílu již nemůže ovlivnit další rozšiřování tohoto originálu nebo rozmnoženiny díla. Ustanovení § 14 odst. 2 o principu vyčerpání práva k rozšiřování originálu nebo rozmnoženiny díla je kogentní a nelze je tedy omezit smlouvou.

Princip vyčerpání práva na rozšiřování je spojen s osudem hmotného nosiče, na kterém je originál či rozmnoženiny díla zaznamenán. Jestliže tedy hmotný nosič z nějakého důvodu zanikne, zaniká tím i vyčerpání práva k této rozmnoženině.

Princip vyčerpání práva se nevztahuje na záložní rozmnoženinu díla, byla-li pořízena ze zaniklé rozmnoženiny. Dále se tato zásada nevztahuje na pozměněná či přetvořená díla. K rozšiřování obou těchto případů je třeba souhlas autora.

Zásada vyčerpání práva na rozšiřování vychází z Informační směrnice. Jestliže k prvnímu oprávněnému převodu vlastnického práva k originálu nebo rozmnoženině díla došlo na území některého z členských států Evropské unie nebo na území některého ze států tvořících Evropský hospodářský prostor, je právo autora na rozšiřování vyčerpáno pro území členských států Evropské unie – tedy i pro území České republiky – a pro území států tvořících Evropský hospodářský prostor.

Princip vyčerpání autorského práva na rozšiřování originálu nebo rozmnoženiny díla se rovněž nevztahuje na pronájem či půjčování děl.

2.2.3 Právo na pronájem originálu nebo rozmnoženiny díla

Ustanovení § 15 autorského zákona upravuje právo na pronájem originálu nebo rozmnoženiny díla. Pronájem je zde vymezen jako „*zpřístupňování díla ve hmotné podobě za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu poskytnutím originálu nebo rozmnoženiny díla na dobu určitou*“.

Pojem pronájem můžeme tedy charakterizovat pomocí několika znaků. Jedním znakem je přímý či nepřímý hospodářský nebo obchodní prospěch, tedy přímá finanční úplata nebo jakékoli jiné protiplnění. Přímým finančním prospěchem se rozumí

prospěch, který jde nad rámec osobní potřeby fyzické osoby. Prospěch je takové plnění, které majetek pronajímatel zvětšuje nebo tento majetek po poskytnutí plnění třetí osobě nezmenší. Jinou formou protiplnění, než je finanční úplata, může být například naturální plnění, provedení prací za nižší než obvyklou cenu, zvýšení prestiže apod.

Dalšími znaky pronájmu originálu nebo rozmnoženiny díla jsou hmotná podoba zpřístupňovaného díla, jeho adresnost a jeho dočasnost. Dočasnost přenechání pronajímaného předmětu je třeba posuzovat zejména vzhledem k povaze zachyceného díla, k povaze hmotného nosiče díla, k běžnému způsobu užití zachycených děl a k dalším podobným okolnostem.

Pronájemem naopak není sdělování díla veřejnosti nebo vystavování díla.

Pronajímatelem originálu nebo rozmnoženiny díla může být autor díla a osoby vykonávající majetková práva autora, těmi jsou osoby využívající licenci pro zdravotně postižené dle ustanovení § 38 a zaměstnavatel autora zaměstnaneckého díla dle ustanovení § 58 autorského zákona. Pronajímatelem je také držitel licence.

Právo na pronájem se na rozdíl od práva na rozšiřování originálu nebo rozmnoženiny díla nevyčerpává. Nájemce, který zamýšlí přenechat do podnájmu pronajatý originál nebo rozmnoženinu, musí mít také licenci, nebo podlicenci.

2.2.4 Právo na půjčování originálu nebo rozmnoženiny díla

V ustanovení § 16 autorského zákona je upraveno právo na půjčování originálu nebo rozmnoženiny díla. Toto právo je v mnohém shodné s právem na pronájem originálu nebo rozmnoženiny díla podle ustanovení § 15 autorského zákona.

Podobně jako právo na pronájem dle ustanovení § 15 je i právo na půjčování charakterizováno několika znaky. Prvním znakem, který odlišuje právo na půjčování od práva na pronájem, je ten, že k půjčování dochází prostřednictvím zařízení přístupného veřejnosti. Termín „zařízení přístupné veřejnosti“ pochází z čl. 2 odst. 1 písm. c) směrnice 2006/115/ES,²⁰ ve které je tento termín součástí definice pojmu „půjčování“. Termín „zařízení“ je vykládán v nejširším smyslu. Za zařízení jsou považovány především veřejně přístupné provozovny podnikatelů, dále obdobné prostory, kde je

²⁰ Směrnice EP a Rady 2006/115/ES ze dne 12. prosince 2006 o právu na pronájem a půjčování a o některých právech v oblasti duševního vlastnictví souvisejících s autorským právem.

půjčování prováděno na nevýdělečném základě (např. knihovny), dále může být zařízením i virtuální provozovna na internetu.

Druhým znakem, který odlišuje právo na půjčování originálu nebo rozmnoženiny díla od práva na pronájem originálu nebo rozmnoženiny díla je bezúplatnost půjčování. Bezúplatnost definuje ustanovení § 16 jako zpřístupňování „*nikoli za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu*“. Vzhledem k tomu, že v ustanovení § 15 je definice úplatnosti pronájmu vymezena přesně naopak, bude se pro autorskoprávní účely jednat podle existence či neexistence úplatnosti buď o pronájem nebo půjčování díla. Znak bezúplatnosti půjčování díla ale nevyklučuje, aby byl za půjčení vybírán určitý poplatek pokrývající náklady toho, kdo půjčuje. Motivací poplatku nesmí být přímý nebo nepřímý hospodářský nebo obchodní prospěch.

Z obsahu práva na půjčování originálu či rozmnoženiny díla existují výjimky. Jedná se o zákonné licence, těmi jsou zejména veřejná půjčovatelská licence podle ustanovení § 37 odst. 2, licence pro zdravotně postižené podle ustanovení § 38 a licence k dílům užitého umění a dílům architektonickým podle ustanovení § 38d písm. a).

2.2.5 Právo na vystavování originálu nebo rozmnoženiny díla

Právem na vystavování originálu nebo rozmnoženiny díla je právo autora rozhodnout o užití díla jeho vystavením na místě veřejnosti přístupném, toto právo na vystavování upravuje ustanovení § 17 autorského zákona.

Vystavování je v ustanovení § 17 definováno jako „*zpřístupňování díla v hmotné podobě umožněním shlédnutí nebo jiného vnímání originálu nebo rozmnoženiny díla*“. Předmětem vystavování díla je takové dílo, které má hmotnou podobu. Shlédnutí nemusí být vždy jen shlédnutí přímé, je možné shlédnutí díla i prostřednictvím technických zařízení. Za vystavování se dá považovat taková činnost, jejímž účelem je bezprostřední konzumace díla. Naopak vystavováním není náhodné nebo neveřejné zpřístupnění díla, dále jím není ani náhodné zpřístupnění díla v souvislosti s hlavním užitím díla dle ustanovení § 38c. Za vystavování nelze pokládat například umístění rozmnoženiny literárního díla do výlohy obchodu. Vystavením díla není ani užití díla v rámci jeho sdělování veřejnosti, například na internetu. Pro posouzení, zda se jedná o vystavování díla, není podstatné vybírání vstupného.

Vystavení díla může být zároveň i jeho první oprávněné uvedení na veřejnosti, tímto vystavením může být tedy dílo zveřejněno podle ustanovení § 4 odst. 1 autorského zákona.

Ustanovení § 17 stanoví demonstrativně výčet děl, kterých se vystavování nejvíce týká. Jedná se o díla výtvarná, fotografická, architektonická včetně děl urbanistických, díla užitého umění nebo díla kartografická.

2.2.6 Právo na sdělování díla veřejnosti

Právo na sdělování veřejnosti je v obecné rovině upraveno v ustanovení § 18 autorského zákona. Některé způsoby sdělování díla veřejnosti jsou upraveny v ustanoveních § 19 až § 23 autorského zákona. Jestliže nějaký způsob sdělování není v těchto ustanoveních zvlášť upraven, například proto, že ještě není znám, aplikují se obecná ustanovení § 18.

Důležitým pojmem v souvislosti s právem na sdělování díla veřejnosti je samotný pojem „veřejnost“. Tento pojem vychází z právní úpravy v Informační směrnici, jde tedy o institut evropského práva. Jedná se o pojem značně široký a jeho výklad není zcela jednoznačný. Výkladem tohoto pojmu se zabýval Soudní dvůr Evropské unie v několika svých rozhodnutích.²¹ Zjednodušeně lze shrnout, že za veřejnost je považován neurčitý počet osob, který má současně i postupně potenciální přístup k určitému autorskému dílu. Obecně se jedná o dosti vysoký počet osob. Tento počet dotčených osob navíc nesmí být příliš malý, či dokonce bezvýznamný. Přičemž sdělování veřejnosti se děje za účelem dosažení určitého prospěchu.²²

V ustanovení § 18 odst. 1 je vyjádřena generální klauzule sdělování díla veřejnosti. Sdělováním díla veřejnosti se tedy podle ní rozumí „*zpřístupňování díla v nehmotné podobě, živě nebo ze záznamu, po drátě nebo bezdrátově*“. Podle této definice se sdělování týká děl vyjádřených v jejich nehmotné podobě. Generální klauzule zahrnuje demonstrativní výčet způsobů sdělování díla veřejnosti, tj. provozování díla

²¹ Jedná se zejména o: rozsudek SD EU ze dne 2. 6. 2005 ve věci C-89/04, rozsudek SD EU ze dne 7. 12. 2006 ve věci C-306/05, rozsudek SD EU ze dne 15. 3. 2012 ve věci C-135/10.

²² KRÁL, Samuel. *Zaměstnanci jako veřejnost podle autorského práva*. Praha, 2014. 20 s. Studentská vědecká a odborná činnost. Univerzita Karlova, Právnická fakulta v Praze, str. 8 až 13.

živě či ze záznamu, provozování díla po drátě, nebo bezdrátově. Všechny tyto způsoby sdělování díla tedy nějakým způsobem souvisejí s digitálním prostředím.

Podle ustanovení § 18 odst. 2 autorského zákona se za sdělování díla veřejnosti podle ustanovení § 18 odst. 1 považuje také zpřístupňování díla veřejnosti pomocí počítačové nebo obdobné sítě. Za takovou síť může být považován například Internet, nebo telekomunikační síť, k jejichž koncovým bodům jsou připojeny jiná technická zařízení než počítače, zejm. telefonní přístroje.

Dílo je veřejnosti zpřístupněno okamžikem nahrání dat do paměti počítače, ze kterého je dílo zpřístupňováno. Při zpřístupňování díla veřejnosti prostřednictvím Internetu vzniká několik rozmnoženin díla, jednak rozmnoženina díla na počítači, ze kterého bylo dílo zpřístupněno, dále je vytvořena rozmnoženina v počítači koncového uživatele, a vzniká i množství dalších rozmnoženin, které se vytvářejí bez toho, aby to osoba, která zpřístupňuje, nebo koncový uživatel mohli ovlivnit. Tyto rozmnoženiny, které vznikají při sdělování díla veřejnosti nahráním dat do počítače, jsou v zásadě považovány za rozmnoženinu díla podle ustanovení § 13 autorského zákona, a k jejich užití je tedy nutný souhlas autora díla. Ale je možné, že tyto rozmnoženiny budou splňovat znaky tzv. dočasných rozmnoženin podle ustanovení § 38a nebo volného užití pro osobní potřebu podle ustanovení § 30, pak k jejich užití není souhlas jejich autora zapotřebí.

V souvislosti se sdělováním díla veřejnosti prostřednictvím počítačových sítí lze příkladně zmínit některé specifické formy sdělování prostřednictvím těchto sítí. Jde především o využívání odkazů na webové stránky, tzv. linking nebo framing. Tím, zda je lze považovat za sdělování veřejnosti, se ve své aktuální judikatuře zabýval i Soudní dvůr Evropské unie.

Lze zmínit především rozsudek Soudního dvora Evropské unie ze dne 13. 2. 2014 ve věci C-466/12. V tomto rozsudku Soudní dvůr Evropské unie odpovídal na čtyři předběžné otázky odvolacího soudu Svea ve Švédsku. První až třetí předběžná otázka byly Soudním dvorem Evropské unie přeformulovány do jediné otázky, a to *„zda čl. 3 odst. 1 směrnice 2001/29 musí být vykládán v tom smyslu, že skutečnost, že jsou na jedné internetové stránce uvedeny hypertextové odkazy na chráněná díla dostupná na jiné internetové stránce, přičemž na této jiné stránce jsou dotyčná díla*

*volně přístupná, představuje sdělování veřejnosti podle tohoto ustanovení.*²³ Podstata čtvrté předběžné otázky zněla „*zda čl. 3 odst. 1 směrnice 2001/29 musí být vykládán v tom smyslu, že brání tomu, aby členský stát mohl nositelům autorského práva poskytnout větší ochranu tím, že stanoví, že pojem „sdělování veřejnosti“ zahrnuje více úkonů, než uvádí toto ustanovení.*“²⁴ Ve sporu v původním řízení se jednalo o situaci, kdy žalobci, kteří jsou všichni novináři, napsali novinové články, které byly zveřejněny na internetové stránce Göteborgs-Posten, přičemž články byly na této internetové stránce volně přístupné. Žalovaným v původním sporu byla společnost Retriever Sverige, která je provozovatelem internetové stránky, na níž jsou jejím zákazníkům poskytovány seznamy internetových hypertextových odkazů na články zveřejněné na jiných internetových stránkách. Zákazníci byli po kliknutí na jeden z odkazů na stránkách společnosti přesměrováni na článek na internetových stránkách Göteborgs-Posten. Přičemž podle žalobce zákazníci po kliknutí na odkaz nepostřehli, že byli přesměrováni na jinou stránku. Podle žalovaného bylo naopak zákazníkům zřejmé, že byli přesměrováni na jinou stránku. Žalobci se domáhali náhrady škody za to, že žalovaná společnost použila některé jejich články bez dovození, když je zpřístupnila svým zákazníkům. Soudní dvůr Evropské unie v odpovědi na první až třetí předběžnou otázku konstatoval, že z uvedených okolností lze mít za to, že provozovatel stránek uskutečňuje sdělování veřejnosti. Avšak dále judikoval, že „*takové zpřístupnění dotyčných děl pomocí hypertextového odkazu, o jaké se jedná v původním řízení, nevede ke sdělování dotčených děl nové veřejnosti. Veřejnost, které bylo určeno prvotní sdělení, totiž představovali všichni potenciální návštěvníci dotyčné stránky, neboť vzhledem k tomu, že přístup k dílům na této stránce nepodléhal žádnému omezujícímu opatření, mohli mít k těmto dílům volný přístup všichni uživatelé internetu ... Svolení nositelů autorského práva k takovému sdělování veřejnosti, jako je sdělování dotčené v původním řízení, tedy není při neexistenci nové veřejnosti nutné.*“²⁵ Soudní dvůr Evropské unie tedy shrnul svou odpověď tak, že „*za těchto podmínek je třeba na první tři položené otázky odpovědět, že čl. 3 odst. 1 směrnice 2001/29 musí být vykládán v tom smyslu, že skutečnost, že jsou na jedné internetové stránce uvedeny hypertextové odkazy na díla, která jsou volně dostupná na jiné internetové stránce, nepředstavuje*

²³ Rozsudek Soudního dvora Evropské unie ze dne 13. 2. 2014 ve věci C-466/12, bod 14.

²⁴ Tamtéž, bod 33.

²⁵ Tamtéž, bod 25, 26 a 28.

sdělování veřejnosti podle tohoto ustanovení.“²⁶ Zároveň ale upozornil, že nastal-li by případ, kdy „*hypertextový odkaz umožňuje uživatelům stránky, na které se tento odkaz nachází, obejít omezující opatření, která byla na stránce, na které se nachází chráněné dílo, přijata za účelem omezení přístupu veřejnosti k tomuto dílu pouze na předplatitele této stránky, a představuje tak zásah, bez kterého by uvedení uživatelé nemohli mít šířená díla k dispozici, je třeba všechny tyto uživatele považovat za novou veřejnost, kterou nositelé autorského práva nebrali v potaz při udělení svolení k prvotnímu sdělení, takže svolení nositelů je k takovému sdělování veřejnosti nutné.*“²⁷ Na čtvrtou předběžnou otázku Soudní dvůr Evropské unie odpověděl tak, že „*čl. 3 odst. 1 směrnice 2001/29 musí být vykládán v tom smyslu, že brání tomu, aby členský stát mohl poskytnout větší ochranu nositelům autorského práva tím, že stanoví, že pojem „sdělování veřejnosti“ zahrnuje více úkonů, než uvádí toto ustanovení.*“²⁸

Lze tedy shrnout, že podle rozsudku Soudního dvora Evropské unie ze dne 13. 2. 2014 ve věci C-466/12 hypertextové odkazy, které jsou umístěné na jedné internetové stránce, na díla, která jsou volně dostupná z jiné internetové stránky, nejsou sdělováním veřejnosti podle čl. 3 odst. 1 Informační směrnice. Tento odkaz však nesmí obcházet omezující opatření, která jsou na stránce, kde se nachází chráněné dílo.

Dalším judikátem, který je třeba v této souvislosti zmínit je usnesení Soudního dvora Evropské unie ze dne 21. 10. 2014 ve věci C-348/13. V tomto případě podal německý Spolkový soudní dvůr Soudnímu dvoru Evropské unie předběžnou otázku, která zněla: „*Představuje vložení cizího díla, zpřístupněného veřejnosti na cizí internetové stránce, na vlastní internetovou stránku za okolností, jaké jsou okolnosti věci v původním řízení, sdělování veřejnosti ve smyslu čl. 3 odst. 1 směrnice 2001/29/ES, i když tím cizí dílo není sdělováno nové veřejnosti a ke sdělení nedochází za použití specifické technologie, která se liší od technologie původního sdělování?*“²⁹ Soudní dvůr na tuto otázku odpověděl tak, že „*pouhou skutečnost, že chráněné dílo, volně dostupné na internetové stránce, je vloženo na jinou internetovou stránku prostřednictvím odkazu používajícího techniku „framing“, jako je i ta ve věci v*

²⁶ Tamtéž, bod 32.

²⁷ Tamtéž, bod 31.

²⁸ Tamtéž, bod 41.

²⁹ Žádost o rozhodnutí o předběžné otázce podaná Bundesgerichtshof (Německo) dne 25. června 2013 (věc C-348/13). [online]. [Cit. 11. 3. 2015]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/PDF/?uri=CELEX:62013CN0348&rid=6>

původním řízení, nelze kvalifikovat jako „sdělování veřejnosti“ ve smyslu čl. 3 odst. 1 směrnice Evropského parlamentu a Rady 2001/29/ES ze dne 22. května 2001 o harmonizaci určitých aspektů autorského práva a práv s ním souvisejících v informační společnosti, jestliže tím dotčené dílo není sdělováno nové veřejnosti a ke sdělení nedochází za použití specifické technologie, která se liší od technologie původního sdělování.“³⁰

Ustanovení § 18 odst. 3 autorského zákona negativně vymezuje právo na sdělování díla veřejnosti. Za sdělování díla veřejnosti se nepovažuje provozování zařízení umožňujícího nebo zajišťujícího takové sdělení. Jako příklad lze uvést poskytování připojení k internetu.

Podle ustanovení § 18 odst. 4 autorského zákona nedochází k vyčerpání práva autora na sdělování díla veřejnosti, jestliže je dílo sdělováno podle ustanovení § 18 odst. 1 a 2. U sdělování děl veřejnosti v nehmotné podobě tedy nelze použít princip vyčerpání práv jako je tomu u ustanovení § 14 autorského zákona. Ustanovení § 18 odst. 4 má deklaratorní povahu.

Jedním ze zákonem upravených způsobů sdělování díla veřejnosti je živé provozování a jeho přenos dle ustanovení § 19 autorského zákona, přičemž ustanovení § 19 odst. 1 definuje živé provozování díla a ustanovení § 19 odst. 2 stanoví definici přenosu živého provozování díla.

Živým provozováním díla je zpřístupňování díla živě prováděného výkonným umělcem. Zákon obsahuje demonstrativní výčet děl, která mohou být takto provozována. Jedná se zejména o živě přednášené literární dílo, živě prováděné hudební dílo s textem nebo bez textu, živě scénicky předváděného dílo dramatické nebo hudebně dramatické, choreografické nebo pantomimické dílo. Živé provozování děl lze podle druhu provozovaných děl rozdělit na provozování divadelní a nedivadelní. Toto dělení má význam z hlediska kolektivní správy. Ustanovení § 100 odst. 4 autorského zákona totiž stanovuje určité povinnosti pro provozovatele provozovny nebo jiného prostoru, jestliže je tato provozovna nebo prostor využit k provozování nedivadelního hudebního díla nebo uměleckého výkonu, tedy je využit k veřejné hudební produkci. Povinností

³⁰ Úřední věstník Evropské unie C 16, 19. 1. 2015, s. 10-11 (věc C-348/13). [online]. [Cit. 6. 3. 2015]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/PDF/?uri=CELEX:62013CB0348&rid=1>

provozovatele této provozovny nebo jiného prostoru je poskytnout příslušnému kolektivnímu správci údaje a součinnost potřebnou pro určení totožnosti provozovatele veřejné hudební produkce.

Je také třeba zmínit, co se rozumí pojmem „živé“ provozování díla. Živě provozované dílo je takové dílo, jehož provozování se osobně účastní výkonní umělci, a to i včetně amatérských vystoupení.

Za přenos živého provozování díla se považuje *„současné zpřístupňování živě provozovaného díla pomocí reproduktoru, obrazovky nebo podobného přístroje umístěného mimo prostor živého provozování“*. Rozdílem přenosu oproti provozování díla je tedy přítomnost zařízení, které přenáší dílo. Přenos navíc musí probíhat současně, tj. simultánně, se samotným provozováním díla. O přenos díla se nejedná, jestliže konkrétní způsob užití díla je některým ze způsobů sdělování díla podle ustanovení § 21, § 22 nebo § 23 autorského zákona. Jako příklad přenosu živého provozování díla lze uvést současnou projekci koncertu mimo sál.

V ustanovení § 20 autorského zákona je stanoveno provozování ze záznamu a jeho přenos jako další způsob sdělování díla veřejnosti. V prvním odstavci tohoto paragrafu je upraveno provozování díla ze záznamu, v druhém odstavci pak přenos provozování díla ze záznamu.

Provozováním díla ze záznamu je podle ustanovení § 20 odst. 1 *„zpřístupňování díla ze zvukového nebo zvukově obrazového záznamu pomocí přístroje“*. Odlišností oproti živému provozování díla podle ustanovení § 19 odst. 1 je, že dílo není živě uskutečňováno umělci, ale je zde použit zvukový či zvukově obrazový záznam díla. Přístrojem pomocí, kterého je záznam díla zpřístupňován, může být například DVD přehrávač nebo promítací přístroj. Přístrojem naopak není rozhlasový nebo televizní přijímač. Provozování díla ze záznamu se týká užití díla zejména při provozu kina, diskotéky apod. Provozováním díla ze záznamu nejsou způsoby užití díla podle ustanovení § 21 až § 23 autorského zákona. Pro provozovatele provozovny nebo jiného prostoru, který je využíván k provozování nedivadelního hudebního díla nebo uměleckého výkonu, plyne z ustanovení § 100 odst. 4 autorského zákona stejná povinnost jako v případě živého provozování díla dle ustanovení § 19 odst. 1.

Přenos provozování díla ze záznamu podle ustanovení § 20 odst. 2 autorského zákona je analogický k přenosu živého provozování díla podle ustanovení § 19 odst. 2. Přenosem provozování díla ze záznamu může být například současný přenos díla provozovaného ze záznamu do prostoru před sál, ve kterém se koná provozování díla ze záznamu.

Ustanovení § 21 autorského zákona upravuje právo na vysílání rozhlasem nebo televizí. Obsah tohoto práva je v § 21 definován jako zpřístupňování díla rozhlasem, televizí nebo jakýmkoli jinými prostředky sloužícími k šíření zvuků nebo obrazů a zvuků nebo jejich vyjádření bezdrátově nebo po drátě. Pojem „rozhlas a televize“ je vykládán v extenzivním smyslu, televizí tak může být například i monitor počítače způsobilý k příjmu vysílání.

Aby se pojmově jednalo o vysílání, musí být při realizaci zpřístupňování přítomny přístroje jako koncové body. Tento znak nespĺňuje, a tudíž vysíláním není, například hlášení z obecního rozhlasu – v tomto příkladu by se jednalo o provozování ze záznamu.³¹ Vysílání lze různými způsoby dělit. Například na vysílání bezdrátové, po drátě nebo jinými způsoby, anebo vysílání pořadu přímým přenosem a vysílání pořadu ze záznamu. V souvislosti s vysíláním je třeba vymezit i pojem „vysílatel“.³² Vysílatel je taková osoba, která svým jednáním naplňuje pojmové znaky práva na vysílání díla rozhlasem nebo televizí. Vysílatelem je obvykle osoba, která odpovídá za odeslání rozhlasového, televizního nebo obdobného signálu do sítě elektronické komunikace. Za vysílatele se ale nepovažuje ten, kdo pouze zajišťuje technickou stránku sdělování.

Pojem „družice“ pro účely autorského zákona je vymezen v ustanovení § 21 odst. 2 autorského zákona. V ustanovení § 21 odst. 3 je potom obsažena definice pojmu „vysílání pomocí družice“. Vysíláním pomocí družice pak není zakódované vysílání, k němuž jeho vysílatel neposkytl prostředky k odkódování nebo odkódování neumožnil.

Vysíláním podle ustanovení § 21 odst. 1 je také původní rozhlasové nebo televizní vysílání, jestliže je vysíláno týměž vysílatelem a jestliže je přenos tohoto vysílání současný, úplný a nezměněný. Oproti tomu přenesené vysílání je obvykle

³¹ CHALOUPKOVÁ. 2012, str. 37.

³² TELEEC. 2007, str. 252.

obsahem práva na přenos rozhlasového a televizního vysílání podle ustanovení § 22 autorského zákona.

V ustanovení § 21 odst. 5, 6 a 7 je upraveno vysílání pomocí družice, které je uskutečňováno na určitém vymezeném území. A to na území členských států Evropské unie nebo na území států tvořících Evropský hospodářský prostor. V ustanoveních je také vymezena odpovědnost vysílatele v případě porušení autorských práv a práv souvisejících.

Dalším zvláštním způsobem sdělování díla veřejnosti je přenos rozhlasového nebo televizního vysílání podle ustanovení § 22 autorského zákona. Přenosem rozhlasového a televizního vysílání je takový přenos vysílání, který je současný, úplný, nezměněný a je uskutečňovaný jinou osobou než původním vysílatelem. Jestliže byl ale přenos uskutečněn původním vysílatelem, jedná se o vysílání rozhlasem nebo televizí podle ustanovení § 21. Přenosem rozhlasového nebo televizního vysílání není ani příjem vysílání díla prostřednictvím společných televizních antén, jsou-li splněny podmínky v ustanovení § 38f autorského zákona.

V ustanovení § 22 odst. 2 je vymezen kabelový přenos rozhlasového nebo televizního vysílání, které je považováno za zvláštní druh přenosu rozhlasového nebo televizního vysílání. Kabelovým přenosem je takový přenos, který je uskutečňován po kabelu nebo mikrovlnným systémem. Obdobně jako je tomu v ustanovení § 21 odst. 3 autorského zákona, není přenosem rozhlasového nebo televizního vysílání takové vysílání, jehož signály jsou zakódovány a vysílatel neposkytl prostředky k jejich odkódování. Kabelový přenos rozhlasového nebo televizního vysílání je s výjimkami jedním z povinně spravovaných kolektivních práv podle ustanovení § 96 odst. 1 písm. c) autorského zákona.

Ustanovení § 23 autorského zákona upravuje provozování rozhlasového či televizního vysílání. Za provozování rozhlasového či televizního vysílání zákon považuje „*zpřístupňování díla vysílaného rozhlasem či televizí pomocí přístroje technicky způsobilého k příjmu rozhlasového či televizního vysílání*“.

K tomuto provozování vysílání tedy dochází při bezprostředním zpřístupňování vysílání, nikoli při zpřístupňování záznamu takového vysílání.³³ Jak vyplývá z výše uvedené definice, provozování rozhlasového nebo televizního vysílání je uskutečňováno prostřednictvím rozhlasového nebo televizního přijímače. Za televizní přijímač je považován i počítač nebo jiný prostředek umožňující příjem vysílání. Tento je umístěn na veřejném prostranství nebo ve veřejně přístupných prostorách, tj. například v restauracích. Za provozování rozhlasového vysílání ale není považován rozhlasový přijímač umístěný ve služebních vozech, které slouží pouze k přepravě osob v rámci výkonu jejich pracovní činnosti.

Zákon výslovně stanoví, že za provozování se považuje i zpřístupňování díla pomocí přístrojů technicky způsobilých k příjmu rozhlasového a televizního vysílání ubytovaným hostům v rámci poskytování služeb spojených s ubytováním, jsou-li tyto přístroje umístěny v prostorách určených k soukromému užívání ubytovanými osobami, tedy jsou-li například televizory umístěné na pokojích hotelových hostů. Tato právní úprava je v souladu s rozsudkem Soudního dvora Evropské unie ze dne 7. 12. 2006 ve věci C-306/05.

Soudní dvůr Evropské unie v tomto rozsudku odpovídal mimo jiné na předběžnou otázku, zda *„poskytování signálu prostřednictvím televizních přijímačů klientům ubytovaným v pokojích hotelového zařízení představuje sdělování veřejnosti ve smyslu čl. 3 odst. 1 směrnice 2001/29 a zda umístění televizních přijímačů do pokojů takového zařízení představuje samo o sobě akt této povahy.“*³⁴ Evropský soud judikoval, že pojem „sdělování veřejnosti“ je třeba vykládat v širším smyslu. Za „veřejnost“ by měl být považován neurčitý počet potenciálních televizních diváků. Jako potenciální diváky signálu poskytovaného prostřednictvím televizních přijímačů je tedy třeba zohlednit *„jednak nejen klienty obývající pokoje hotelového zařízení, kteří jsou jako jediní výslovně uvedeni v předběžných otázkách, ale rovněž klienty, kteří jsou přítomni ve všech ostatních prostorách uvedeného zařízení a mají ve svém dosahu v nich umístěný televizní přijímač. Krom toho je třeba zohlednit okolnost, že se obvykle klienti v takovém zařízení rychle střídají. Obecně se jedná o dosti vysoký počet osob, takže tyto musí být považovány s ohledem na hlavní cíl směrnice 2001/29, tak jak byl*

³³ CHALOUPKOVÁ. 2012, str. 39.

³⁴ Rozsudek Soudního dvora Evropské unie ze dne 7. 12. 2006 ve věci C-306/05, bod 32.

*připomenut v bodě 36 rozsudku v projednávané věci, za veřejnost.*³⁵ Soud rovněž judikoval, že poskytování signálu prostřednictvím televizních přijímačů klientům hotelového zařízení je podle Bernské úmluvy³⁶ „považováno za sdělování uskutečňované vysílací organizací odlišnou od původní. Takový přenos se tak uskutečňuje pro veřejnost odlišnou od veřejnosti, ke které směřovalo původní sdělování díla, to znamená pro novou veřejnost. ... Klienti hotelového zařízení přitom představují takovou novou veřejnost. Rozšiřování díla vysílaného rozhlasem či televizí pro tyto klienty prostřednictvím televizních přijímačů totiž nepředstavuje pouhý technický prostředek směřující k zajištění nebo zlepšení příjmu původního pořadu v oblasti pokrytí signálem. Naopak, hotelové zařízení je subjektem, který zprostředkovává ... svým klientům přístup k chráněnému dílu.“³⁷ Soud tedy na předběžnou otázku odpověděl, že „ačkoliv pouhé poskytnutí fyzického zařízení nepředstavuje, jako takové, sdělování ve smyslu směrnice 2001/29, poskytování signálu hotelovým zařízením prostřednictvím televizních přijímačů klientům ubytovaným v pokojích tohoto zařízení představuje, nezávisle na užívané technice přenosu signálu, sdělování veřejnosti ve smyslu čl. 3 odst. 1 této směrnice.“³⁸

Poslední věta ustanovení § 23 autorského zákona negativně vymezuje pojem provozování rozhlasového a televizního vysílání. Za provozování takového vysílání není považováno „zpřístupňování díla pacientům při poskytování zdravotních služeb ve zdravotnických zařízeních“.

Ohledně této poslední věty ustanovení § 23 vznikají výkladové problémy. Zdravotnické zařízení je zařízení, které poskytuje zdravotní péči. Problematická otázka nastává při výkladu pojmu „zdravotní péče“. Mnoho sporů konkrétně vzniklo o to, zda lze do zdravotní péče zahrnout i péči lázeňskou. Tedy zda televizní přijímače na pokojích lázeňských hostů spadají do režimu provozování televizního vysílání. Tímto problémem se zabýval i Soudní dvůr Evropské unie, když ve svém rozsudku zde dne 27. února 2014 ve věci C-351/12 odpovídal na předběžnou otázku položenou Krajským

³⁵ Tamtéž, bod 38.

³⁶ Bernská úmluva o ochraně literárních a uměleckých děl ze dne 9. září 1889, doplněná v Paříži dne 4. května 1896, revidovaná v Berlíně dne 13. listopadu 1908, doplněná v Bernu dne 20. března 1914 a revidovaná v Římě dne 2. června 1928, v Bruselu dne 26. června 1948, ve Stockholmu dne 14. července 1967 a v Paříži dne 24. července 1971; vyhláška ministerstva zahraničních věcí č. 133/1980 Sb. (dále pouze „Bernská úmluva“).

³⁷ Rozsudek Soudního dvora Evropské unie ze dne 7. 12. 2006 ve věci C-306/05, body 40. a 42.

³⁸ Tamtéž, bod 47.

soudem v Plzni. Jedna z předběžných otázek, které Krajský soud v Plzni položil, se týkala výkladu Informační směrnice. Konkrétně, zda „*je v rozporu s článkem 3 a článkem 5 ... výjimka nepřipouštějící odměnu autorům za sdělování jejich díla televizním či rozhlasovým vysíláním prostřednictvím televizního či rozhlasového přijímače pacientům na pokojích lázeňského zařízení, které je podnikatelským subjektem.*“³⁹ Soudní dvůr Evropské unie tuto otázku zodpověděl tak, že zmíněný článek Informační směrnice musí být „*vykládán v tom smyslu, že brání právní úpravě členského státu, která vylučuje právo autorů udělit svolení k tomu, aby lázeňské zařízení, které je podnikatelským subjektem, sdělovalo jejich díla prostřednictvím vědomého zpřístupnění signálu pomocí televizních nebo rozhlasových přijímačů na pokojích pacientů tohoto zařízení, nebo takovéto sdělování zakázat.*“⁴⁰

V souvislosti s ustanovením § 23 autorského zákona je také možno zmínit náleží Ústavního soudu ČR ze dne 13. 1. 2015, sp. zn. II. ÚS 2186/14. Tento náleží se mimo jiné týkal umístění televizního přijímače v restauračním zařízení a z toho vyplývající nutnosti uzavření licenční smlouvy s příslušným kolektivním správcem. Umístění televizního přístroje v restauračním zařízení obvykle tomuto restauračnímu zařízení zvyšuje zisky a provozovatelé těchto restauračních zařízení jsou proto v zásadě povinni uzavřít licenční smlouvu s příslušným kolektivním správcem. Ale je třeba, aby bylo prokázáno, že televizní přístroj je provozuschopný a že jeho prostřednictvím skutečně může docházet k zásahům do autorských práv. Navíc „*z pouhé existence provozuschopného televizoru v restauraci ještě nelze bez dalšího dovozovat, že musí dojít k uzavření smlouvy s kolektivním správcem.*“⁴¹

2.3 Jiná majetková práva

Jinými majetkovými právy jsou zejména práva, která jsou výslovně uvedena v oddílu 4 dílu 3 hlavy I autorského zákona. Těmito právy jsou právo na odměnu při opětném prodeji originálu díla uměleckého upravené v ustanovení § 24, dále právo na odměnu v souvislosti s rozmnožováním díla pro osobní potřebu a vlastní vnitřní potřebu

³⁹ Rozsudek Soudního dvora Evropské unie zde dne 27. února 2014 ve věci C-351/12, bod 14.

⁴⁰ Tamtéž, bod 41.

⁴¹ Náleží Ústavního soudu ČR ze dne 13. 1. 2015, sp. zn. II. ÚS 2186/14, bod 40.

dle ustanovení § 25 a právo na odměnu v souvislosti s pronájmem originálu nebo rozmnoženiny díla dle ustanovení § 25a.

Mezi jiná majetková práva lze zařadit i práva, která v tomto oddíle výslovně uvedena nejsou. Jedná se například o právo na odměnu za půjčování originálu nebo rozmnoženiny vydaného díla dle ustanovení § 37 odst. 2 autorského zákona. Dalším výslovně neuvedeným jiným majetkovým právem, které náleží pouze výkonným umělcům a výrobcům zvukového záznamu, je právo na odměnu za užití uměleckého výkonu zaznamenaného na zvukový záznam vydaný k obchodním účelům vysíláním nebo přenosem vysílání a za užití takového záznamu podle ustanovení § 72 odst. 1 a § 76 odst. 3 autorského zákona.

2.3.1 Právo na odměnu při opětném prodeji originálu díla uměleckého

Právo na odměnu při opětném prodeji originálu uměleckého díla je upraveno v ustanovení § 24 autorského zákona. Toto právo je možné vymezit jako „*právo autora, a po jeho smrti právo dědice či jiného právního nástupce autora, na podíl z prodejní ceny, která byla dosažena prodejem originálu jeho uměleckého díla, a to při tzv. opětném prodeji, tj. při prodeji následujícím po prvotním převodu vlastnického práva k originálu díla, ať darováním, prodejem či jiným převodem vlastnického práva.*“⁴² Navíc se prodeje uměleckého díla musí účastnit jako prodávající, kupující nebo zprostředkovatel tzv. obchodník.

Toto právo na odměnu při opětném prodeji se vztahuje pouze k uměleckým dílům, nikoli k vědeckým. Toto právo má hospodářský význam, jeho účelem je zabránit spekulativním ziskům překupníků s uměleckými díly a naopak zajistit autorům děl podíl na hospodářském úspěchu jejich děl. Podstatou práva na odměnu při opětném prodeji je právo na slušné vypořádání, které náleží autorovi od druhého a každého dalšího nabyvatele jeho uměleckého díla.

Právo na odměnu při opětném prodeji vzniká, jsou-li kumulativně splněny určité podmínky. Prvním podmínkou je výše kupní ceny díla, a sice 1.500 EUR. Druhou

⁴² FALADOVÁ, Adéla. Právo na odměnu při opětném prodeji originálu uměleckého díla v právu EU. In KRÍŽ, Jan. *Aktuální otázky práva autorského a práv průmyslových: konsolidace aplikační praxe práva duševního vlastnictví se zvláštním přihlédnutím k evropskému právu*. Vyd. 1. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Právnická fakulta, 2011, 31-61 s. ISBN 978-80-87146-56-9, str. 31.

podmínkou je, že se prodeje originálu uměleckého díla účastní tzv. obchodník. Třetí podmínkou je, že nejsou naplněny podmínky v ustanovení § 24 odst. 4 autorského zákona.

Obchodník je autorským zákonem vymezen v ustanovení § 24 odst. 1 jako „*provozovatel galerie, dražebník nebo jiná osoba, která soustavně obchoduje s uměleckými díly*“. Tento obchodník, jak již bylo řečeno, se prodeje originálů uměleckých děl účastní jako kupující, prodávající nebo jako zprostředkovatel.

Ustanovení § 24 odst. 4 stanoví výjimky případů, které nepodléhají právu na odměnu při opětném prodeji. Jedná se o případy, kdy prodávající získal originál uměleckého díla přímo od jeho autora méně než tři roky před opětným prodejem a zároveň kupní cena originálu při opětném prodeji není vyšší než 10.000 EUR.

Odměnu při opětném prodeji originálu uměleckého díla jsou povinni platit společně a nerozdílně prodávající, tj. vlastník originálu, a obchodník, který se na prodeji, resp. koupi díla podílel v rámci své podnikatelské činnosti. Je možné, aby vlastník originálu a obchodník byli tatáž osoba. Právo na odměnu při opětném prodeji je spravováno kolektivním správcem. Důvodem, proč je toto právo spravováno kolektivním správcem, je zajištění lepší vymahatelnosti tohoto práva.

V ustanovení § 24 odst. 3 autorského zákona je vymezeno, co se pro účely tohoto ustanovení rozumí originálem uměleckého díla. Toto vymezení je demonstrativní. Jako příklad toho zákonného výčtu lze uvést například obraz, kresba, malba, socha, fotografie nebo keramika. Originálem uměleckého díla není autorské dílo ve smyslu ustanovení § 2 autorského zákona, ale hmotný nosič, prostřednictvím kterého je dílo vyjádřeno a který je předmětem prodeje.

Zákon vymezuje originál uměleckého díla i negativně. Originálem uměleckého díla tedy není dílo architektonické vyjádřené stavbou, dílo užitého umění ani rukopisy skladatelů a spisovatelů.

Výše a způsob výpočtu autorské odměny za opětný prodej originálu uměleckého díla je stanoven v příloze č. 1 k autorskému zákonu. Pro účely tohoto výpočtu se dle ustanovení § 24 odst. 5 kupní cenou rozumí cena bez daně z přidané hodnoty.

V ustanovení § 24 odst. 6 autorského zákona je stanoveno oprávnění autora a kolektivního správce vůči obchodníkovi na jakoukoli informaci, která je nezbytná pro zajištění platby odměny za opětný prodej, a to po dobu tří let od uskutečnění prodeje. Obchodník má dále vůči kolektivnímu správci povinnost oznámit prodej originálu uměleckého díla. Toto oznámení obchodníka musí obsahovat specifika prodaných originálů uměleckých děl a skutečnou prodejní cenu. Oznamovací povinnost musí být splněna vždy jednou ročně nejpozději do konce měsíce ledna kalendářního roku následujícího po roce, v němž se prodej uskutečnil.

V souvislosti s odměnou při opětném prodeji originálu uměleckého díla lze zmínit nedávný rozsudek Soudního dvora Evropské unie ze dne 26. 2. 2015 ve věci C-41/14. Předběžnou otázku v této věci podal francouzský Kasační soud, otázka se týkala výkladu čl. 1 odst. 4 směrnice 2001/84/ES.⁴³ Podstatou předběžné otázky konkrétně bylo, zda „*musí být čl. 1 odst. 4 směrnice 2001/84 vykládán v tom smyslu, že stanoví, že náklady na autorskou odměnu nese v konečném důsledku v každém případě prodávající, nebo zda je možné se od tohoto pravidla smluvně odchýlit.*“⁴⁴ V původním sporu byla žalovanou stranou sporu Christie's France, což je společnost zabývající se dobrovolným prodejem uměleckých děl ve veřejných dražbách. Tato společnost pravidelně pořádá prodeje uměleckých děl, kterých se účastní jménem prodávajících, při některých takových prodejkách vzniká nárok na úhradu autorské odměny. Druhou stranou sporu byl Syndicat national des antiquaires (národní sdružení obchodníků se starožitnostmi). Spor vznikl ohledně platnosti jednoho z ustanovení všeobecných obchodních podmínek Christie's France. Podle tohoto ustanovení kupující hradí společnosti Christie's France částku odpovídající výši poplatku, který je třeba zaplatit autorovi z titulu práva na opětný prodej. Podle rozsudku Soudního dvora Evropské unie má být čl. 1 odst. 4 směrnice 2001/84/ES vykládán v tom smyslu, že „*nebrání tomu, aby osoba povinná k zaplacení autorské odměny, kterou takto označují vnitrostátní právní předpisy – ať už jí je prodávající nebo profesionální zástupce trhu s uměleckými díly, jenž se účastní transakce – mohla s jakoukoli jinou osobou včetně kupujícího uzavřít dohodu, že*

⁴³ Směrnice EP a Rady 2001/84/ES ze dne 27. září 2001 o právu na opětný prodej ve prospěch autora originálu uměleckého díla.

⁴⁴ Rozsudek Soudního dvora Evropské unie ze dne 26. 2. 2015 ve věci C-41/14, bod 14.

*náklady na autorskou odměnu ponese v konečném důsledku zcela nebo částečně tato jiná osoba, pokud takové smluvní ujednání nemá žádný vliv na povinnosti a odpovědnost, jež má vůči autorovi osoba, která má platit autorskou odměnu.*⁴⁵

Ustanovení § 24 autorského zákona souvisí také s rozsudkem Nejvyššího soudu ČR ze dne 24. 6. 2010, sp. zn. 30 Cdo 5287/2008, který se týkal výpočtu odměny při opětném prodeji originálu uměleckého díla. Žalobce v tomto sporu byl příslušný kolektivní správce, který se domáhal zaplacení rozdílu mezi jím vypočtenou částkou odměny, na kterou vystavil žalované fakturu, a částkou, kterou žalovaná uhradila. Žalovaná namítala, že odměna byla vypočtena nesprávně, neboť žalobce nevycházel jen z prodejní ceny, ale i z připočtené odměny vydražitele. Soud prvního stupně i odvolací soud potom řešili právní otázku, zda skutečnou prodejní cenou je třeba rozumět pouze tzv. příklepovou cenu, nebo tuto cenu spolu s odměnou dražebníka, přičemž dospěly k rozdílným právním závěrům. Soud prvního stupně dospěl k závěru, že žaloba není důvodná, neboť „zákon v rozhodné době hovořil zcela jednoznačně o prodejní ceně, o skutečné prodejní ceně, přičemž samostatně právě z této ceny určuje přírážku pro dražebníka.“⁴⁶ Podle odvolacího soudu je naopak prodejní cenou, z níž je třeba vypočítat odměnu při opětovném prodeji originálu, „cena, kterou je ochoten kupující za získání díla zaplatit a kterou zaplatil, a to bez ohledu na to, jaká byla jeho nákupní cena, vyvolávací cena, či cena, která byla v aukci či dražbě dosažena.“⁴⁷ Nejvyšší soud ČR tento spor ve svém rozsudku rozhodl tak, že „vzhledem k tomu, že originály uměleckých děl byly v souzeném případě prodávány v aukci (veřejné dražbě), je řešení třeba hledat v příslušných ustanoveních dražebního zákona. ... Výtěžkem dražby podle § 2 písm. l) je cena dosažená vydražením a její případné příslušenství, zatímco odměna dražebníka patří podle § 2 písm. m) dražebního zákona mezi náklady dražby. Odměna dražebníka může být ujednána několika způsoby. Základní metodou je uvedení konkrétní peněžní částky bez ohledu na cenu dosaženou vydražením. Lze ovšem také připustit pouhé zahrnutí způsobu určení výše odměny dražebníka, které bude typicky procentuálně určenou výší odměny v poměru k ceně dosažené vydražením (srovnej např. Veselý, Rakovský, Mikšovský, Šimková, Zákon o veřejných dražbách, komentář - 1. vydání 2001, str. 90). Je tedy zapotřebí i pro účely interpretace ustanovení § 24

⁴⁵ Tamtéž, bod 33.

⁴⁶ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 24. 6. 2010, sp. zn. 30 Cdo 5287/2008, str. 2.

⁴⁷ Tamtéž, str. 2.

*autorského zákona a jeho přílohy vycházet z toho, že odměna dražebníka není součástí prodejní ceny, z níž se určuje odměna autora uměleckého díla.*⁴⁸

2.3.2 Právo na odměnu v souvislosti s rozmnožováním díla pro osobní potřebu a vlastní vnitřní potřebu

Právo na odměnu v souvislosti s rozmnožováním díla pro osobní potřebu a vlastní vnitřní potřebu (dále v textu uváděno jako „právo na dodatkovou odměnu“) upravuje ustanovení § 25 autorského zákona. Účelem tohoto ustanovení je reagovat na rozvoj techniky, která umožňuje široké veřejnosti rozmnožovat díla pro osobní a vlastní vnitřní potřebu. Důsledkem rozšiřování těchto moderních technik rozmnožování je snižování odbytu vyrobených rozmnoženin děl, a tedy i snižování příjmů autorů těchto děl z odměn z těchto prodaných rozmnoženin. Dodatková odměna má povahu zvláštní soukromoprávní náhrady za potenciálně snížený hospodářský zisk. Jedná se tedy o náhradu za potenciálně sníženou výnosnost majetkových práv autora, která byla zapříčiněna chováním některých vyjmenovaných osob.

Věcný rozsah tohoto práva je vymezen v ustanovení § 25 odst. 1 autorského zákona. Právo na dodatkovou odměnu se vztahuje na díla, které lze rozmnožovat pomocí přístroje k zhotovování tiskových rozmnoženin na papír nebo podobný podklad, dále na ta díla, které lze rozmnožit na podkladě zvukového, zvukově obrazového nebo jiného záznamu a na ta díla, která lze rozmnožit na podkladě rozhlasového nebo televizního vysílání jejich přenesením pomocí přístroje na nenahrané nosiče záznamu. Právo na dodatkovou odměnu se navíc vztahuje pouze na díla, která jsou rozmnožována pro osobní potřebu fyzické osoby dle ustanovení § 30 autorského zákona, a na díla, která jsou rozmnožována pro vlastní vnitřní potřebu právnické osoby nebo podnikající fyzické osoby dle ustanovení § 30a autorského zákona.

Taxativní výčet osob, které jsou povinny platit příslušnému kolektivnímu správci dodatkovou odměnu, je stanoven v ustanovení § 25 odst. 2 autorského zákona. Těmito osobami jsou výrobce, dovozce, příjemce, dopravce nebo zasílatel určitých přístrojů a nosičů záznamů, které jsou vymezeny v ustanovení § 25 odst. 3. Příjem

⁴⁸ Tamtéž, str. 4.

se týká přístrojů z některého z členských států Evropské unie nebo z některého ze států tvořících Evropský hospodářský prostor. Dovoz se týká přístrojů dovozených ze třetích zemí. Osobou povinnou platit dodatkovou odměnu je také poskytovatel tiskových rozmnožovacích služeb za úplatu. Za tohoto poskytovatele se považuje i ten, kdo za úplatu zpřístupní přístroj k zhotovování tiskových rozmnoženin.

V ustanovení § 25 odst. 3 jsou vymezeny přístroje a nosiče záznamů, za jejichž dovoz, přijetí nebo první prodej jsou určité osoby (viz výše) v souvislosti s rozmnožováním díla pro osobní potřebu povinny platit dodatkovou odměnu. Jde o přístroje k zhotovování rozmnoženin záznamů, dále o přístroje k zhotovování tiskových rozmnoženin a o nenahrané nosiče záznamů.

Dodatková odměna, kterou je povinen platit výrobce, dovozce nebo příjemce přístrojů k zhotovování tiskových rozmnoženin, závisí na pravděpodobném počtu přístrojů určených ke zhotovování tiskových rozmnoženin děl podle ustanovení § 30a. Pro výpočet výše odměny se potom pravděpodobný počet těchto přístrojů stanoví na 20%. Ustanovení § 25 odst. 4 autorského zákona dále stanoví, že odměna se zjišťuje „z průměrné ceny přístroje bez daně z přidané hodnoty“. Takové vymezení je považováno na nejednoznačné, neboť není zřejmé, o jakou cenu přístroje se jedná – jestli měl zákonodárce na mysli například výrobní cenu přístroje nebo konečnou prodejní cenu. Zákonodárce také nestanovil, z jaké množiny má být průměr ceny přístroje počítán.

Dodatková odměna, kterou má poskytovatel tiskových rozmnožovacích služeb za úplatu povinnost platit, závisí dle ustanovení § 25 odst. 5 autorského zákona na pravděpodobném počtu zhotovených tiskových rozmnoženin děl podle § 30a.

S touto dodatkovou odměnou souvisí rozsudek Soudního dvora Evropské unie ze dne 21. 10. 2010 ve věci C-467/08. Soudní dvůr Evropské unie se v něm mimo jiné vyjádřil k předběžné otázce španělského soudu, zda „*uplatnění poplatku za soukromé rozmnožování bez rozdílu, zejména na uvedené vybavení, přístroje a nosiče pro digitální rozmnožování, jež jsou zjevně vyhrazeny k jiným účelům než pro pořizování rozmnoženin k soukromému užití, je v souladu se směrnicí 2001/29.*“⁴⁹ Stranami v původním sporu byla společnost Padawan SL (dále pouze „Padawan“), která byla žalovaným, a Sociedad General de Autores y Editores de España (dále jen „SGAE“),

⁴⁹ Rozsudek Soudního dvora Evropské unie ze dne 21. 10. 2010 ve věci C-467/08, bod 51.

který byl žalobcem. SGAE je jedním ze španělských kolektivních správců. Společnost Padawan uvádí na trh CD-R, CD-RW, DVD-R a přehrávače souborů MP3. Podstatou původního sporu je, že SGAE požadoval po Padawanu zaplacení poplatku za tyto digitální nosiče, což společnost Padawan odmítla, protože podle jejího názoru je uplatnění daného poplatku na tyto digitální nosiče bez rozdílu a bez ohledu na funkci, k níž jsou určeny (soukromé užití nebo jiná podnikatelská či komerční činnost), v rozporu s Informační směrnicí. Španělský soud v první instanci vyhověl v plném rozsahu požadavku SGAE a společnosti Padawan byla uložena povinnost požadovanou částku zaplatit. Padawan se proti uvedenému rozsudku odvolal, tento soud předložil uvedenou předběžnou otázku. Odpověď Soudního dvora Evropské unie na výše uvedenou předběžnou otázku zněla tak, že *„nelze mít za to, že uplatnění poplatku za soukromé rozmnožování bez rozdílu na všechny typy vybavení, přístrojů a nosičů pro digitální rozmnožování, včetně případu výslovně uvedeného předkládajícím soudem, kdy toto vybavení, přístroje a nosiče jsou nabyty jinými než fyzickými osobami zjevně za jiným účelem než pro účely soukromého rozmnožování, je v souladu s čl. 5 odst. 2 směrnice 2001/29“*⁵⁰ Dále soud judikoval, že *„je-li naproti tomu dotčené vybavení poskytnuto fyzickým osobám k soukromým účelům, není nutné prokazovat, že tyto fyzické osoby pomocí předmětného vybavení skutečně pořizovaly rozmnoženiny pro soukromé užití, a že tak způsobily újmu autorovi chráněného díla.“*⁵¹ Dodatkové odměně tedy podléhají ty přístroje a nosiče, které mají schopnost pořizování rozmnoženin a které byly poskytnuty fyzickým osobám pro jejich soukromé účely. Postačuje i pouhá možnost, že si fyzická osoba může takovým přístrojem nebo nosičem pořídit rozmnoženinu.

Dále je také v této souvislosti možné zmínit zejména rozsudek Soudního dvora Evropské unie ze dne 10. 4. 2014 ve věci C-435/12. Soudní dvůr Evropské unie se mimo jiné zabýval předběžnou otázkou nizozemského Hoge Raad der Nederlanden, která se týkala toho, zda ustanovení *„čl. 5 odst. 2 písm. b) směrnice 2001/29, ve spojení s odstavcem 5 tohoto článku, musí být vykládáno v tom smyslu, že brání takovým vnitrostátním právním předpisům, jaké jsou dotčeny v původním řízení, které situaci, kdy zdroj, z něhož je rozmnoženina pro soukromé užití pořizena, je oprávněný,*

⁵⁰ Tamtéž, bod 53.

⁵¹ Tamtéž, bod 54.

*neodlišují od situace, kdy je tento zdroj neoprávněný.*⁵² Stranami původního sporu byla jednak společnost ACI Adam BV, jakož i některé další společnosti (dále pouze „ACI Adam a další“), druhou stranou sporu byly dvě nadace v rozsudku zkráceně nazývány jako „Thuiskopie“ a „SONT“. ACI Adam a další jsou dovozci nebo výrobci nenahraných nosičů dat, které jsou určeny k rozmnožování literárních, vědeckých nebo uměleckých děl za účelem soukromého užití. ACI Adam a další mají jako dovozci a výrobci takových nosičů povinnost hradit nadaci Thuiskopie poplatek za soukromé rozmnožování, SONT stanovuje výši tohoto poplatku. Podle názoru ACI Adam a dalších bylo vybírání poplatku, který zohledňuje újmu případně vzniklou majitelům autorských práv v důsledku rozmnoženin pořízených z neoprávněného zdroje, v rozporu s nizozemským právem a podaly proti oběma nadacím žalobu. Soudní dvůr Evropské unie odpověděl na předběžnou otázku položenou nizozemským Hoge Raad der Nederlanden tak, že *„unijní právo, konkrétně čl. 5 odst. 2 písm. b) směrnice 2001/29, ve spojení s odstavcem 5 tohoto článku, musí být vykládáno v tom smyslu, že brání takovým vnitrostátním právním předpisům, jaké jsou dotčeny v původním řízení, které situaci, kdy zdroj, z něhož je rozmnoženina pro soukromé užití pořízena, je oprávněný, neodlišují od situace, kdy je tento zdroj neoprávněný.*⁵³

Typy přístrojů k zhotovování tiskových rozmnoženin a typy nenahraných nosičů záznamů, z kterých se platí dodatkové odměny, jsou vymezeny ve vyhláše Ministerstva kultury ČR. Výše této odměny je potom stanovena v příloze č. 1 k autorskému zákonu.

Osoby, které jsou povinny platit dodatkovou odměnu, musí příslušnému kolektivnímu správci předkládat informace potřebné pro vyměření výše této odměny. Jde například o informace o druhu a počtu prodaných, dovezených nebo přijatých přístrojů k zhotovování rozmnoženin záznamů, přístrojů k zhotovování tiskových rozmnoženin a nenahraných nosičů záznamů. Tyto informace musí být poskytnuty vždy souhrnně za kalendářní pololetí, a to nejpozději do konce následujícího kalendářního měsíce.

⁵² Rozsudek Soudního dvora Evropské unie ze dne 10. 4. 2014 ve věci C-435/12, bod 20.

⁵³ Tamtéž, bod 58.

V ustanovení § 25 odst. 8 autorského zákona jsou vymezeny případy, které sice splňují definici práva na dodatkovou odměnu, ale při kterých toto právo nevzniká. Jedná se o vývoz nebo odeslání přístrojů k zhotovování rozmnoženin záznamů a k zhotovování tiskových rozmnoženin za účelem dalšího prodeje. Důvodem pro tyto výjimky je ušetřit obchodníky a výrobce těchto přístrojů od placení autorské odměny za totéž zboží ve více státech. Další výjimkou, kdy se neplatí dodatková odměna, je užití přístrojů a nenahraných nosičů záznamů v tuzemsku k rozmnožování děl na základě licenčních smluv osobami při jejich vlastní činnosti. Tato výjimka se ale neplatí pro podnikatele, kteří přístroje a nosiče používají pouze v souvislosti s výkonem jejich podnikání, tj. nepoužívají je k plnění licenčních smluv. Tato výjimka se tedy nevztahuje například na kopírovací přístroj v advokátní kanceláři.

2.3.3 Právo na odměnu v souvislosti s pronájmem originálu nebo rozmnoženiny díla

Novelou autorského zákona⁵⁴ byla úprava licenční smlouvy přesunuta z autorského zákona do nového občanského zákoníku. Výjimkou bylo ustanovení, které vymezovalo právo na odměnu v souvislosti s pronájmem originálu nebo rozmnoženiny díla, před touto novelou šlo o ustanovení § 49 odst. 3 autorského zákona. Toto ustanovení bylo pouze přesunuto v rámci autorského zákona do oddílu jiných majetkových práv. Aktuálně je tedy právo na odměnu v souvislosti s pronájmem originálu nebo rozmnoženiny díla upraveno v ustanovení § 25a autorského zákona.

Právo na odměnu v souvislosti s pronájmem originálu nebo rozmnoženiny díla je v ustanovení § 25a vymezeno tak, že *„pokud autor poskytne licenci k pronájmu originálu nebo rozmnoženiny díla zaznamenaného na zvukový nebo zvukově obrazový záznam výrobcí takového záznamu, vzniká mu vůči osobě, která bude originál nebo rozmnoženinu takto zaznamenaného díla pronajímat, právo na přiměřenou odměnu.“* Práva na tuto odměnu není možné se vzdát.

⁵⁴ Zákon č. 303/2013 Sb., kterým se mění některé zákony v souvislosti s přijetím rekodifikace soukromého práva.

2.4 Trvání majetkových práv

Ohledně doby trvání práv je třeba rozlišovat nejprve dobu trvání práv, jejíž délka je zákonem omezena. Ta se týká jednak osobnostních práv autorských dle ustanovení § 11 odst. 4 autorského zákona, která zanikají smrtí autora. Dále je zákonem omezena délka doby trvání majetkových práv autorských upravená v ustanovení § 27 autorského zákona. Době trvání těchto majetkových práv se bude věnovat tato podkapitola. Od doby trvání, jejíž délka je zákonem omezena, je potřeba odlišit tzv. postmortální ochranu některých osobnostních prvků autorských práv dle ustanovení § 11 odst. 5, tato ochrana trvá po neomezenou dobu po smrti autora.⁵⁵

Je také třeba poznamenat, že ustanovení § 27 autorského zákona týkající se majetkových práv autorských se neuplatní pro práva související s právem autorským ani pro zvláštní právo pořizovatele databáze. Pro každé z těchto práv totiž platí zvláštní doba trvání práv. Výjimkou z tohoto pravidla je ustanovení § 27 odst. 8 autorského zákona stanovující počítání doby trvání práv. Toto ustanovení se uplatní u uvedených práv.

Ustanovení § 27 odst. 1 autorského zákona obsahuje obecnou úpravu doby trvání majetkových práv, v následujících odstavcích ustanovení § 27 je pak stanovena zvláštní úprava doby trvání majetkových práv.

Dle obecné úpravy doby trvání majetkových autorských práv trvají tato práva po dobu autorova života a poté 70 let po jeho smrti, jestliže není stanoveno jinak.

Takové vymezení doby trvání ochrany majetkových práv autorských je v souladu se směrnicí 2006/116/ES.⁵⁶ Tato doba byla stanovena podle nejdelší doby trvání ochrany práv v členských státech v době přijetí směrnice. Doba ochrany 70 let po smrti autora byla také zvolena s ohledem na prodlužování průměrného věku dožití člověka v členských státech.

V souvislosti s dobou trvání majetkových práv je důležité zmínit také přechodné ustanovení § 106 odst. 3 autorského zákona. Podle tohoto ustanovení se doba trvání majetkových práv řídí autorským zákonem, i jestliže začala běžet před nabytím jeho

⁵⁵ TELEEC. 2007, str. 326.

⁵⁶ Směrnice EP a Rady 2006/116/ES ze dne 12. prosince 2006 o době ochrany autorského práva a určitých práv s ním souvisejících.

účinnosti. Pokud doba trvání těchto práv již uplynula, ale podle autorského zákona by ještě měla trvat, obnovuje se doba trvání těchto práv na dobu zbývajících. Rozmnoženiny děl, ke kterým se doba jejich ochrany obnovila ode dne účinnosti autorského zákona, bylo možné volně rozšiřovat 2 roky po nabytí účinnosti autorského zákona, tj. do 30. 11. 2002.

Doba trvání ochrany za života autora a 70 let po jeho smrti platí dle ustanovení § 27 odst. 2 autorského zákona také pro díla spoluautorů. Přičemž počátek doby trvání oněch 70 let se začíná počítat od smrti spoluautora, který ostatní přežil.

Autorský zákon ve svém ustanovení § 27 odst. 3 stanoví také zvláštní dobu trvání majetkových práv autorských k dílu anonymnímu a pseudonymnímu, a to na 70 let od doby oprávněného zveřejnění díla, jestliže není známá totožnost autora. Jestliže se ale v průběhu této doby autor veřejně prohlásí, nebo se jméno autora stane obecně známým, použijí se na dobu trvání práv k tomuto dílu ustanovení § 27 odst. 1 a 2.

Ohledně kolektivních děl obsahuje ustanovení § 27 odst. 3 autorského zákona právní domněnku, že pokud při zveřejnění kolektivního díla nejsou u díla nebo na díle označeni jeho autoři, platí pro tyto díla stejná doba trvání ochrany jako u děl anonymních a pseudonymních. Jsou-li autoři kolektivního díla při jeho zveřejnění označeni, řídí se doba trvání majetkových práv takového kolektivního díla ustanoveními § 27 odst. 1 a 2.

Ustanovení § 27 odst. 4 autorského zákona upravuje dobu trvání majetkových práv u nezveřejněných děl, u kterých zároveň není pro počítání doby trvání majetkových práv rozhodná smrt autora. Jde o díla, u nichž by se doba trvání majetkových práv počítala od zveřejnění díla, tedy o díla anonymní nebo pseudonymní, nebo i některá kolektivní díla. Pokud taková díla nebudou zveřejněna během 70 let od jejich vytvoření, majetková autorská práva k nim uplynutím této doby zanikají.

V ustanovení § 27 odst. 5 autorského zákona je stanovena zvláštní doba trvání majetkových autorských práv u audiovizuálních děl. Doba trvání majetkových práv k těmto dílům se počítá od smrti posledního přeživšího z taxativně uvedeného okruhu

osob. Těmito osobami jsou režisér, autor scénáře, autor dialogů a skladatel hudby zvlášť vytvořené pro užití v audiovizuálním díle. Za autora audiovizuálního díla je ale dle ustanovení § 63 autorského zákona považován pouze režisér, ostatní z uvedených osob budou zpravidla autory děl audiovizuálně užitých. Doba trvání majetkových práv k audiovizuálnímu dílu je 70 let od smrti poslední přeživší osoby z osob, které jsou uvedeny výše.

Ustanovení § 27 odst. 6 autorského zákona stanoví dobu trvání majetkových práv k hudebnímu dílu s textem, jestliže obě díla, tj. hudební dílo i text, byla vytvořena pro účely užití ve spojení. Doba trvání ochrany těchto práv je 70 let od smrti posledního přeživšího z vyjmenovaných osob. Těmito osobami jsou autor textu a autor hudebního díla. Totéž platí obdobně i pro díla hudebně dramatická, jako je například opera nebo muzikál. Pojem „vytvoření pro užití ve spojení“ znamená dle důvodové zprávy k novele autorského zákona⁵⁷ případy, kdy dílo a text vzniklo na základě dohody o vytvoření společného díla. Tato, zejména ústní, dohoda se uzavírá mezi autorem hudebního díla a autorem textu. Díla podle ustanovení § 27 odst. 6 nejsou spoluautorskými díly podle ustanovení § 8 autorského zákona. Ustanovení § 27 odst. 6 se ale nebude vztahovat například na zhudebněné dříve nezávisle vzniklé básně. V tomto případě totiž vzniklo nejdříve básnické dílo, a poté nezávisle na něm hudební dílo.

Toto ustanovení se dle ustanovení čl. II bod 1. novely autorského zákona⁵⁷ ode dne nabytí účinnosti této novely, tj. od 7. 11. 2014, vztahuje na hudební díla s textem a díla hudebně dramatická, u nichž je v některém z členských států Evropské unie nebo v některém ze států tvořících Evropský hospodářský prostor dne 1. 11. 2013 chráněno alespoň hudební dílo nebo text, popř. libreto, a na hudební díla s textem vzniklá ode dne 1. 11. 2013.

Úpravu doby trvání majetkových práv k dílům zveřejňovaných po svazcích, dílech, na pokračování nebo v řadách stanoví ustanovení § 27 odst. 7 autorského zákona. Jestliže je pro počítání doby trvání majetkových práv k takovému dílu rozhodné

⁵⁷ Zákon č. 228/2014 Sb., kterým se mění zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon), ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 151/1997 Sb., o oceňování majetku a o změně některých zákonů (zákon o oceňování majetku), ve znění pozdějších předpisů.

zveřejnění díla, pak se doba ochrany práv počítá pro každou část takového díla samostatně.

Pro dobu trvání majetkových práv je v ustanovení § 27 odst. 8 autorského zákona stanoven její jednotný počátek. A to na první den roku následujícího po roce, v němž došlo k události rozhodné pro její počítání. Rozhodnou události pro počítání této doby je smrt autora, zveřejnění díla nebo vytvoření díla. Důvodem takového stanovení jednotného počátku trvání ochrany majetkových práv je větší praktičnost takového řešení.

Ustanovení § 27 odst. 9 autorského zákona bylo nově přidáno z důvodu transpozice směrnice 2012/28/EU⁵⁸ a také z důvodu vyloučení výkladových pochybností ohledně počítání doby trvání majetkových práv k osiřelým dílům. Majetková práva k osiřelým dílům trvají, stejně jako majetková práva k autorským dílům, po dobu života autora a 70 let po jeho smrti, nejedná-li se o některý z případů zvláštní úpravy doby trvání majetkových práv. Pokud není známo datum úmrtí autora osiřelého díla, použije se obdobně ustanovení § 27 odst. 3 autorského zákona.

2.5 Volné dílo

Volné dílo a podmínky jeho užívání jsou upraveny v ustanovení § 28 odst. 1 autorského zákona. Podle tohoto ustanovení je volné dílo takové dílo, u kterého uplynula doba trvání majetkových práv. Z jiného důvodu se na rozdíl od starší právní úpravy v autorském zákoně z roku 1965 dílo volným dílem nestane. V této staré úpravě autorského zákona z roku 1965 bylo za volné dílo považováno také dílo, jehož autor neměl dědiců nebo jehož dědicové odmítli dědictví přijmout. V současném autorském zákoně je tento případ řešen institutem tzv. odúmrti, kdy majetková práva takového díla případnou státu podle ustanovení § 26 odst. 2.

Volné dílo lze bez dalšího volně užít. Tedy každý může volné dílo užít bez svolení a bezúplatně. Při tomto užití není dotčeno právo prvního zveřejnitelce dosud

⁵⁸ Směrnice EP a Rady 2012/28/EU ze dne 25. října 2012, o některých povolených způsobech užití osiřelých děl.

nezveřejněného díla dle ustanovení § 28 odst. 2 a 3 ani tzv. postmortální ochrana díla dle ustanovení § 11 odst. 5. Uživatel volného díla má povinnost respektovat tato práva. Musí tedy respektovat právo na uvedení jména autora, nejedná-li se o dílo anonymní, dále si nesmí osobovat autorství k dílu a nesmí užívat dílo způsobem snižujícím jeho hodnotu.

3. Právo prvního zveřejnitel dosud nezveřejněného díla

Právo prvního zveřejnitel dosud nezveřejněného díla (dále v textu uváděno pouze jako „právo prvního zveřejnitel“) je upraveno v ustanovení § 28 odst. 2 a 3 autorského zákona. Tato právní úprava je v souladu se směrnicí 2006/116/ES.⁵⁹ Právo prvního zveřejnitel patří mezi práva související s právem autorským, a to i přesto, že v systematicke autorského zákona je zařazeno do hlavy I mezi práva autorská. Ochrana dosud nezveřejněného díla, k němuž již uplynula doba trvání majetkových autorských práv, je pojmána jako výjimka z režimu volného díla upraveného v ustanovení § 28 odst. 1 autorského zákona.

Předmětem práva prvního zveřejnitel je pouze dílo, které naplňuje znaky díla podle autorského zákona. Toto dílo nebylo dosud oprávněně zveřejněno a již u něj uplynula doba trvání majetkových autorských práv. Právo prvního zveřejnitel vzniká okamžikem prvního oprávněného zveřejnění takového díla.

Obsahem práva prvního zveřejnitel jsou majetková práva ve stejném rozsahu, v jakém by příslušela autorovi, pokud by jeho majetková práva autorská k dílu ještě trvala. Jiná práva než tato zveřejniteli nenáleží. Prvnímu zveřejniteli tedy nevznikají žádná osobnostní práva. Při výkonu svého práva je ale první zveřejnitel povinen respektovat postmortální ochranu díla. V této souvislosti je třeba zmínit, že není vyloučeno, aby prvním zveřejnitel byla osoba, která je zároveň oprávněná domáhat se postmortální ochrany díla podle ustanovení § 11 odst. 5 autorského zákona.

Jelikož obsahem práva prvního zveřejnitel jsou majetkové práva v takové rozsahu, v jaké by náležela autorovi, lze dovozovat, že i tato práva prvního zveřejnitel jsou – byť ryze majetková – nepřevoditelná, stejně jako zůstávají nepřevoditelná

⁵⁹ Směrnice EP a Rady 2006/116/ES ze dne 12. prosince 2006 o době ochrany autorského práva a určitých práv s ním souvisejících.

majetková práva autorská, která získá dědic autora. V úvahu může přicházet pouze přechod těchto práv.⁶⁰

Pro právo prvního zveřejnitel je stanovena zvláštní doba trvání tohoto práva. Tato doba je uvedena v ustanovení § 28 odst. 3 autorského zákona a činí 25 let od zveřejnění díla. Tato doba se, obdobně jako v případě trvání majetkových práv autorských, počítá dle ustanovení § 27 odst. 8 autorského zákona od prvního dne roku, který následuje po roce, v němž došlo ke zveřejnění díla.

4. Mimosmluvní instituty užití díla

K tomu, aby osoba, která není autorem, mohla užít autorské dílo, je v zásadě vyžadováno, aby autor udělil této osobě smlouvou oprávnění k výkonu tohoto svého práva. Autorský zákon však stanoví případy, kdy udělení licence není třeba. Tyto případy se nazývají mimosmluvní instituty užití díla. Jedná se tedy o určité výjimky a omezení autorského práva, která jsou stanovena zákonem.

Za mimosmluvní instituty užití díla je považováno užití volného díla (viz podkapitola 2.5 této práce), volné užití díla a zákonné licence. Z teoretického hlediska by bylo možné do mimosmluvních institutů užití díla zařadit i tzv. nucené licence.⁶¹ Ty vznikají na základě rozhodnutí orgánu veřejné správy nebo soudu. Nucené licence však autorský zákon neupravuje, zná ale případy tomu obdobné založené na kontraktační povinnosti, kdy lze projev vůle nahradit soudním rozhodnutím.

Volná užití a zákonné licence se vztahují pouze na zveřejněná díla. A to jen na oprávněně zveřejněná díla. Naopak se nevztahují na díla zveřejněná neoprávněně nebo na díla, která byla sice určena ke zveřejnění, ale nakonec zveřejněna nebyla. Autorský zákon v ustanovení § 29 odst. 2 stanoví díla, na která se volná užití i zákonné licence vztahují i přesto, že, tato díla nebyla zveřejněna. Výčet těchto výjimek je taxativní. Jedná se o úřední a zpravodajskou licenci, o licenci pro školní dílo, licenci pro dočasné rozmnoženiny, licenci pro fotografickou podobiznu a licenci pro nepodstatné vedlejší užití díla.

⁶⁰ KRÍŽ; HOLCOVÁ; KORDAČ; KŘEŠŤANOVÁ. 2005, str. 122.

⁶¹ TELEEC. 2007, str. 339.

4.1 Třístupňový test

V ustanovení § 29 odst. 1 autorského zákona je vyjádřen tzv. třístupňový test, někdy též označovaný jako tříkrokový test. Jedná se o jakousi generální klauzuli, která se vztahuje ke všem způsobům volného užití a zákonných licencí. Cílem použití tohoto testu je zjistit, zda určitý způsob užití cizího díla je nebo není dovolenou výjimkou nebo omezením cizích autorských práv. Třístupňový test by se dal dokonce považovat za podmínku volného užití díla a zákonných licencí. Volné užití díla nebo zákonné licence mohou být totiž aplikovány jen, jsou-li naplněny podmínky třístupňového testu. Třístupňový test je na mezinárodní úrovni upraven v Bernské úmluvě, v Dohodě TRIPS⁶² a v rámci Světové organizace duševního vlastnictví smlouvou o právu autorském⁶³ a smlouvou o výkonech výkonných umělců a o zvukových záznamech⁶⁴. V rámci Evropské unie je třístupňový test upraven v Informační směrnici.

Je třeba také zmínit, že ustanovení § 29 odst. 1 autorského zákona, kde je vyjádřen třístupňový test, platí obdobně také pro práva související s právem autorským, jak vyplývá z ustanovení § 74, § 78, § 82 a § 86. Ustanovení § 29 odst. 1 platí přiměřeně pro zvláštní právo pořizovatele databáze dle ustanovení § 94.

Výjimky a omezení autorského práva mohou být uplatněny pouze, pokud jsou současně naplněny všechny tři prvky třístupňového testu. První podmínkou je, že tyto výjimky a omezení jsou stanoveny ve zvláštních případech upravených v autorském zákoně. Ustanovení § 29 odst. 1 autorského zákona konkrétně uvádí, že zvláštní případy musí být stanoveny v „tomto zákoně“, tedy v autorském zákoně. Lze předpokládat, že se nemusí jednat nutně přímo o autorský zákon.⁶⁵ Druhý prvek, který musí být splněn, je, že výjimky a omezení nejsou v rozporu s běžným způsobem užití díla. Třetí podmínka je, že takovými výjimkami a omezení nejsou nepřiměřeně dotčeny oprávněné zájmy autora.

⁶² Dohoda o obchodních aspektech práv k duševnímu vlastnictví (dále pouze „dohoda TRIPS“).

⁶³ Smlouva světové organizace duševního vlastnictví o právu autorském (dále pouze „WCT“).

⁶⁴ Smlouva světové organizace duševního vlastnictví o výkonech výkonných umělců a o zvukových záznamech (dále pouze „WPPT“).

⁶⁵ TELEEC. 2007, str. 341.

4.2 Volné užití díla

Za volné užití je považováno takové nakládání s dílem, které za splnění podmínek daných ustanovením § 30 zákon výslovně vylučuje ze své regulace.⁶⁶

Autorský zákon dle ustanovení § 30 odst. 1 za užití díla nepovažuje „*užití pro osobní potřebu fyzické osoby, jehož účelem není dosažení přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu, nestanoví-li tento zákon jinak*“.

Pojem „užití díla pro osobní potřebu“ je vykládán jako užití díla v rámci soukromí uživatele (konzumenta). Přičemž za užití díla v soukromí bývá pokládáno užití díla v domácnosti uživatele (konzumenta) nebo v okruhu jeho blízkých osob. Vymezení blízkých osob ale nemusí být nutně vázáno na právní vymezení osoby blízké dle ustanovení § 22 odst. 1 NOZ – členem okruhu osob blízkých uživateli může být například i host, který je v domácnosti na návštěvě.⁶⁷ Účelem takového užití díla pro osobní potřebu by mohla být například osobní zábava nebo osobní studium.

Jak vyplývá z výše citovaného ustanovení, autorský zákon z rozsahu pojmu užití díla pro osobní potřebu vylučuje takové užití pro osobní potřebu, které je prováděno za účelem dosažení přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu.

Rozsahem pojmu dovoleného užití díla pro osobní potřebu fyzické osoby se mimo jiné zabýval Nejvyšší soud ČR v rozsudku ze dne 30. 11. 2011, sp. zn. 30 Cdo 3474/2010. V tomto případě bylo dovolání k Nejvyššímu soudu podáno žalovaným, který řídil sdružení bez právní subjektivity s názvem Klub VCD. Členům tohoto sdružení byly zpřístupňovány nosiče se záznamy děl, čímž členové sdružení získali přístup k výkonům výkonných umělců. Jmenované sdružení ovšem k takovému zpřístupňování děl nemělo oprávnění od příslušného kolektivního správce. Druhou stranou sporu byl kolektivní správce autorských práv INTERGRAM. Žalovaný ve svém dovolání k Nejvyššímu soudu ČR poukazoval mimo jiné na to, že účastníci sdružení Klub VCD zpřístupňovali nosiče se záznamy děl pouze ostatním spoluvlastníkům, což je podle něj v souladu s ustanovením § 30 odst. 1 autorského zákona. Nejvyšší soud ČR v tomto sporu judikoval, že „*zpřístupňování zvukových záznamů veřejnosti, tj. neuzavřenému okruhu osob, sdružených v Klubu VCD, kteří nabyli spoluvlastnictví ke*

⁶⁶ CHALOUPKOVÁ. 2012, str. 54.

⁶⁷ TELEEC. 2007, str. 345.

*hmotnému substrátu CD nosičů - nelze subsumovat pod § 30 odst. 1 autorského zákona, ale jedná se o činnost vykazující znaky půjčovny. Proto nabytím spoluvlastnictví členové klubu nenabýlí oprávnění díla zaznamenaná na CD nosičích užívat bez poskytnuté licence. Opačný přístup by zakládal neospravedlnitelnou újmu oprávněných zájmů autorů.*⁶⁸

Ustanovení § 30 odst. 2 autorského zákona stanoví, že do autorského práva nezasahuje ten, kdo pro svou osobní potřebu zhotoví záznam, rozmnoženinu nebo napodobeninu díla.

Takovéto volné užití díla jeho rozmnožováním není samo o sobě právním nárokem uživatele vůči autorovi nebo jiné osobě na umožnění pořízení rozmnoženiny. Ustanovení § 30 pouze stanovuje podmínky, za kterých je určité užití díla vyjmutο z obsahu autorského práva.

Do rozsahu tohoto ustanovení spadá pouze taková rozmnoženina nebo napodobenina, kterou si uživatel díla zhotovil sám, tj. na svůj účet a na vlastní odpovědnost. Nesmí tak jít o rozmnožování díla na objednávku.

S výkladem ustanovení § 30 odst. 2 autorského zákona souvisí usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 25. 3. 2009, sp. zn. 5 Tdo 234/2009. Jednalo se o případ, kdy obviněný nabízel prostřednictvím inzerátu na internetu k prodeji kopie dvou filmů na nosičích DVD-R a CD-R, a to za cenu 150 Kč za kus. Dále se v jeho trvalém bydlišti našlo 236 kusů DVD-R a CD-R nosičů s kopiemi filmů, počítačových her, hudebních záznamů a počítačových programů. Za toto byl Okresním soudem ve Zlíně odsouzen za trestný čin porušování autorského práva, práv souvisejících s právem autorským a práv k databázi dle ustanovení § 152 odst. 1 trestního zákona z roku 1961.⁶⁹ Obviněný se proti tomuto rozhodnutí odvolal, ale Krajský soud v Brně – pobočka ve Zlíně toho jeho odvolání zamítl jako nedůvodné. V dovolání podaném k Nejvyššímu soudu obviněný namítal, že odvolací soud i soud prvního stupně nesprávně dovodili, že rozmnožování děl na nosičích DVD-R a CD-R pro osobní potřebu je v rozporu s ustanovením § 30 autorského zákona, kdy za beztrestné považovali pouze zhotovení jedné kopie pro osobní potřebu, které je založeno na vlastnictví originálu díla nebo na vlastnictví

⁶⁸ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 30. 11. 2011, sp. zn. 30 Cdo 3474/2010, str. 4.

⁶⁹ Zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon (dále pouze „trestní zákon z roku 1961“).

zakoupené kopie. Obviněný dále namítal, že se cítí vinen zmiňovaným trestným činem pouze ohledně nabízení k prodeji kopií dvou filmů na nosičích DVD-R a CD-R, ale necítí se vinen ohledně dalších nosičů DVD-R a CD-R, které byly nalezeny v místě jeho trvalého bydliště. O těchto nosičích obviněný tvrdil, že byly určeny pouze pro jeho osobní potřebu a považuje jejich vlastnictví za zcela v souladu s ustanovením § 30 autorského zákona. Nejvyšší soud ve svém usnesení ohledně tohoto případu formuloval právní názor, který je významný z hlediska autorského práva. A to, že „i když se vyskytuje názor, že omezení autorského práva pro pořizování rozmnoženiny díla pro osobní potřebu se vztahuje pouze na pořízení jedné rozmnoženiny z originálu díla či legálně zakoupené rozmnoženiny, který v tomto případě prezentovaly oba shora uvedené soudy, nemá tento právní názor oporu ve znění autorského zákona. Nelze ho totiž dovozovat ani z legálního výrazu "zhotovit rozmnoženinu", neboť užití jednotného čísla v právním předpise je běžnou legislativní technikou a jednalo by se o výklad "ad absurdum", tedy o výklad nedovolený.“⁷⁰ Dalším důležitým výkladem § 30 autorského zákona, který je obsažen v tomto usnesení Nejvyššího soudu, je, že ze znění ustanovení § 30 autorského zákona nelze dovozovat, že „se omezení autorského práva pro pořizování rozmnoženiny díla pro osobní potřebu vztahuje pouze na pořízení rozmnoženiny z originálu díla nebo z jeho legálně zakoupené kopie pořizovatelem rozmnoženiny, neboť v rámci omezení autorského práva pro pořizování rozmnoženin pro osobní potřebu nestanoví toto ustanovení nic o právní povaze zdroje, ze kterého je možno rozmnoženinu díla pro osobní potřebu pořizovat. Může se tedy jednat jak o originál, tak i o rozmnoženinu díla, přičemž není bez dalšího nikterak vyloučeno, aby zdrojová rozmnoženina, ze které si zhotovitel pořídí vlastní rozmnoženinu pro osobní potřebu, byla pořízena i na základě jednání, které je v rozporu s autorským zákonem. Tato skutečnost nemůže sama o sobě, pokud autorský zákon nestanoví jinak, změnit právní povahu aktu pořízení rozmnoženiny díla pro osobní potřebu, jež je autorským právem aprobované, což samozřejmě nemá žádný vliv na vznik autorskoprávní a případně i trestní odpovědnosti za předchozí porušení autorského práva.“⁷¹

⁷⁰ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 25. 3. 2009, sp. zn. 5 Tdo 234/2009, str. 6.

⁷¹ Tamtéž, str. 6 až 7.

Výjimky z dovolenosti užít dílo pro osobní potřebu fyzické osoby jsou stanoveny v ustanovení § 30 odst. 3 autorského zákona. Za užití díla se považuje, není-li v autorském zákoně stanoveno jinak, užití počítačového programu, elektronické databáze, díla architektonického stavbou a audiovizuálního díla.

Ustanovení § 30 odst. 4 a 5 autorského zákona stanoví, že rozmnoženina nebo napodobenina výtvarného díla zhotovená podle ustanovení § 30 odst. 1 autorského zákona musí být jako taková zřetelně označena a nesmí být použita k jinému než uvedenému účelu.

Podle ustanovení § 30 odst. 6 autorského zákona není užitím díla podle ustanovení § 30 odst. 1 dotčeno právo autora na odměnu v souvislosti s rozmnožováním díla pro osobní potřebu a vlastní vnitřní potřebu podle ustanovení § 25, dotčena nejsou ani ustanovení § 43 a § 44. Toto ustanovení má deklaratorní povahu a jeho účelem je především zvýšení právní jistoty.

4.3 Zákonné licence

Za zákonnou licenci je považováno dovolené užití díla způsobem, který by jinak regulaci podléhal. Pro takové užití díla tedy není třeba mít od autora udělenou licenci a v některých případech není ani třeba platit za takové užití autorskou odměnu. Tato omezení autorského práva se dějí ve veřejném zájmu.⁷²

Zákonné licence lze rozdělit na licence bezúplatné a úplatné, přičemž tyto dvě kategorie nejsou v zákoně nijak samostatně systematicky upraveny.

Úplatnými zákonnými licencemi jsou licence k rozmnožování na papír nebo na podobný podklad [§ 30a odst. 1 písm. b) až d) autorského zákona], knihovní licence (§ 37 odst. 2), licence pro sociální zařízení (§ 38e) a licence pro užití uměleckých výkonů a zvukových záznamů vydaných k obchodním účelům vysíláním a přenosem vysílání (§ 72 odst. 3 a § 76 odst. 3). U licence k rozmnožování na papír nebo na podobný podklad a u licence pro sociální zařízení se uplatní ustanovení § 25, které upravuje náhradní odměnu. Typy přístrojů a nosičů, ze kterých se náhradní odměna platí, jsou stanoveny vyhláškou Ministerstva kultury ČR, a výše této odměny je pak stanovena v příloze č. 1 k autorskému zákonu. V příloze č. 1 k autorskému zákonu je taktéž stanovena výše

⁷² CHALOUPKOVÁ. 2012, str. 54.

odměny ohledně knihovní licence, za osoby uvedené v ustanovení § 37 odst. 1 platí tuto odměnu jednou ročně stát příslušnému kolektivnímu správci. Výše odměny pro licenci dle ustanovení § 72 odst. 3 a § 76 odst. 3 se sjednává smlouvou s kolektivním správcem.

Ostatní licence, kterých je většina, patří mezi licence bezúplatné. Jako příklad těchto bezúplatných zákonných licencí lze uvést například licenci k užití díla v souvislosti s předvedením či opravou přístroje (§ 30b), citační licenci (§ 31), úřední a zpravodajská licenci (§ 34), licenci pro dočasné rozmnoženiny (§ 38a) nebo licenci pro nepodstatné vedlejší užití díla (§ 38c).

Od zákonných licencí je třeba odlišit zákonem stanovené oprávnění některých osob k výkonu majetkových práv k autorskému dílu. Jedná se například o ustanovení § 58 autorského zákona o zaměstnaneckém díle, ustanovení § 59 autorského zákona o kolektivním díle, ustanovení § 60 autorského zákona o školním díle a ustanovení § 61 autorského zákona o díle vytvořeném na objednávku a o soutěžním díle.

5. Osířelé dílo

5.1 Obecně o osířelém díle

Pojem „osířelé dílo“ lze obecně vymezit jako autorské dílo a jiné předměty ochrany, u kterých nelze dohledat nositele práv, tzn. u kterých není možné určit nositele práv nebo u kterých nelze nositele práv nalézt.⁷³ Důvodem, proč v souvislosti s užitím osířelých děl vznikají problémy a je tedy žádoucí, aby tato díla byla právně regulována, je to, že není možné spojit se s autorem osířelého díla, aby ten udělil souhlas k užití díla. Problémy vznikají především při projektech digitalizace autorských děl, které jsou prováděny soukromými, státními i evropskými institucemi.

Nositelem práv k osířelému dílu nemusí být nutně pouze autor, může jím být například i dědic majetkových práv k dílu.

Osířelá díla rozdělít na ta díla, u nichž nelze nositele práv určit, a na ta, u nichž nelze nositele práv nalézt. Důvodem, proč není možné určit nositele práv k dílu, bývá především ten, že na díle nebo jeho rozmnoženině chybí označení autora. V případě

⁷³ PRCHAL, Petr. *Osířelá díla*. Praha: Linde, 2013, 203 s. ISBN 978-80-7201-919-9, str. 35.

osiřelých děl, u kterých nelze nalézt nositele, je sice nositel určen, ale není možné nalézt kontaktní údaje na tohoto nositele.

Od osiřelého díla je třeba odlišit tzv. nedostupné dílo.⁷⁴ U obou děl, osiřelého i nedostupného, stále trvají práva k dílu a u obou není možné získat souhlas nositele práv k jejich užití. U osiřelého díla, jak již bylo řečeno, není možné získat souhlas s jejich užitím, protože nositele práv nelze určit nebo ho nelze nalézt. Nositel práv nedostupného díla ale určen i nalezen je, pouze odmítá dát souhlas s užitím díla nebo je ochoten ho dát jen za nepřiměřeně nevýhodných podmínek pro potenciálního uživatele.

Jak již bylo uvedeno výše, problémy ohledně osiřelých děl vznikají především v souvislosti se způsoby užití děl za účelem digitalizace těchto děl. Způsoby užití děl, které se potýkají s těmito problémy, jsou rozmnožování díla a sdělování díla veřejnosti prostřednictvím internetu nebo obdobné počítačové sítě. Zejména knihovny, archivy, muzea a podobné instituce narážejí na problémy s užitím osiřelých děl při digitalizaci svých sbírek. Tyto instituce se pokoušejí zachovat své sbírky prostřednictvím jejich převedení do nových technologií. Instituce ale většinou nejsou nositeli práv k dílům tvořícím obsah jejich sbírek. Působí tedy obtíže, nelze-li určit nebo nalézt nositele práv k těmto dílům. V autorském zákoně řešil zákonodárce tento problém zákonnou licencí pro určitá užití osiřelých děl dle ustanovení § 37a autorského zákona – viz níže.

5.2 Právní úprava osiřelého díla v ČR

Osiřelé dílo je v tuzemském právním řádu upraveno v ustanovení § 27a a §27b autorského zákona, zákonná licence pro určitá užití osiřelého díla pak v ustanovení § 37a autorského zákona. Tato ustanovení byla do autorského zákona nově zařazena novelou autorského zákona č. 228/2014 Sb.,⁷⁵ s účinností od 7. 11. 2014. Důvodem přidání nových ustanovení týkajících se osiřelého díla byla transpozice směrnice 2012/28/EU.⁷⁶

⁷⁴ Tamtéž, str. 95.

⁷⁵ Zákon č. 228/2014 Sb., kterým se mění zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon), ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 151/1997 Sb., o oceňování majetku a o změně některých zákonů (zákon o oceňování majetku), ve znění pozdějších předpisů.

⁷⁶ Směrnice EP a Rady 2012/28/EU ze dne 25. října 2012, o některých povolených způsobech užití osiřelých děl.

Tato směrnice zavedla zejména společnou unijní definici osiřelého díla, vymezení důsledného vyhledávání, pravidla vzájemného uznávání statusu osiřelého díla, pravidla pro ukončení statusu osiřelých děl, a také povolené způsoby užití osiřelých děl.

V ustanovení §27a odst. 1 autorského zákona je vyjádřena definice osiřelého díla. Takovým dílem je dílo podle ustanovení § 2 autorského zákona, jestliže není určen autor tohoto díla, nebo i když je určen, není nalezen ani po provedení důsledného vyhledávání podle ustanovení §27b zaznamenaného způsobem stanoveným tímto zákonem. Dle důvodové zprávy se bude definice osiřelého díla vztahovat i na jiné předměty ochrany než je autorské dílo. Toto zajišťují odkazovací ustanovení v hlavě II a III autorského zákona, která upravují použití ustanovení hlavy I autorského zákona, tj. ustanovení § 74, § 78, § 82, § 86 a § 94. Pojem „dílo“ v ustanoveních týkajících se osiřelého díla byl zvolen z toho důvodu, že osiřelá díla byla systematicky zařazena do hlavy I autorského zákona, tj. mezi práva autorská. Obdobně je třeba pojímat i použití pojmu „autor“. Je to z toho důvodu, že směrnice 2012/28/EU se vztahuje jak na díla a jejich autory, tak také na zvukové záznamy, výrobce zvukových záznamů a na výkonné umělce, případně na i jiné nositele práv. Pro osiřelá díla platí také zásada vyjádřená v ustanovení § 26 odst. 4 autorského zákona. Tedy že ustanovení autorského zákona, která se vztahují k autorovi, platí, nevylučuje-li to povaha těchto ustanovení, i pro autorovi dědice, popřípadě pro stát, zdědí-li majetková práva nebo případnou-li mu jako odúmrt'. V textu podkapitoly 5.2 je pro zjednodušení dále uváděno pouze „dílo“ a „autor“.

Ustanovení §27a odst. 2 autorského zákona upravuje případy, kdy autorské právo k dílu přísluší více než jednomu autorovi. Jestliže všichni autoři díla nejsou určeni nebo nejsou nalezeni podle ustanovení §27b, považuje se dílo za osiřelé, jenom pokud jde o práva autorů, kteří nejsou určeni nebo nalezeni. Práva ostatních autorů k dílu, tj. autorů, kteří byli určeni nebo nalezeni, se řídí ustanovením § 12 autorského zákona.

Za osiřelá díla jsou za splnění podmínek podle ustanovení §27a odst. 1 považována všechna díla autora, není-li prokázán opak.

Záznamy o provedení důsledného vyhledávání osiřelých děl povedou osoby oprávněné užít osiřelé dílo podle ustanovení § 37a. Tyto osoby mají také povinnost poskytovat Ministerstvu kultury ČR určité stanovené informace o osiřelých dílech. Ministerstvo kultury ČR potom tyto informace bez zbytečného odkladu předá Úřadu pro harmonizaci na vnitřním trhu. Kolektivní správci děl povedou rejstříky osiřelých děl, a to o takových osiřelých dílech, která jsou kolektivnímu správci známy z jeho vlastní činnosti. Důvodová zpráva uvádí jako příklad osiřelého díla vedeného v takovém rejstříku dílo, u něhož kolektivní správce nedohledal dědice po zemřelém nositeli práv, nebo dílo, u něhož kolektivní správce nezjistil nezbytný kontakt na nositele práv.

V ustanovení § 27a odst. 4 autorského zákona jsou vymezeny způsoby ukončení statusu osiřelého díla. Dílo přestane být považováno za osiřelé, odpadnou-li podmínky uvedené v ustanovení § 27a odst. 1 autorského zákona. Autor díla má oprávnění kdykoli ukončit status osiřelé díla tím způsobem, že své autorství k dílu písemně oznámí kolektivnímu správci vedoucí příslušný rejstřík osiřelých děl. Je-li dílo užito podle ustanovení §37a autorského zákona, ukončí autor status osiřelého díla tak, že své autorství písemně oznámí osobě, která dílo užila podle ustanovení § 37a odst. 1. Status osiřelého díla může být ukončen také nalezením autora díla třetí osobou. Změnu statusu osiřelého díla bude třeba zaznamenat do záznamů o osiřelých dílech dle ustanovení §37a odst. 6 an., nebo tuto změnu provést v rejstříku vedeném kolektivním správce. Pro neurčené nebo nenalezené autory kolektivního díla dle první věty ustanovení § 27a odst. 2 se ustanovení § 27a odst. 4 použije obdobně.

Ustanovení § 27a odst. 5 autorského zákona stanoví princip vzájemného uznávání statusu osiřelého díla. Tento je vymezen tak, že *„díla uvedená v § 37a odst. 1 až 4, která se považují za osiřelá podle odstavců 1 až 4 v některém z členských států Evropské unie nebo v některém ze států tvořících Evropský hospodářský prostor, se považují za osiřelá a mohou být užita podle § 37a ve všech členských státech Evropské unie a ve všech státech tvořících Evropský hospodářský prostor.“*

V ustanovení §27b odst. 1 autorského zákona je stanoveno, co se rozumí pod pojmem „důsledné vyhledávání“. Jestliže ani po tomto vyhledávání nebyl autor díla nalezen a nelze ho ani určit, je dílo považováno za osiřelé. Je ale třeba zdůraznit, že považováním díla za osiřelé nejsou nijak dotčena autorská práva autora tohoto díla. Ze

statusu osiřelého díla vyplývá pouze povinnost autora strpět užití jeho díla na základě zákonné licence pro určité případy užití osiřelých děl, ta je upravena v ustanovení § 37a autorského zákona.

Účelem důsledného vyhledávání je zjistit, zda je určité dílo osiřelým dílem. Důsledné vyhledávání se provádí nahlédnutím do vhodných informačních zdrojů příslušných pro jednotlivé druhy děl, a to před užitím díla. Cílem takového důsledného vyhledávání je určit nebo nalézt autora díla v tom členském státě Evropské unie nebo v tom ze států tvořících Evropský hospodářský prostor, kde bylo dílo poprvé vydáno nebo poprvé odvysíláno. Jedná-li se o dílo kinematografické nebo audiovizuální a má-li výrobce takového díla sídlo nebo obvyklé bydliště v některém z členských států Evropské unie nebo v některém ze států tvořících Evropský hospodářský prostor, provede se důsledné vyhledávání v tom z členských států Evropské unie nebo v tom ze států tvořících Evropský hospodářský prostor, kde má výrobce sídlo nebo obvyklý pobyt. Jedná-li se o případ díla podle ustanovení § 37a odst. 3, tj. dílo nebylo vydáno ani odvysíláno, ale bylo se souhlasem autora zveřejněno osobou uvedenou v ustanovení § 37a odst. 1 a 2, pak se důsledné vyhledávání provede v tom z členských států Evropské unie nebo v tom ze států tvořících Evropský hospodářský prostor, kde je usazena osoba, která dílo zveřejnila.

Ustanovení § 27b odst. 2 upravuje povinnost využití také těch zdrojů informací, které jsou dostupné v jiných státech než ve státech uvedených v ustanovení § 27b odst. 1. A to v tom případě, že existují důkazy, které naznačují, že by významné informace o autorovi díla, mohly být v takových státech nalezeny.

V příloze č. 2 k autorskému zákonu je stanoven seznam informačních zdrojů pro důsledné vyhledávání.

Zákonná licence pro některá užití osiřelých děl je upravena v ustanovení § 37a autorského zákona. Jedná se o výjimku z práva autora na rozmnožování a zpřístupňování díla způsobem dle ustanovení § 18 odst. 2 autorského zákona. Tato výjimka se týká osiřelých děl obecně vymezených v ustanovení § 27a a blíže specifikovaných ustanovení § 37a.⁷⁷

⁷⁷ Důvodová zpráva k zákonu č. 228/2014 Sb., kterým se mění zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon), ve znění

V ustanovení § 37a odst. 1 a 2 autorského zákona jsou uvedeny osoby, které mohou využít tuto zákonnou licenci. První skupinou těchto osob jsou osoby uvedené v ustanovení § 37 odst. 1 autorského zákona. Těmito osobami jsou knihovna, archiv, muzeum, galerie, škola, vysoká škola a jiné nevýdělečné školské nebo vzdělávací zařízení. Druhou skupinou osob jsou veřejnoprávní vysílatelé, tj. Český rozhlas a Česká televize. V ustanovení §37a odst. 1 a 2 jsou dále uvedeny určité podmínky, které musí uvedené osoby naplnit, aby se jednalo o zákonnou licenci.

Ustanovení § 37 odst. 1 a 2 se vztahuje na dílo, které bylo poprvé vydáno nebo odvysíláno v některém z členských států Evropské unie nebo v některém ze států tvořících Evropský hospodářský prostor. Zmíněná ustanovení se dále vztahují také na dílo, které sice nebylo takovým způsobem vydáno ani odvysíláno, ale bylo se souhlasem autora tohoto díla zveřejněno jednou z osob uvedených v ustanovení § 37a odst. 1 a 2. Ustanovení se vztahují i na díla, k jejichž zveřejnění nebyl dán autorův souhlas, pokud lze rozumně předpokládat, že by autor neměl námitky proti užití díla podle ustanovení § 37a odst. 1 a 2.

Ustanovení § 37 odst. 1 a 2 se vztahují také na díla, která jsou vložena nebo začleněna do osiřelého díla nebo která tvoří nedílnou součást osiřelého díla. Jako příklad takového díla lze uvést fotografii, která je obsažena v literárním díle.

Je-li osiřelé dílo použito způsobem dle ustanovení § 37a odst. 1 a 2, je při tomto užití možné vytvářet pouze příjmy k pokrytí nákladů, které vznikly v souvislosti s digitalizací osiřelého díla a jeho zpřístupňování veřejnosti.

Osoba oprávněná dílo užit podle ustanovení § 37a odst. 1 a 2 má povinnost před užitím díla provést důsledné vyhledávání podle ustanovení § 27b. Teprve zjistí-li tímto vyhledáváním, že se jedná o osiřelé dílo, může ho užit podle ustanovení § 37a odst. 1 a 2. Při každém takovém užití je osoba povinna uvést jména autora užívaného díla, jestliže byl autor díla určen.

Jak již bylo uvedeno výše, osoby oprávněné užívat osiřelé dílo mají také povinnost uchovávat záznamy o provedení důsledného vyhledávání, tato povinnost je upravena v ustanovení § 37a odst. 6. Povinnost předávání informací vůči Ministerstvu

pozdějších předpisů, a zákon č. 151/1997 Sb., o oceňování majetku a o změně některých zákonů (zákon o oceňování majetku), ve znění pozdějších předpisů, str. 48.

kultury ČR a vůči Úřadu pro harmonizaci na vnitřním trhu podle ustanovení § 37 odst. 8 a 9 byla taktéž již zmíněna výše.

V ustanovení § 37a odst. 10 je upraveno právo autora díla na odměnu při užití jeho díla podle ustanovení § 37a odst. 1 nebo 2, a to vůči osobě, která dílo tímto způsobem užila. Odměna ale náleží pouze autorovi, který již ukončil status osiřelého díla dle ustanovení § 27a odst. 4. Výše odměny je určována s přihlédnutím k účelu a okolnostem užití díla, i k rozsahu újmy způsobené autorovi tímto užitím. Právo na tuto odměnu se řídí právním řádem státu, ve kterém je usazena osoba povinná platit tuto odměnu.

Vzhledem k existujícímu problému se získáváním souhlasu k užití osiřelých děl od autorů těchto děl, je nepochybně pozitivní, že byla alespoň přijata zákonná úprava, která zakotvuje statut osiřelých děl a určuje osoby, které mohou za určitých podmínek bez souhlasu autora takové dílo užít. Další pozitivum spatřuji v tom, že řešení problému osiřelých děl bylo přijato i na úrovni EU, a to již zmíněnou směrnicí 2012/28/EU. Členské státy mají tedy povinnost uvést své právní předpisy do souladu s touto směrnicí. Navíc tato směrnice také zakotvuje ve svém čl. 4 uznávání statusu osiřelého díla ve všech členských státech a užití takového díla v souladu se směrnicí ve všech členských státech.

Za nevýhodu tohoto řešení považuji to, že osiřelé dílo mohou za splnění určitých podmínek užít pouze osoby uvedené v § 37a odst. 1 a 2 autorského zákona, tedy instituce, jejichž cílem je dílo užít v souvislosti s dosažením určitého veřejného zájmu. Ostatní potenciální uživatelé, tedy ti, jejichž cílem je „soukromý“ zájem, i nadále nemají žádnou možnost, jak souhlas příslušného nositele práv nahradit. Považovala bych za vhodnější, aby i ostatní potenciální uživatelé měli, byť třeba i za splnění přísnějších podmínek než uživatelé sledující veřejný zájem, možnost osiřelé dílo užít.

Osobně považuji za zdařilé řešení praktikované v Kanadě, kde orgán státní správy po přezkoumání toho, jestli potenciální uživatel vyvinul přiměřené úsilí při vyhledávání nositele práv, udělí tomuto uživateli licenční oprávnění jménem nositele

práv k osiřelému dílu. Takové řešení zajistí uživatelům možnost osiřelé dílo užít a zároveň zaručuje i nositelům práv možnost získat za užití jejich díla odměnu.⁷⁸

6. Licenční smlouva

6.1 Pojem „licence“ a „licenční smlouva“

Slovo „licence“ pochází z latinského výrazu „*licentia*“ znamenající „volnost, svoboda, dovolení“, souvisí také s latinským slovesem „*licere*“, které lze přeložit jako „dovolit“.⁷⁹

V teoretickém smyslu znamená pojem „licence“ svolení nebo souhlas, tedy oprávnění k využívání nehmotného statku jinou osobou, aniž dochází k jeho zcizení.⁸⁰ Pojem licence bývá také někdy nepřesně užíván ve veřejném právu pro státní povolení. Tímto je ale myšlena koncese, což je veřejnoprávní oprávnění k určité činnosti, a má povahu individuálně správního aktu.

Obecně lze rozlišovat tři druhy licencí.⁸¹ Smluvní licence je, jak vyplývá již z názvu, licence vznikající na základě dobrovolné soukromoprávní smlouvy. O smluvních licencích pojednává tato kapitola práce. Dalším druhem je zákonná licence, která je zákonem stanovena jako dovolené užití cizího autorského práva v obecném zájmu. Dále lze rozlišovat nucené licence vznikající na základě rozhodnutí orgánu veřejné správy nebo soudu. S těmi se lze setkat u většiny průmyslových práv, autorský zákon je však neupravuje.

Licenční smlouva, potažmo licence, je upravena v ustanoveních § 2358 až 2389 NOZ, tj. v oddílu 5 dílu 2 hlavy II části čtvrté NOZ. Před účinností NOZ byla licenční smlouva upravena ve dvou různých zákonech. Licenční smlouva k předmětům chráněným autorským právem byla upravena v autorském zákonu. Obchodní zákoník

⁷⁸ FALADOVÁ, Adéla, MALÁ ŽIKOVSKÁ, Petra. Problematika osiřelých děl. In KŘÍŽ, Jan. *Aktuální otázky práva autorského a práv průmyslových: evropské a mezinárodní podněty českému právu duševního vlastnictví*. Vyd. 1. Praha: Univerzita Karlova, Právnická fakulta, 2010, s. 43-52. ISBN 978-80-87146-41-5, str. 43 až 44.

⁷⁹ TELEČEK, Ivo. *Přehled práva duševního vlastnictví*. 2. upr. vyd. Brno: Doplněk, 2007, 199 s. ISBN 978-80-7239-206-3, str. 97.

⁸⁰ Tamtéž, str. 97.

⁸¹ Tamtéž, str. 98.

oproti tomu obsahoval úpravu licenční smlouvy k předmětům průmyslového vlastnictví. Nový občanský zákoník tuto dvoukolejnost úpravy sjednotil. Přičemž respektuje zvláštnosti autorského práva v tom, že první pododdíl věnuje obecné úpravě a další tři pododdíly se věnují některým specifickým oblastem autorského práva. Úpravou licenční smlouvy v NOZ nedochází k výrazným obsahovým změnám oproti předchozí úpravě.

Tento oddíl 5 NOZ je nazván „Licence“. Je tedy na místě věnovat se rozlišení pojmu „licence“ a „licenční smlouva“. Nejprve je třeba rozlišovat výraz licence v teoretickém smyslu, tj. jako oprávnění k využívání nehmotného statku jinou osobou, jak již bylo uvedeno výše, a výraz licence ve smyslu NOZ. Nový občanský zákoník ovšem výklad pojmu licence nijak neusnadňuje, neboť tento pojem využívá ve dvou různých významech. Jednak ve významu typového závazku vznikajícího při nakládání s absolutním majetkových právem duševního vlastnictví,⁸² tedy ve smyslu licenční smlouvy. Dále NOZ používá pojem licence v užším smyslu, který vyplývá z jeho ustanovení § 2358 odst. 1, a to jako oprávnění k výkonu práva duševního vlastnictví, tedy ve smyslu pohledávky.⁸³

6.2 Obecná ustanovení

Nový občanský zákoník nejprve ve svém pododdílu 1 oddílu 5 dílu 2 hlavy II části čtvrté NOZ, tj. v ustanovení § 2358 až § 2370 NOZ, vymezuje obecná ustanovení týkající se licenční smlouvy.

Podstatné náležitosti licenční smlouvy jsou upraveny v ustanovení § 2358 NOZ. Licenční smlouva je v tomto ustanovení vymezena tak, že licenční smlouvou „*poskytuje poskytovatel nabyvateli oprávnění k výkonu práva duševního vlastnictví (licenci) v ujednaném omezeném nebo neomezeném rozsahu a nabyvatel se zavazuje, není-li ujednáno jinak, poskytnout poskytovateli odměnu*“.⁸⁴ Jak již vyplývá z citovaného, je licenční smlouva závazkem úplatným, ale je možné, aby se smluvní strany od tohoto odchýlili a ujednali si bezúplatnost smlouvy. Rozsah licence může být ujednan jako

⁸² TELEČ, Ivo; TŮMA, Pavel. Licenční smlouva v pojetí nového občanského zákoníku. In JAKL, Ladislav. *Nový občanský zákoník a duševní vlastnictví*. 1. vyd. Praha: Metropolitan University Prague Press, 2012. str. 64-94. ISBN 978-80-86855-87-5, str. 70.

⁸³ Tamtéž, str. 70 až 71.

⁸⁴ Ustanovení § 2358 odst. 1 NOZ.

omezený nebo neomezený. Jestliže omezení rozsahu není ujednáno, považuje se rozsah licence za neomezený, to ale neplatí u licenční smlouvy k předmětům chráněným autorským zákonem v ustanovení § 2376 NOZ.

Jelikož zákonné vymezení licenční smlouvy zahrnuje pojem „duševní vlastnictví“, je namístě vymezit obsah tohoto pojmu. Pojem duševního vlastnictví není v našem právním řádu pozitivně právně vymezen.⁸⁵ Výklad tohoto pojmu tak vychází z mezinárodněprávních pramenů, konkrétně z Úmluvy o zřízení Světové organizace duševního vlastnictví.⁸⁶ Ta ve svém článku 2 v bodě viii) stanoví, že duševním vlastnictvím se rozumí „práva k literárním, uměleckým a vědeckým dílům, k výkonům výkonných umělců, zvukovým záznamům a rozhlasovému vysílání, k vynálezům ze všech oblastí lidské činnosti, k vědeckým objevům, k průmyslovým vzorům a modelům, k továrním, obchodním známkám a známkám služeb, jakož i k obchodním jménům a obchodním názvům, na ochranu proti nekalé soutěži a všechna ostatní práva vztahující se k duševní činnosti v oblasti průmyslové, vědecké, literární a umělecké“.

Nový občanský zákoník je postaven na zásadě neformálnosti právního jednání vyjádřené v ustanovení § 559. Smluvní strany si tedy mohou zvolit formu právního jednání, pokud nejsou ve volbě omezeny ujednáním nebo zákonem. Nový občanský zákoník stanoví pro určité licenční smlouvy písemnou formu. Písemná forma je vyžadována u výhradních smluv, u kolektivních a hromadných smluv dle ustanovení § 101 autorského zákona, u smluv v oblasti audiovizí, u odstoupení od smlouvy pro nečinnost nabyvatele a u postoupení licence nabyvatelem třetí osobě.⁸⁷ Písemná forma je vyžadována i pro změnu takových smluv. Ohledně smluv, které mají písemnou formu proto, že si to tak strany ujednaly, je třeba písemná forma ke změně opět pouze na základě ujednání stran.

Licence k předmětu průmyslového vlastnictví, který se zapisuje do veřejného seznamu, je vůči třetím osobám účinná až zápisem do tohoto seznamu. Oproti tomu

⁸⁵ ANDRUŠKO, Alena. Práva k duševnímu vlastnictví ve světle nového občanského zákoníku. In KŘÍŽ, Jan. *Aktuální otázky práva autorského a práv průmyslových: nové výzvy k revizi předpisů v oblasti duševního vlastnictví a jejich aplikační praxe se zvláštním přihlédnutím k evropským, mezinárodním a vybraným zahraničním národním úpravám*. Vyd. 1. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Právnická fakulta, 2013, s. 17-27. ISBN 978-80-87146-99-6, str. 17.

⁸⁶ Úmluva o zřízení Světové organizace duševního vlastnictví, podepsaná ve Stockholmu dne 14.7.1967, změněná dne 2.10.1979, vyhl. č. 69/1975 Sb. ve znění vyhl. č. 80/1985 Sb.

⁸⁷ ŠVESTKA, Jiří et al. *Občanský zákoník: komentář*. 5. sv., (§ 1721 až 2520). Praha: Wolters Kluwer ČR, 2014. 1700 s. ISBN 978-80-7478-638-9, str. 1443.

licenční smlouva je vůči smluvním stranám účinná dnem jejího uzavření, nestanovili-li smluvní strany jako den účinnosti této smlouvy jiný den.⁸⁸

Ustanovení § 2359 upravuje povinnosti smluvních stran, které vyplývají z licenční smlouvy. Nabyvatel získává zásadně pouze oprávnění, nikoli povinnost, předmět licence využívat. Nabyvatel má povinnost licenci využít jen, pokud trvání práva závisí na jeho výkonu, to je případ například ochranných známek. Ale v podstatě opačná situace nastává u zvláštních ustanovení pro licenci k předmětům chráněným autorským zákonem. Podle ustanovení § 2372 odst. 2 NOZ má nabyvatel licence naopak povinnost tuto licenci využít, neujednají-li si strany něco jiného.

Poskytovatel licence má povinnost po dobu trvání licence udržovat právo, vyžaduje-li to jeho povaha. Některé předměty práva duševního vlastnictví mají totiž časově omezenou dobu trvání a je u nich případně nutné i prodloužení doby ochrany. Jedná se například o ochranné známky nebo o užité vzory. Mezi povinnosti poskytovatele licence tedy patří zejména povinnost platit udržovací správní poplatky a případně prodloužit dobu trvání předmětu ochrany.⁸⁹

Licence může být výhradní nebo nevýhradní. Je to umožněno tím, že jednou z charakteristických vlastností práv duševního vlastnictví je tzv. potenciální ubiquita,⁹⁰ tedy to, že předmět ochrany může být vnímán a užíván více osobami současně nezávisle na hmotném substrátu, prostřednictvím kterého je vyjádřen navenek.

Výhradní licence je taková licence, kdy poskytovatel nemá právo poskytnout tutéž licenci třetí osobě po dobu trvání výhradní licence. Dále lze výhradní licenci rozdělovat podle toho, zda také sám poskytovatel má právo licenci osobně užít či nikoli. Výhradní licence úplná znamená případ, kdy se poskytovatel licence musí zdržet výkonu práva. Oproti tomu v případě výhradní licence omezené může poskytovatel sám nadále užívat předmět licence. Poskytl-li by poskytovatel během trvání výhradní licence bez písemného souhlasu nabyvatele této licence licenci třetí osobě, byla by následkem takového jednání nemožnost vzniku licenční smlouvy s třetí osobou.

Nevýhradní licence se rozumí taková licence, kdy je poskytovatel oprávněn poskytnout tutéž licenci třetí osobě a zároveň je sám oprávněn k výkonu tohoto práva.

⁸⁸ Tamtéž, str. 1444.

⁸⁹ Tamtéž, str. 1447.

⁹⁰ Tamtéž, str. 1448.

Poskytovatel licence má pouze povinnost v tom, že nesmí bránit nabyvateli licence v realizaci jeho práva.

V ustanovení § 2362 NOZ je stanovena domněnka nevýhradnosti licence.⁹¹ Podle té je licence považována za nevýhradní, není-li smluvními stranami výslovně ujednána výhradní licence. Výjimkou z této zásady představuje ustanovení § 2384 odst. 2, které upravuje domněnku výhradnosti licence ve vztahu k licenční smlouvě nakladatelské. Na nakladatelskou licenci se hledí jako na výhradní, nebyla-li ujednána nevýhradní licenční smlouva v písemné formě. Tato domněnka ale neplatí, jedná-li se o rozmnožování a rozšiřování autorského díla v periodické publikaci.

Nabyvatel licence má možnost udělit podlicenci, tj. poskytnout oprávnění tvořící součást licence zcela nebo zčásti třetí osobě. Toto může učinit jen, pokud tak bylo ujednáno v licenční smlouvě. Podlicenci může navíc poskytnout každý další nabyvatel podlicence, pokud s tím v podlicenční smlouvě souhlasil poskytovatel podlicence, který ji konkrétnímu nabyvateli poskytl. Zanikne-li licence, zanikne spolu s ní také podlicence.

Licenci je možné postoupit třetí osobě pouze, souhlasí-li s tím poskytovatel licence. Souhlas poskytovatele musí mít písemnou formu a to i v případě, kdy sama licenční smlouva není písemná. Navíc má nabyvatel licence povinnost bez zbytečného odkladu sdělit poskytovateli, že licenci postoupil třetí osobě, a také má povinnost sdělit totožnost této třetí osoby.

Výjimku z nutnosti souhlasu poskytovatele s postoupením licence třetí osobě představuje převod závodu nebo jeho části, která tvoří jeho samostatnou složku, upravený v ustanovení § 2365 NOZ. V tomto případě se souhlas poskytovatele s převedením licence vyžaduje, jen pokud si to strany ujednaly.

Licenční smlouva je zásadně smlouvou úplatnou. Zákon ale připouští, aby smluvní strany uzavřely licenční smlouvu i jako bezúplatnou. Výše odměny může být stanovena buď konkrétní částkou, tzv. paušální (fixní) odměna, anebo v závislosti na výnosech z využití licence, tzv. podílová odměna. Ohledně licenční smlouvy k autorským dílům lze zmínit také tzv. dodatečnou odměnu, která je upravena v

⁹¹ Tamtéž, str. 1450.

ustanovení § 2374 NOZ. Na tu má autor v přiměřené výši právo, jestliže není ujednána podílová odměna a jestliže odměna je tak nízká, že její výše je v zřejmém nepoměru k zisku z využití licence a k významu předmětu licence pro dosažení zisku. Této odměny se autor nemůže vzdát. Toto ustanovení o dodatečné odměně je také někdy nazýváno jako bestsellerový paragraf. Z toho je patrné, že tato odměna by měla autorovi určitým způsobem vynahradit zisk z výrazného úspěchu jeho díla, jestliže autorovi dle licenční smlouvy náleží pouze nízká odměna v porovnání se zisky z jeho díla, které plynou nabyvateli licence. Jedná se tedy o jakousi ochranu pro autory, kteří uzavřeli pro ně nevýhodnou licenční smlouvu.

Smlouva může být sjednána jako úplatná nebo bezúplatná, nebudeli ve smlouvě stanovena ani jedna z těchto dvou variant, je smlouva neplatná. Zákon ale ve svém ustanovení § 2366 odst. 1 písm. a) předvídá také situaci, kdy bude sice uzavřena úplatná smlouva, ale nebude stanovena výše odměny nebo způsob jejího určení. Výši odměny je potom odměna obvyklá v době uzavření smlouvy za obdobných smluvních podmínek a pro takové právo. Tento způsob stanovení odměny ovšem nelze pokládat pro smluvní strany za příliš výhodný, neboť zde nepochybně vystanou problémy s dokazováním oné obvyklosti. Ustanovení § 2366 odst. 2 NOZ upravuje podílovou odměnu. Podílovou odměnou může být například odměna, která závisí na počtu prodaných výrobků. Nabyvatel je povinen předložit poskytovateli pravidelné vyúčtování této odměny v dohodnutých intervalech, nejméně však jednou ročně. Aby měl poskytovatel možnost kontroly nad vyúčtováním odměn od nabyvatele, náleží mu právo kontroly dokumentace, nejčastěji se pravděpodobně bude jednat o kontrolu dokumentace účetní. Poskytovatel nesmí informace získané z těchto dokumentů prozradit třetí osobě ani je použít pro jiný účel než, pro který byly poskytnuty.

Pokud jsou k výkonu licence potřebné určité podklady nebo informace, má poskytovatel povinnost je po uzavření smlouvy bez zbytečného odkladu nabyvateli poskytnout. Nabyvatel má povinnost tyto podklady a informace utajit před třetími osobami, to ale neplatí pro obecně dostupné informace. Za takovou třetí osobu se nepovažuje zaměstnanec nabyvatele, ani ten, kdo se účastní nabyvatelova podnikání, byl-li zavázán k mlčenlivosti. Po zániku licence má nabyvatel povinnost poskytnuté podklady vrátit. I po zániku závazku z licenční smlouvy platí povinnost utajovat

poskytnutá sdělení, a to až do doby než se stanou obecně známými, což nepochybně může u některých sdělení představovat velmi dlouhý časový horizont.

Je-li ohrožena nebo porušena nabyvatelova licence, informuje o tom poskytovatele bez zbytečného odkladu, jakmile se to dozví. Poskytovatel má potom povinnost poskytnout nabyvateli součinnost k právní ochraně jeho licence. Pouze poskytovateli licence vznikají práva vůči třetím osobám a může tak zajišťovat právní ochranu licence. Je to způsobeno relativní povahou licenční smlouvy. Typicky se bude jednat o ochranu před neoprávněnými uživateli licence. Nabyvatel licence se vůči třetím osobám může přímo domáhat náhrady škody a jiné újmy podle NOZ, nebo nároků podle ustanovení § 40 odst. 1 písm. b) až d) autorského zákona, dále se může domáhat také zveřejnění rozsudku a vydání bezdůvodného obohacení podle ustanovení § 40 odst. 3 a 4 autorského zákona.⁹²

Ustanovení § 2370 NOZ je zvláštní úpravou výpovědi licenční smlouvy uzavřené na dobu neurčitou, obecná úprava výpovědi závazku sjednaného na dobu neurčitou upravena v ustanovení § 1999 NOZ se tedy nepoužije. Je-li licenční smlouva uzavřena na dobu neurčitou a nebyla-li sjednána výpovědní lhůta, nabývá výpověď účinnosti uplynutím jednoho roku od konce kalendářního měsíce, v němž výpověď došla druhé straně. Pokud byla výpovědní lhůta ujednána, zanikne smlouva uplynutím výpovědní lhůty. Příkladem licenční smlouvy na dobu neurčitou může být smlouva, jejímž předmětem jsou ochranné známky.

Pro licenční smlouvu sjednanou na dobu určitou se použije obecné ustanovení § 2000 NOZ. Jestliže byla smlouva bez vážného důvodu uzavřena na dobu života člověka nebo na dobu delší než deset let, lze se po uplynutí deseti let od vzniku závazku domáhat zrušení takové smlouvy. Smlouva může být soudem zrušena, i pokud se okolnosti při vzniku závazku změnily do té míry, že nelze po smluvní straně rozumně požadovat, aby byla smlouvou vázána. Smluvní strana se nemůže předem vzdát možnosti domáhat se zrušení závazku, ledaže touto stranou je právnická osoba. Smlouva na dobu určitou může být vypovězena i z jiných důvodů, ujednejí-li si to strany. Licenční smlouvou uzavřenou na dobu určitou může být například smlouva uzavřená na dobu trvání autorských práv.

⁹² Tamtéž, str. 1458 až 1459.

6.3 Zánik licenční smlouvy

Vedle zániku licenční smlouvy výpovědí, který byl rozebrán výše, platí pro licenční smlouvy i obecné způsoby zániku závazků dle ustanovení § 1908 až 2009 NOZ. Nový občanský zákoník navíc ve svých zvláštních ustanoveních týkajících se licenčních smluv, tj. v pododdílech 2, 3 a 4 oddílu 5 dílu 2 hlavy II části čtvrté NOZ, upravuje některé další speciální způsoby zániku licenční smlouvy.⁹³

U licenční smlouvy nakladatelské zaniká tato smlouva dle ustanovení § 2386 odstoupením od smlouvy v případě, že množstevní rozsah licence byl omezen na určitý počet rozmnoženin a tyto rozmnoženiny byly rozebrány již před uplynutím doby, na kterou byla licence udělena, a strany se nedohodly na zvýšení množstevního rozsahu do šesti měsíců ode dne, kdy autor nabyvatele k takové změně vyzval. Jedná se tedy o situaci, kdy je rozebrán náklad rozmnoženin, a smluvní strany se do určité doby nedohodnou na zvýšení jeho rozsahu. U nakladatelské licenční smlouvy je autorovi také umožněno odstoupit, nebyla-li autorovi umožněna autorská korektura za podmínek ustanovení § 2385 NOZ. Další podmínkou tohoto odstoupení je také to, že kvůli neumožnění autorské korektury by došlo k užití autorského díla způsobem snižujícím jeho hodnotu.

Ustanovení § 2378 až § 2381 NOZ upravují odstoupení od licenční smlouvy k předmětům chráněným autorským zákonem pro nečinnost nabyvatele. Jedná se o případy, kdy autor poskytne nabyvateli výhradní licenci a ten ji nevyužívá nebo ji nevyužívá dostatečně, čímž jsou nepříznivě dotčeny autorovy oprávněné zájmy. Oprávněným zájmem je zejména nemožnost poskytnout licenci jiné osobě, která by ji využívala. Nastanou-li tedy všechny zmíněné skutečnosti, je autor oprávněn od smlouvy odstoupit. To však neplatí, pokud bylo nevyužívání licence způsobeno okolnostmi převážně spočívajícími na straně autora. Účelem této možnosti autora odstoupit od smlouvy je možnost rozvázání smlouvy s nabyvatelem, který nemá v úmyslu licenci fakticky využít a jeho cílem je pouze zabránit autorovi a všem dalším osobám v užití díla. Autor může od smlouvy odstoupit poté, co marně vyzve nabyvatele, aby v

⁹³ RABAN, Přemysl. *Občanské právo hmotné: závazkové právo*. Brno: Václav Klemm, 2014, 528 s. ISBN 978-80-87713-11-2, str. 250 až 252.

přiměřené lhůtě licenci dostatečně využil. Autor musí nabyvatele také upozornit na možnost odstoupení. Výzva není třeba, jestliže využití licence nabyvatelem není objektivně možné nebo jestliže nabyvatel prohlásí, že licenci nevyužije. Autor může od smlouvy odstoupit nejdříve po uplynutí určité lhůty upravené v ustanovení § 2379 odst. 1 NOZ. Přičemž tyto lhůty mají dispozitivní povahu. V případě odstoupení od smlouvy, nahradí autor nabyvateli škodu v případě, že jsou pro to důvody zvláštního zřetele hodné. Při stanovování této škody se vezmou v úvahu zejména důvody, pro něž nabyvatel licenci dostatečně nevyužil. Nedošlo-li vůbec k využití licence, vrátí autor nabyvateli odměnu, kterou od něho přijal. Byla-li licence využita pouze nedostatečně, vrátí autor nabyvateli odměnu sníženou o poměrnou část. Jestliže byl nabyvatel podle smlouvy povinen licenci využít, zůstává právo autora na odměnu odstoupením od smlouvy nedotčeno. Byla-li ujednána podílová odměna, má se za to, že autor má právo na odměnu v té výši, v jaké by mu náležela, kdyby nabyvatel v době před odstoupením od smlouvy licenci dostatečně využil.

V ustanovení § 2382 NOZ týkající se také autorské licenční smlouvy je upraveno odstoupení od smlouvy pro změnu přesvědčení autora. Podmínkou takového odstoupení je jednak to, že dosud nezveřejněné autorské dílo přestalo odpovídat přesvědčení autora. Druhou podmínkou je, že zveřejněním tohoto díla by byly značně nepříznivě dotčeny oprávněné osobní zájmy autora. Toto ustanovení nelze smluvně vyloučit a autor ho může uplatnit pouze, dokud není dílo zveřejněno. Povaha některých děl vylučuje, aby se na tato díla vztahovalo odstoupení pro změnu přesvědčení autora, jedná se například o počítačové programy nebo audiovizuální díla.⁹⁴ Autor je povinen nahradit nabyvateli škodu, které tímto odstoupením vznikla. Účinky odstoupení od smlouvy pak nastávají nahrazením této škody nebo poskytnutím dostatečné jistoty. Pokud by si autor zveřejnění svého díla rozmyslel a po odstoupení od smlouvy by opět projevil zájem o užití autorského díla, má povinnost nabídnout uzavření licenční smlouvy přednostně původnímu nabyvateli, a to za podmínek srovnatelných s podmínkami původně ujednanými.

Podle ustanovení § 2383 smrtí fyzické osoby nebo zánikem právnické osoby, které byla udělena autorská licence, přechází práva a povinnosti z licenční smlouvy na

⁹⁴ ŠVESTKA, Jiří et al. *Občanský zákoník: komentář. 5. sv., (§ 1721 až 2520)*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2014. 1700 s. ISBN 978-80-7478-638-9, str. 1443, str. 1478.

jejího právního nástupce. Ujednáním stran může být takovýto přechod práv a povinností vyloučen. V ustanovení ale není upraven osud práv a povinností z licenční smlouvy, zemřel-li by poskytovatel licence.

6.4 Zvláštní ustanovení pro licenci k předmětům chráněným autorským zákonem

Pododdíl 2 oddílu 5 dílu 2 hlavy II části čtvrté NOZ, tj. ustanovení § 2371 až § 2383 NOZ, je zvláštní úpravou ve vztahu k obecným ustanovením licenční smlouvy popsaným výše. Tento pododdíl se týká licenčních smluv k předmětům chráněným autorským zákonem. Tato zvláštní úprava tak buď rozvíjí úpravu licenční smlouvy v obecných ustanoveních, nebo obsahuje úpravu odlišnou od té obecné. Obecná ustanovení se tedy použijí jen, pokud tato zvláštní úprava nestanoví něco jiného.

Vymezení licenční smlouvy k předmětům chráněným autorským zákonem dle ustanovení § 2371 NOZ je speciálním ustanovením k § 2358 odst. 1 NOZ. Dle ustanovení § 2371 NOZ poskytuje autor licenční smlouvou nabyvateli *„oprávnění k výkonu práva autorského díla užit v původní nebo zpracované či jinak změněné podobě, a to určitým způsobem nebo všemi způsoby užití, v rozsahu omezeném nebo neomezeném“*. Z tohoto vymezení jsou patrné podstatné náležitosti takové licenční smlouvy. V licenční smlouvě je určen způsob užití, tj. užití díla v původní, zpracované nebo změněné podobě, a rozsah způsobu užití, tj. rozsah omezený nebo neomezený. Subjektem smlouvy na straně poskytovatele je autor díla, jeho dědic, osoba, které zákon svěřuje výkon majetkových práv, nebo kolektivní správce. Subjektem na straně nabyvatele pak může fyzická osoba i právnická osoba včetně státu.

Ustanovení § 2372 odst. 1 umožňuje autorovi, aby poskytl oprávnění k výkonu práva díla užit jen takovým způsobem, který je v době uzavření smlouvy znám. K opačným ujednáním se nepřihlíží. Jedná se tedy o zákaz vzdání se práva, které teprve v budoucnu vznikne.

Návrhem na uzavření smlouvy může být projev vůle vůči neurčitému počtu osob. Tento neadresný návrh na uzavření smlouvy je typický především pro prostředí internetu. Obsah smlouvy nebo jeho část může být určen odkazem na licenční podmínky, které jsou stranám známé, nebo jsou veřejně dostupné. Osoba, která má v

úmyslu přijmout návrh licenční smlouvy, může svůj souhlas s návrhem vyjádřit i konkludentně. Konkrétně to znamená, že osoba, která má v úmyslu přijmout návrh smlouvy, provede určitý úkon bez vyrozumění navrhovatele, zejména tím, že poskytne nebo přijme plnění. Přijetí návrhu je potom účinné od okamžiku, kdy bylo poskytnuto nebo přijato plnění. Podmínkou možnosti vyjádření tohoto konkludentního souhlasu je, že strany už mezi sebou zavedly určitou praxi nebo že je přihlédnuto k obsahu návrhu nebo ke zvyklostem stran. Jestliže je k návrhu adresovanému neurčitému počtu osob, který lze přijmout bez vyrozumění navrhovatele, stanovena lhůta pro přijetí návrhu, nelze tento návrh během lhůty odvolat.

O tzv. dodatečné odměně dle ustanovení § 2374 jsem se již zmínila výše v podkapitole 6.2 této práce. Výši této odměny buď určí smluvní strany dohodou mezi sebou. Nebo v případě, že se nedohodnou, určí výši této odměny soud. Zákon stanoví kritéria, ke kterým má soud při stanovování výše odměny přihlížet, jako je například výše původní odměny nebo obvyklá výše odměny ve srovnatelných případech.

Nabyvatel je při realizace licence omezen právy autora, konkrétně je omezen ohledně změn označení autora a změn autorského díla nebo jeho názvu. Nabyvatel smí upravit nebo jinak změnit označení autora, jen pokud to tak bylo ujednáno, toto omezení vyplývá z osobnostních autorských práv. Autorské dílo nebo jeho název smí nabyvatel upravit nebo jinak měnit také pouze, bylo-li to ujednáno. Bez předchozího ujednání s autorem je možné dílo nebo jeho název upravovat nebo měnit jen, jestliže lze spravedlivě očekávat, že by s tím autor vzhledem k okolnostem užití souhlasil. Uvedené se použije obdobně i při spojení díla s jiným dílem nebo při zařazení díla do díla souborného.

Dle ustanovení § 2376 NOZ může být licence omezena na jednotlivé způsoby užití díla. Způsoby užití díla mohou být omezeny rozsahem, například územím nebo časem. Zákon stanoví domněnku, že licence byla poskytnuta k takovým způsobům užití a v takovém rozsahu, jak je nutné k dosažení účelu licenční smlouvy. Ustanovení § 2376 odst. 3 NOZ vymezuje minimální rozsah licence, a to územní, časový a množstevní. Z účelu smlouvy ovšem může vyplývat rozsah jiný.

Ohledně licence k rozmnožování díla platí, že zahrnuje oprávnění k pořízení rozmnoženin přímých i nepřímých, trvalých i dočasných, vcelku nebo zčásti, jakýmikoli

prostředky a v jakékoli formě. Dále zahrnuje také oprávnění k rozšiřování takto zhotovených rozmnoženin.

Zákon stanoví nárok autora na poskytnutí alespoň jedné rozmnoženiny jeho autorského díla z rozmnoženin pořízených nabyvatelem na základě příslušné licence, a to na náklady nabyvatele licence. Podmínkou tohoto nároku autora je, že je toto poskytnutí rozmnoženiny obvyklé a že to lze na nabyvateli spravedlivě požadovat.

Odstoupením od smlouvy pro nečinnost nabyvatele (§ 2378 až § 2381), odstoupením od smlouvy pro změnu přesvědčení autora (§ 2382) a přechodem práv a povinností při zániku autorské licenční smlouvy (§ 2383) jsem se již zabývala výše v podkapitole 6.3.

6.5 Zvláštní ustanovení pro licenční smlouvu nakladatelskou

Zvláštní ustanovení pro licenční smlouvu nakladatelskou jsou upravena v ustanoveních § 2384 až § 2386 NOZ. Tato úprava je speciální vůči obecným ustanovením licenční smlouvy dle ustanovení § 2358 až § 2370 NOZ. Licenční smlouva nakladatelská je považována za jednu z historicky nejstarších autorských smluv. Dle ustanovení § 2384 odst. 1 NOZ poskytuje autor touto smlouvou nabyvateli licenci k rozmnožování a rozšiřování autorského díla slovesného, hudebně dramatického nebo hudebního, výtvarného, fotografického nebo vyjádřeného způsobem podobným fotografii. O licenční smlouvu nakladatelskou se nejedná, jde-li o užití autorského díla v provedení výkonnými umělci.

V ustanovení § 2384 odst. 2 je upravena tzv. domněnka výhradnosti licence. Nakladatelská licence je tak považována za licenci výhradní, nebyla-li v písemné smlouvě výslovně ujednána nevýhradní licence. Tato domněnka neplatí, jde-li o rozmnožování a rozšiřování autorského díla v periodické publikaci.

Autor má vůči nabyvateli právo na tzv. autorskou korekturu. Ta spočívá v tom, že autor má před vydáním díla a v přiměřené lhůtě právo na provedení drobných tvůrčích změn díla. Nesmí jít však o odstraňování vad díla ani o změnu povahy díla. Autorskou korekturou také nesmí nabyvateli díla vzniknout nepřiměřené náklady.

Autor má možnost od smlouvy odstoupit, nebyla-li mu umožněna autorská korektura a došlo-li by v důsledku toho k užití autorského díla způsobem snižujícím jeho hodnotu. Autor má rovněž dle ustanovení § 2386 NOZ možnost odstoupit od smlouvy, byl-li již rozebrán náklad rozmnoženin a strany se do určité doby nedohodnou na zvýšení množstevního rozsahu rozmnoženin. Oba způsoby odstoupení od smlouvy byly již podrobněji popsány výše v podkapitole 6.3.

Závěr

V této práci jsem se zabývala majetkovými právy autorskými. Tato práva se uplatňují v mnoha oblastech lidského života. Ať už je to například při poslechu rádia v restauraci, při citaci odborných prací, či při všeobecně populárním „stahování“ hudby, filmů nebo seriálů. Jedná se nepochybně o jednu z oblastí práva, které se nikdo z nás nevyhne. Navíc je tato oblast práva nucena reagovat také na používání nejrůznějších nových technologií a aktualizovat svůj postoj k nim.

Cílem této práce bylo analyzovat a shrnout současný stav právní úpravy majetkových práv autorských a s nimi souvisejících institutů. Majetková práva autorská jsou skupinou práv, která spolu s osobnostními právy autorskými tvoří obsah autorského práva. Mezi těmito dvěma skupinami práv ovšem nelze stanovit přesnou hranici. Majetková práva v sobě zahrnují osobnostní prvek, a naopak osobnostní práva obsahují majetkový prvek. Je to dáno tím, že autorský zákon je založen na quasidualistické koncepci obsahu autorského práva. Majetková práva nelze po smrti autora převést *inter vivos*, nelze je postihnout výkonem rozhodnutí, ani je nelze ocenit dle zákona o oceňování majetku. Majetková práva trvají, na rozdíl od osobnostních práv, i určitý čas po smrti autora a mohou být předmětem dědictví. U osobnostních práv vzniká po smrti autora pouze tzv. postmortální ochrana.

Majetková práva jsou taková práva, která mají pro svého nositele ekonomický význam. Lze je rozdělit na dvě skupiny práv, a to na právo užít dílo v širším smyslu a na tzv. jiná majetková práva. Právo užít dílo v širším smyslu lze dále rozdělit na právo užít dílo v užším smyslu a na právo udělit jiné osobě smlouvou oprávnění k výkonu tohoto práva, tj. udělit licenci.

Majetkových práv se dotýká také vymezení pojmu věc v právním smyslu v novém občanském zákoníku, podstatné je především vymezení věci nehmotné. S definice věci nehmotné tak, jak je vyjádřena v novém občanském zákoníku, jsou ale spojené některé výkladové nejasnosti. Lze však konstatovat, že licenční smlouvy, resp. nově licence, nehmotnou věcí v právním smyslu jsou, neboť se k nim vztahují pouze subjektivní majetková práva poskytovatele licence. Stejně tak ryze majetková práva, která jsou translativně převoditelná, lze považovat za věci v právním smyslu, příkladem takového práva je právo výrobce zvukového záznamu k jeho záznamu. Důvodem je

převoditelnost těchto práv. Práva, jejichž nedílnou součástí je i osobnostně právní složka, naopak věcí v právním smyslu být nemohou.

Osiřelé dílo je novým institutem, který byl do našeho právního řádu, konkrétně do autorského zákona, zaveden teprve nedávno. Tato česká právní úprava je transpozicí evropské směrnice. Jedná se o autorské dílo nebo jiný předmět ochrany, u kterého nelze určit nositele práv nebo ho nelze nalézt. Důvod, proč je třeba osiřelá díla právně regulovat, souvisí se způsoby užití děl za účelem digitalizace těchto děl. Problémem je to, že je-li dílo osiřelé, nelze se spojit a nositelem práv k takovému dílu, aby ten udělil souhlas k užití díla. Autorský zákon obsahuje ustanovení týkající se vymezení osiřelého díla, jeho důsledného vyhledávání, i ustanovení upravující zákonnou licenci pro určitá užití osiřelého díla.

Nový občanský zákoník obsahuje jednotnou úpravu licence, resp. licenční smlouvy. Před účinností nového občanského zákoníku byla licenční smlouva upravena ve dvou zákonech, v autorském zákoně a v obchodním zákoníku. V novém občanském zákoníku je pojem „licence“ používán ve dvou významech, jednak ve smyslu „licenční smlouva“ a jednak ve smyslu oprávnění k výkonu práva duševního vlastnictví. Licence je upravena nejprve v obecných ustanoveních týkajících se všech licencí a poté ve zvláštních ustanoveních týkajících se jen některých typů licencí, tato zvláštní ustanovení jsou ve vztahu speciality vůči obecným ustanovením.

V této práci jsem se neopomněla věnovat několika významným judikátům českých soudů. Součástí práce je také přiměřené zohlednění právních předpisů a judikatury Evropské unie související s tématem, jakož i připomenutí souvislostí s mezinárodními prameny práva.

Seznam zkratek

Autorský zákon	Zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů
Autorský zákon z roku 1965	Zákon č. 35/1965, o dílech literárních, vědeckých a uměleckých
Bernská úmluva	Bernská úmluva o ochraně literárních a uměleckých děl ze dne 9. září 1889, doplněná v Paříži dne 4. května 1896, revidovaná v Berlíně dne 13. listopadu 1908, doplněná v Bernu dne 20. března 1914 a revidovaná v Římě dne 2. června 1928, v Bruselu dne 26. června 1948, ve Stockholmu dne 14. července 1967 a v Paříži dne 24. července 1971; vyhláška ministerstva zahraničních věcí č. 133/1980 Sb.
Dohoda TRIPS	Dohoda o obchodních aspektech práv k duševnímu vlastnictví
Informační směrnice	Směrnice EP a Rady 2001/29/ES ze dne 22. května 2001 o harmonizaci určitých aspektů autorského práva a práv s ním souvisejících v informační společnosti
Nový občanský zákoník / NOZ	Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník
Starý občanský zákoník / předchozí občanský zákoník	Zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník
Trestní zákon z roku 1961	Zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon
Trestní zákoník	Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník
WCT	Smlouva světové organizace duševního vlastnictví o právu autorském
WPPT	Smlouva světové organizace duševního vlastnictví o výkonech výkonných umělců a o zvukových záznamech

Zákon o oceňování majetku Zákon č. 151/1997 Sb., o oceňování majetku a o změně některých zákonů

Zákoník mezinárodního obchodu Zákon č. 101/1963 Sb., o právních vztazích v mezinárodním obchodním styku

Seznam citovaných a použitých pramenů

Monografie, učebnice, komentáře

DVOŘÁK, Jan et al. *Občanské právo hmotné*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013, 429 s. ISBN 978-80-7478-326-5.

CHALOUPKOVÁ, Helena. *Autorský zákon: komentář*. 4. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2012, xii, 477 s. ISBN 978-80-7400-432-2.

KŘÍŽ, Jan; HOLCOVÁ, Irena; KORDAČ, Jiří; KŘEŠŤANOVÁ, Veronika. *Autorský zákon: komentář a předpisy související: podle stavu k 1. 9. 2005*. 2. aktualizované vydání. Praha: Linde, 2005. ISBN 80-720-1546-X.

PRCHAL, Petr. *Osiřelá díla*. Praha: Linde, 2013, 203 s. ISBN 978-80-7201-919-9.

RABAN, Přemysl. *Občanské právo hmotné: závazkové právo*. Brno: Václav Klemm, 2014, 528 s. ISBN 978-80-87713-11-2.

ŠVESTKA, Jiří et al. *Občanský zákoník: komentář*. 1. sv., (§ 1 až 654). Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013. 1736 s. ISBN 978-80-7478-370-8.

ŠVESTKA, Jiří et al. *Občanský zákoník: komentář*. 5. sv., (§ 1721 až 2520). Praha: Wolters Kluwer ČR, 2014. 1700 s. ISBN 978-80-7478-638-9.

ŠVESTKA, Jiří; DVOŘÁK, Jan et al. *Občanské právo hmotné*. 5., jubilejní a aktualiz. vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2009, 306 s. ISBN 978-80-7357-465-9.

TELEC, Ivo. *Autorský zákon: komentář*. 1. vyd. Praha: Beck, 2007, XVIII, 971 s. ISBN 978-80-7179-608-4.

TELEC, Ivo. *Pojmové znaky duševního vlastnictví*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012. 154 s. ISBN 978-80-7400-425-4.

TELEC, Ivo. *Přehled práva duševního vlastnictví*. 2. upr. vyd. Brno: Doplněk, 2007, 199 s. ISBN 978-80-7239-206-3.

Odborné články

ANDRUŠKO, Alena. Práva k duševnímu vlastnictví ve světle nového občanského zákoníku. In KŘÍŽ, Jan. *Aktuální otázky práva autorského a práv průmyslových: nové výzvy k revizi předpisů v oblasti duševního vlastnictví a jejich aplikační praxe se zvláštním přihlédnutím k evropským, mezinárodním a vybraným zahraničním národním úpravám*. Vyd. 1. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Právnická fakulta, 2013, s. 17-27. ISBN 978-80-87146-99-6.

BŘÍZA, Petr; GANTNER, Filip. SDEU: Lázně by měly platit za televize a rádia na pokojích. *Právní rádce*. 2014, č. 8, str. 57.

FALADOVÁ, Adéla. Právo na odměnu při opětném prodeji originálu uměleckého díla v právu EU. In KŘÍŽ, Jan. *Aktuální otázky práva autorského a práv průmyslových: konsolidace aplikační praxe práva duševního vlastnictví se zvláštním přihlédnutím k evropskému právu*. Vyd. 1. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Právnická fakulta, 2011, 31-61 s. ISBN 978-80-87146-56-9.

FALADOVÁ, Adéla, MALÁ ŽIKOVSKÁ, Petra. Problematika osiřelých děl. In KŘÍŽ, Jan. *Aktuální otázky práva autorského a práv průmyslových: evropské a mezinárodní podněty českému právu duševního vlastnictví*. Vyd. 1. Praha: Univerzita Karlova, Právnická fakulta, 2010, s. 43-52. ISBN 978-80-87146-41-5.

HOLCOVÁ, Irena; KŘEŠŤANOVÁ, Veronika. Právo na náhradní odměnu v souvislosti s rozmnožováním díla pro osobní potřebu podle českého autorského zákona ve vztahu k rozsudkům Soudního dvora Evropské unie ve věci C-467/08 ze dne 21. října 2010. In KŘÍŽ, Jan. *Aktuální otázky práva autorského a práv průmyslových: evropské a mezinárodní podněty českému právu duševního vlastnictví*. Vyd. 1. Praha: Univerzita Karlova, Právnická fakulta, 2010, s. 17-42. ISBN 978-80-87146-41-5.

KRÁL, Samuel. *Zaměstnanci jako veřejnost podle autorského práva*. Praha, 2014. 20 s. Studentská vědecká a odborná činnost. Univerzita Karlova v Praze, Právnická fakulta [online]. [Cit. 23. 2. 2015]. Dostupné z: <http://svoc.prf.cuni.cz/sources/7/17/452.pdf>

PETERA, Jaromír. Problematika interpretace třístupňového testu. In KRÍŽ, Jan. *Aktuální otázky práva autorského a práv průmyslových*. Vyd. 1. Praha: Karolinum, 2009. s. 49-66. ISBN 978-80-246-1751-0

POMAHAČ, Richard. Soudní dvůr EU: Právo užívat digitalizované autorské dílo. *Obchodněprávní revue*. 2015, č. 1, str. 30-32.

TELEC, Ivo. *Duševní vlastnictví a jeho vliv na věc v právním smyslu*. Právní rozhledy č. 12/2011, str. 444 an. [online]. [Cit. 9. 2. 2015]. Dostupné z: http://obcanskyzakonik.justice.cz/tinymce-storage/files/Telec_Dusevni_vlastnictvi_a_jeho_vliv_na_vec.pdf

TELEC, Ivo; TŮMA, Pavel. Licenční smlouva v pojetí nového občanského zákoníku. In JAKL, Ladislav. *Nový občanský zákoník a duševní vlastnictví*. 1. vyd. Praha: Metropolitan University Prague Press, 2012. str. 64-94. ISBN 978-80-86855-87-5.

Internetové zdroje

Důvodová zpráva k zákonu č. 89/2012 Sb., občanskému zákoníku [online]. [Cit. 9. 2. 2015]. Dostupné z: <http://obcanskyzakonik.justice.cz/fileadmin/Duvodova-zprava-NOZ-konsolidovana-verze.pdf>

Důvodová zpráva k zákonu č. 303/2013 Sb., kterým se mění některé zákony v souvislosti s přijetím rekodifikace soukromého práva [online]. [Cit. 12. 2. 2015]. Dostupné z: <http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=6&CT=930&CT1=0>

Důvodová zpráva k zákonu č. 228/2014 Sb., kterým se mění zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon), ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 151/1997 Sb., o oceňování majetku a o změně některých zákonů (zákon o oceňování majetku), ve znění pozdějších předpisů [online]. [Cit. 1. 3. 2015]. Dostupné z: <http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=7&CT=70&CT1=0>

Informativní stanovisko odboru autorského práva Ministerstva kultury k nárokování odměn za užívání autorádií ve služebních vozech ze dne 16. 12. 2011 [online]. [Cit. 5. 2. 2015]. Dostupné z: <http://www.mkcr.cz/cz/autorske-pravo/informativni->

[stanovisko-odboru-autorskeho-prava-ministerstva-kultury-k-narokovani-odmen-za-uzivani-autoradii-ve-sluzebnich-vozech-ze-dne-16--12--2011-117398/](#)

SEDLÁČKOVÁ, Miroslava. *Ne každá televize v restauraci podléhá povinnosti platit odměny kolektivnímu správci autorských práv* [online]. [Cit. 6. 2. 2015]. Dostupné z: http://www.usoud.cz/aktualne/?tx_ttnews%5Btt_news%5D=2836&cHash=a7dd4e2c2a0e6bf3fc3f71756222bbf0

Žádost o rozhodnutí o předběžné otázce podaná Bundesgerichtshof (Německo) dne 25. června 2013 (věc C-348/13) [online]. [Cit. 11. 3. 2015]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/PDF/?uri=CELEX:62013CN0348&rid=6>

Úřední věstník Evropské unie C 16, 19. 1. 2015, s. 10-11 (věc C-348/13) [online]. [Cit. 6. 3. 2015]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/PDF/?uri=CELEX:62013CB0348&rid=1>

Právní předpisy ČR

Zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon

Zákon č. 101/1963 Sb., o právních vztazích v mezinárodním obchodním styku

Zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník

Zákon č. 35/1965, o dílech literárních, vědeckých a uměleckých

Zákon č. 151/1997 Sb., o oceňování majetku a o změně některých zákonů

Zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů

Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník

Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník

Právní předpisy Evropské unie a prameny mezinárodního práva

Bernská úmluva o ochraně literárních a uměleckých děl ze dne 9. září 1889, doplněná v Paříži dne 4. května 1896, revidovaná v Berlíně dne 13. listopadu 1908, doplněná v Bernu dne 20. března 1914 a revidovaná v Římě dne 2. června 1928, v Bruselu dne 26. června 1948, ve Stockholmu dne 14. července 1967 a v Paříži dne 24. července 1971; vyhláška ministerstva zahraničních věcí č. 133/1980 Sb.

Dohoda o obchodních aspektech práv k duševnímu vlastnictví

Směrnice EP a Rady 2001/29/ES ze dne 22. května 2001 o harmonizaci určitých aspektů autorského práva a práv s ním souvisejících v informační společnosti

Směrnice EP a Rady 2001/84/ES ze dne 27. září 2001 o právu na opětný prodej ve prospěch autora originálu uměleckého díla

Směrnice EP a Rady 2006/115/ES ze dne 12. prosince 2006 o právu na pronájem a půjčování a o některých právech v oblasti duševního vlastnictví souvisejících s autorským právem

Směrnice EP a Rady 2006/116/ES ze dne 12. prosince 2006 o době ochrany autorského práva a určitých práv s ním souvisejících

Směrnice EP a Rady 2012/28/EU ze dne 25. října 2012, o některých povolených způsobech užití osiřelých děl

Smlouva světové organizace duševního vlastnictví o právu autorském

Smlouva světové organizace duševního vlastnictví o výkonech výkonných umělců a o zvukových záznamech

Úmluva o zřízení Světové organizace duševního vlastnictví, podepsaná ve Stockholmu dne 14.7.1967, změněná dne 2.10.1979, vyhl. č. 69/1975 Sb. ve znění vyhl. č. 80/1985 Sb.

Judikatura

Nález Ústavního soudu ČR ze dne 13. 1. 2015, sp. zn. II. ÚS 2186/14

Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 24. 6. 2010, sp. zn. 30 Cdo 5287/2008

Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 30. 11. 2011, sp. zn. 30 Cdo 3474/2010

Rozsudek Soudního dvora Evropské unie ze dne 2. 6. 2005 ve věci C-89/04

Rozsudek Soudního dvora Evropské unie ze dne 7. 12. 2006 ve věci C-306/05

Rozsudek Soudního dvora Evropské unie ze dne 21. 10. 2010 ve věci C-467/08

Rozsudek Soudního dvora Evropské unie ze dne 15. 3. 2012 ve věci C-135/10

Rozsudek Soudního dvora Evropské unie ze dne 27. 2. 2014 ve věci C-351/12

Rozsudek Soudního dvora Evropské unie ze dne 10. 4. 2014 ve věci C-435/12

Rozsudek Soudního dvora Evropské unie ze dne 13. 2. 2014 ve věci C-466/12

Rozsudek Soudního dvora Evropské unie ze dne 11. 9. 2014 ve věci C-117/13

Rozsudek Soudního dvora Evropské unie ze dne 26. 2. 2015 ve věci C-41/14

Usnesení Soudního dvora Evropské unie ze dne 21. 10. 2014 ve věci C-348/13

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 25. 3. 2009, sp. zn. 5 Tdo 234/2009

Resumé – Majetková práva autorská

Tématem této práce jsou majetková práva autorská. Jedná se o jednu ze skupin práv, které tvoří obsah autorského práva. Autorské právo obsahuje také skupinu osobnostních práv. Tyto dvě skupiny autorských práv ovšem nelze oddělit přesnou hranicí – majetková práva v sobě zahrnují osobnostní prvky, a naopak. Majetková práva jsou práva, která mají pro svého nositele ekonomický význam. Majetková práva autorská lze rozdělit na dvě základní skupiny, a to na právo dílo užít (v širším smyslu) a na jiná majetková práva. Přičemž právo dílo užít v širším smyslu zahrnuje právo autora užít své dílo a právo autora udělit jiné osobě licenci.

Cílem práce je analyzovat a shrnout současný stav právní úpravy majetkových práv autorských a s nimi souvisejících institutů.

Tato práce se skládá z šesti kapitol. Účelem první kapitoly je vysvětlit, co je obsahem autorského práva, a ve dvou jejích podkapitolách stručně popsat majetková práva autorská a osobnostní práva autorská. Druhá kapitola této práce je nazvána jako majetková práva autorská. Tato kapitola se skládá z celkem pěti podkapitol. První podkapitola se zabývá vlivem vymezení pojmu „věc“ v novém občanském zákoníku na majetková práva autorská. Druhá až pátá podkapitola se potom zabývají právem dílo užít, jinými majetkovými právy, trváním majetkových práv a volným dílem. Ve třetí kapitole této práce je popsáno právo prvního zveřejnitel dosud nezveřejněného díla. Obsahem čtvrté kapitoly jsou mimosmluvní instituty užití díla. Pátá kapitola se zaměřuje na institut osiřelého díla, který byl do českého právního řádu zaveden nedávnou novelou autorského zákona. Poslední kapitola se věnuje licenční smlouvě, resp. licenci, podle nové úpravy v již zmíněném novém občanském zákoníku. Tato kapitola se skládá z pěti podkapitol. Jedna z těchto podkapitol je věnována i vymezení pojmu „licence“ a „licenční smlouva“.

Abstract – Economic rights in copyright

The theme of this thesis are economic rights in copyright. They are one of two categories which compose the content of copyright. The second category is called copyrights related to personality. These two categories of copyright can not be separated by exact borderline – economic rights in copyright include economic component, and vice versa. Economic rights in copyright are rights which have economic importance for their right holder. Economic rights in copyright can be divided into two main categories: exploitation right (in wide sense) and other economic rights in copyright. Exploitation right in wide sense include exploitation right and right of granting licence to other person.

The aim of my thesis is to analyse and summarize contemporary situation of a legislation regulating economic rights in copyright and institutes relating to them.

The thesis is composed of six chapters. The purpose of Chapter One is to explain what is a content of copyright and to briefly describe economic rights in copyright and copyrights related to personality in two parts of this Chapter. Chapter Two of the thesis is called economic rights in copyright. This chapter is subdivided into five parts. First part deals with influence of a definition of concept „thing“ in New Civil Code upon economic rights in copyright. Second to fifth parts are concerned with exploitation right, other economic rights in copyright, duration of economic rights in copyright and public domain. In Third Chapter of this thesis a right of person who first published still unpublished work is described. Content of Fourth Chapter are non-contractual legal institutes of use of copyrighted work. Fifth Chapter focuses on institute of orphan work which was introduced to the Czech legal order by recent amendment of Copyright Act. The Last Chapter devotes to a licence agreement, or more precisely to a licence, according to new regulation in already mentioned New Civil Code. This Chapter consists of five parts. One of these parts gives its attention to definition of concept „licence“ and „licence agreement“.

Název práce

Majetková práva autorská

The Title of the thesis

Economic rights in copyright

Klíčová slova

majetková práva autorská, právo dílo užívat, licenční smlouva

Keywords

economic rights in copyright, exploitation right, licence agreement